

TMMOB

Şehir Plancıları Odası

**İDARİ SINIRLARIN PLANLAMA
POLİTİKALARINA ETKİLERİ
VE
İSTANBUL METROPOLİTEN ALANI'NDA
DEĞİŞEN İLÇE SINIRLARI**

06 MAYIS 2008

Yayına Hazırlayanlar

Doç. Dr. Pınar Özden

Gökçen Taşkın

Ekim, 2010

İletişim ve Sekreteryaya

TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi

Adres : Emirhan Cad. Bayındır Çıkmazı Sok. No: 1/1 Beşiktaş
Tel : 0 212 275 43 67 – 0 212 288 99 60
Faks : 0 212 272 91 19
GSM : 0 533 372 84 32
e-posta : spoist@spoist.org – spoistanbul@spo.org.tr
Web adresi : www.spoist.org – www.spo.org.tr

Program

10.00-10.20

Kayıt

10.20-10.30

Açılış Konuşmaları
Erhan Demirdizen*(TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi Başkanı)*

10:30-10-45

Tematik açıklama**Yrd.Doç.Dr. Pelin Pınar Özden***(TMMOB Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi II.**Başkanı)*

10.45-12.30

Atölye Çalışması 1:**İstanbul Metropolitan Alanında Mevcut İlçe Sınırlarının Değerlendirilmesi****Atölye Koordinatörü: Yrd. Doç Dr. Pelin Pınar Özden****Tartışma konuları:**

- İlçe ve belde belediyesi sınırları oluşum süreçleri
- İdari sınırların Metropolitan Alana etkileri (toplumsal, ekonomik, örgütsel, planlama kararları ve fizik-mekân)
- Kentlerin bugüne kadar ilçe sınırlarını oluşturan kriterler

12.30-13.30

Yemek Arası

13.30-15.30

Atölye Çalışması 2:**İdari Sınırların Belirlenmesinde Temel Kriterler Neler Olmalı?****Atölye Koordinatörü: Yrd. Doç.Dr. Hülya YAKAR**

- Yeni ilçe sınırlarının oluşum süreçleri ve gerekçeler,
- Yeni oluşumları ile metropolitan alanın kazanımları?
- Sınırların belirlenmesinde dikkate alınması gereken temel kriterler

15.30-15.45

Ara

15.45-17.0
17.00-17.30

Değerlendirme

Değerlendirme sonuçlarının sunulması

- Alınması gereken kararlar
- Yeni çalışma programı ve hedeflerin belirlenmesi

SUNARKEN...

2000'li yıllarla birlikte ivme kazanan kentsel politikalar, bir yandan kent mekanı, diğer yandan kent yönetimi açısından üzerinde tartışılmaya değer etkiler yarattı. Bu etkilerden biri de, 2008 yılında meydana gelen, kentsel alan üzerinde, yönetsel anlamda bir yeniden yapılanma çalışması, dahası, bir yasa düzenlemesi idi. 5747 sayılı, Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde İlçe Kurulması Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, ülkemiz kentleri ve kent yönetimi açısından önemli gelişmelerin zeminini hazırladı.

Neydi bu yasal düzenleme ve kentlere neler getiriyordu? İlçe sınırlarının değişmesi, kentlerin gelişimini ve yönetimini nasıl etkileyecekti? Bu düzenleme, teknik ve bilimsel ölçütlerden yola çıkarak gerçekleştirilmiş bir düzenleme miydi, yoksa siyasi bir anlam ya da mesaj mı içeriyordu? Kentlerin yönetim yapısını, kent ekonomisini, hizmet etkinlik ve verimliliğini ne şekilde değiştirdi? Bu güne dek ülkemizde ilçe sınırları hangi kriterlerle belirleniyordu? Bu kriterler bilimsel mi, yoksa siyasi miydi? 1921 Anayasası'ndan bu güne, bu kriterler nasıl ve hangi yöne doğru değişim gösterdi? İhtiyaç nereden kaynaklanmıştı? İktisat biliminin işaret ettiği yolda ağır borçlanmalar, teknik ve idari yetersizlikler altında faaliyet göstermeye çalışan yönetim birimleri, yeni yapılanma ile birlikte nasıl bir farklılaşma gösterecekler? Örneğin bu kanunla iki ilçesi birleşerek, mevcut kaynakları ve mevcut sorunları ile tek elden yönetilmesi planlanan bir Tarihi Yarımada'da, beklenenler gerçekleşecek mi?

Sorularımız çok sayıda, sorunlar ise çok boyutluydu. TMMOB Şehir Plancıları İstanbul Şubesi olarak bizler, bu sorulara, farklı disiplinlerden uzmanların yardımı ile yanıt aramayı hedefledik. Bu amaçla da 6 Mayıs 2008 tarihinde "**İdari Sınırların Planlama Politikalarına Etkileri Ve İstanbul Metropolitan Alanında Değişen İlçe Sınırları**" temalı bir çalışma toplantısı düzenledik; çok değerli katkılar aldık. Bu etkinlik, meslek alanımız açısından, konunun etraflıca tartışıldığı ilk etkinlik olması açısından da büyük önem arz ediyor.

Bugün bu çok önemli çalışma toplantısı notlarını sizlerle paylaşmaktan gurur duyuyor, etkinliğe katılan, katkı koyan tüm katılımcılarımıza, emeği geçen herkese TMMOB Şehir Plancıları İstanbul Şubesi adına teşekkürü bir borç biliyoruz.

18 Ekim 2010
Düzenleme Komitesi Adına
Doç Dr. Pelin Pınar ÖZDEN

TMMOB
ŞEHİR PLANCILARI ODASI

İDARİ SINIRLARIN PLANLAMA
POLİTİKALARINA ETKİLERİ
VE
İSTANBUL METROPOLİTEN ALANI'NDA
DEĞİŞEN İLÇE SINIRLARI”

06.05.2008 / Yıldız Teknik Üniversitesi

Oturum Başkanı: Pınar ÖZDEN

----&----

ERHAN DEMİRDİZEN- Sayın milletvekilim, değerli meslektaşlarım, hocalarım, arkadaşlarım; hoş geldiniz.

Yeni belediyelerin kurulması, bazılarının kapatılması ve ilçe sınırlarının değiştirilmesi ile ilgili çalışma toplantısı davetimize katıldığınız için hepimize çok teşekkür ediyoruz. Konunun İstanbul açısından farklı boyutlarını, özellikle planlamayı ilgilendiren boyutlarını burada konuşmak istiyoruz. Belki yasa koyucu bu yasanın kent planlaması boyutunu çok fazla düşünmedi, başka konulara odaklandı belki. Siyasi boyutlarını daha fazla dikkate aldığı görülüyor. Ama bu yasanın yürürlüğe girmesiyle beraber, uygulamada en fazla karşı karşıya gelecek meslek gruplarından birisiyiz.

Dolayısıyla da, bu yasanın planlama açısından ne getirip götürdüğünü şimdiden anlamamızda fayda olacak.

Ülkemizin yerel yönetimleri, kentlerimiz, İstanbul, İstanbul'un planlaması ve yönetimi açısından böylesine önemli ve kritik bir konu hakkında çalışma yapıp bugünkü noktaya getirdikleri için Odamız adına, bütün meslektaşlarımız adına İl Başkanımız Yrd. Doç. Dr. Pınar Özden ve Yönetim Kurulu Üyemiz Yrd. Doç. Dr. Hülya Yakar'a hepinizin huzurunda teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca bize bugün burada ev sahipliği yaptığı için Yıldız Teknik Üniversitesi Vakfı'na da çok teşekkür etmek istiyorum. Tabii ki yerel yönetimlerde şehir plancısı olarak çalışan siz değerli meslektaşlarımızın da bugün burada olmaları, konuya plancılar olarak ne kadar önem verdiğimizizin göstergesi.

Arkadaşlar, bu yasa gündeme geldiğinden beri bizim cevabını aradığımız temel bir soru var. Yasa siyasi motivasyonlarla mı hazırlandı ve sınırlar yeniden bu şekilde oluşturuldu, yoksa teknik bir boyutu var mı? Aslında bugünkü çalıştayda cevabını arayacağımız konulardan bir tanesi bu; çünkü biz bu sınır değişiklikleri ve yeni belediyelerin kurulmasıyla ilgili yasanın kent planlamayla ilişkisinin kurulmadığını genel olarak gözlemledik. Ön bir gözlem olarak böyle bir değerlendirme yaptık. Dolayısıyla kentimizde bu anlamda idari sınırlarla planlama alanları arasındaki eşgüdüm ve bütünleşme geçmişten beri sağlanabilmiş değil.

Biliyorsunuz sınırlarla ilgili konu bizim meslek alanımızın gündemine özellikle 2003 yılından beri yoğun olarak geliyor. 2003 yılında Büyükşehir belediyelerinin sınırlarıyla ilgili bir yasal düzenleme gündemimize gelmişti. O zaman ona pergel yasası demiştik... Çünkü şehirlerin büyüklüğüne ve nüfusuna göre çevrelerinde çember çizen bir yasaydı ve o zaman da buna mümkün olduğunca plancı öngörülerimizle karşı çıkmıştık, itiraz etmiştik... Çünkü şehirlerin işlevsel alan bütünlükleri pergellerle tanımlanabilecek

alanlar değildi... Çünkü biz uzmanlık alanı olarak şehirlerle bu boyutlarıyla çok fazla ilgilenmek durumunda olduğumuzdan, şehirlerin bazen o pergel yasasıyla tanımlanan sınırların çok daha ötesinde etki alanları ve işlevsel alanları var. Bazen çok daha farklı sebeplerle, çok daha dar alanlarda bütünlük oluşturan kentler var.

O bakımdan kentlerin idari sınırları meselesine çok fazla mekanik olarak bakma şansı yok. Hele hele siyasi açıdan bakmak tam bir facia. Hele böyle seçim öncesinde alelacele, teknik altyapısı kurulmadan oluşturulan sınırlar planlama açısından baktığımızda bizi endişelendiriyor. Şu an İstanbul'da da bu anlamda ilk kademe belediyelerinin tamamının kapatılmış olması, bugün herhalde burada planlama boyutuyla konuşmamız gereken bir konu. Yeni ilçelerin kurulmuş olması, yine planlama boyutuyla üzerinde çok tartışmamız gereken hassas bir konu. Çünkü yeni ilçelerin kurulduğu alanlara baktığımızda ya geçmişten beri kendi içinde bütünlüğü olan ve yönetim geleneği olan alanlarda bir parçalanma olduğunu görüyoruz ya da bugüne kadar hiç bütünlüşmemiş olan, birbirinden kopuk, küçük yerleşmelerin dağınık olarak yer aldığı bölgelerde yapay ilçe yapılarının oluşturulduğunu görüyoruz. O bakımdan bugün bu çalıştaydan Şehir Plancıları Odası olarak beklentilerimiz çok fazla. Değerli katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim. Hoş geldiniz.

OTURUM BAŞKANI (Pınar Özden)- Teşekkür ederim.

Önce hoş geldiniz diyeyim ben de hepinize. Demin mikrofon çalışmıyor dediniz, ama mikrofon aslında çalışıyor. Sizle konuşurken yankısını duymayacaksınız, ama kayıt alınıyor. Ufak bir uyarıyla başlayayım.

Şimdi ilçe sınırlarının belirlenmesi bugün aslında araştırmacılar için yeni bir konu olarak, bir çalışma alanı olarak karşımızda. Biz de bu noktadan yola çıkarak böyle bir çalışma yapmayı planladık. Hatırlanacağı üzere 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasasıyla Büyükşehirlere bağlı il

kademe belediyesi kaldırıldı. Büyükşehir belediyeleri içinde yalnızca ilçe belediyelerinin yer alması öngörüldü. 26 Temmuz 2004 öncesi belde belediyesi olan belediyeler de belediye sınırları içine alınarak il kademe belediyesi oldular. 22 Mart 2008 tarihinde bir başka gelişme oldu: 5747 sayılı Kanun Büyükşehir belediyesi sınırları içinde ilçe kurulması ve bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanun yürürlüğe girdi ve girmesiyle birlikte başta İstanbul olmak üzere özellikle Büyükşehir belediyelerini önemli ölçüde etkiledi. Bu kanunla birlikte ülkemizde 16 tane Büyükşehir belediyesinin 12'sinde 43 tane yeni ilçe kurulmasının önü açıldı. Hâlihazırda ülkemizde bulunan 3225 belediyenin ve yaklaşık yüzde 80'i belediyelerde yaşayan nüfusun bundan etkilenmesi tabii ki çok ortada, açık. Doğrudan ya da dolaylı olarak bu nüfuslar ve ilçeler etkilenecek. Büyük kentlerde, özellikle metropol boyutundaki şehirlerde bu sorunun boyutları daha da fazla büyüyecek gibi görünüyor. İstanbul'a dönüp baktığımızda, yeni kanunun İstanbul'da 8 tane yeni ilçe kurulduğunu görüyoruz. Tarihi Yarımada bu anlamda önemli bir alan; iki tane belediyenin burada birleştirildiğini görüyoruz. Böylelikle 32 olan ilçe sayımız 39'a çıkıyor. Kanunun getirdiği öngörüler çerçevesinde baktığımızda, kentin 12 ilçesinin nüfusu düşüyor ve 18 ilçesinin nüfusu ise aynı kalıyor.

Şimdi bugüne kadar olan sürece baktığımızda ilçe sınırlarının aslında hep politik kararlarla tespit edildiğini, saptandığını görüyoruz. Şimdiye kadar çok bilimsel kriterler ortaya konmamış ne yazık ki. Belli kriterler eşliğinde, ışığında ilçe sınırları belirlenmemiş, ama bunun sakıncalarını aslında hep beraber yaşadık. Özellikle kapasite, yani kaynak, etkinlik, gelir, kadro gibi konularda yasal ve yönetsel olanaklar bakımından, sosyal ve beşeri bilimler açısından baktığımızda bu politik kararlarla belirlenen ilçe sınırlarının aslında hep kente olumsuz birtakım da etkilerinin olduğunu gördük. Birtakım zorlamalara, darboğazlara yol açtığını gördük ve bu nedenle de aslında ilçe sınırlarının başka kriterlerle belirlenmesi

gerektiğini de düşünüyoruz. Şimdi bu kapsamda biz şöyle bir yöntemle gittik: Bu çalıştayın aslında iki aşamalı olmasını düşünüyoruz. Bu ilk toplantımız. Bundan sonrasında daha geniş kapsamlı bir toplantı gerçekleştireceğiz. İlk toplantıda özellikle sorunların tespit edilmesini, ortaya konulmasını ve bundan yola çıkarak birtakım üst çerçevede ilkelerin belirlenmesini planladık. Bu anlamda bu çalışmanın ilk adımı olacak ve sorunları ilk ağızdan duyma adına da sizleri buraya davet ettik. Aslında bu etkinliğe davetli başka bilim dallarından kişiler de vardı, ama ne yazık ki çeşitli sebeplerle burada olamadılar. Özellikle coğrafyacılar, iktisatçılar, valilik yönetim birimi olarak valilik burada olsun arzu ettik, ama ne yazık ki burada olamadılar. Umarız ki bir dahaki toplantıda daha geniş bir katılımıla bunu gerçekleştirebiliriz, daha çok katkı koyarlar diye düşünüyoruz.

Şimdi çok kısaca, atölye çalışmaları hakkında yöntem açısından size bir bilgi vermek istiyorum. Programda da göreceksiniz, bu çalışma kapsamında iki tane atölyemiz var. Bunlardan ilkinde İstanbul metropoliten alanında mevcut ilçe sınırlarının değerlendirilmesi adını koyduğumuz ilk atölyede belli sorunları cevaplamak istiyoruz. Bunlar içinde ilçe ve belde belediyesi sınırları oluşum süreçleri var; bugüne kadar nasıl oluştu, hangi kararlar etkili oldu? Bir ikincisi, idari sınırların metropoliten alana etkileri; toplumsal, ekonomik, örgütsel, planlama kararları ve fizik mekân diye bunları tanımladık. Bir üçüncüsü, kentlerin bugüne kadar ilçe sınırlarını oluşturan kriterler. Daha çok politik, ama bunun içinde başka neler vardı; bunları ortaya koyalım, sorunları ilk ağızdan duyalım istedik. İkinci aşamada ise idari sınırların belirlenmesinde temel kriterler dedik, yani bundan sonraki aşama, bundan sonraki süreçte ilçe sınırları hangi kriterler ışığında belirlenmeli; bunları ortaya koyacağımız bir ikinci atölyemiz var. Burada da yeni ilçe sınırlarının oluşum süreçleri ve gerekçeler. Bu oluşumların metropoliten alana kazanımları ve sınırların belirlenmesinde dikkate alınması gereken temel kriterler diye koyduk. Bunları açabiliriz. Biz temelde üçer başlık

belirledik, ama sizden gelecek katkılar doğrultusunda bunların alt başlıklarını açma imkânımız var. Ardından bir değerlendirme ve sonuç bölümümüz olacak. Burada da bundan sonrası için alınması gereken kararlar ve yeni çalışma programı dedik. Yeni çalışma programı derken de bundan sonraki aşamada, bunun ikinci aşamasında neler yapılması, hangi noktalara dikkat çekilmesi gerekiyor, belki bu toplantıda onlar daha açık olarak ortaya konulacak. Bunları tartışacağımız bir bölüm olacak.

Ben sizden şunu rica edeceğim: Her konuşmacı mikrofonu eline aldığı anda her seferinde, lütfen isim ve kurum söylese; çünkü bir yandan ses kaydımız alınıyor, ona dikkat edersek; çünkü bunları daha sonra yayınlayacağız. Ben kendim adına ve Odam adına bu toplantıdan önemli de bir belge çıkacağını düşünüyorum. Kayıt alınmasında çok fayda var, o yüzden de daima isim söyleyerek, kurum söyleyerek her sözü aldığımızda konuşursak çok sevineceğiz. Ben başarılı ve verimli bir etkinlik olsun dileğimle sözümü burada kapatmak istiyorum.

Sözümü kapattım, ama ilk oturumu da ben yöneteceğim için tekrar söz alarak, ilk atölye çalışmamızı açacağım. Konumuz İstanbul metropoliten alanında mevcut ilçe sınırlarının değerlendirilmesi dedik. Tartışma konularımızı bir daha tekrar edelim: İlçe ve belde belediyesi sınırları oluşum süreçleri, idari sınırların metropoliten alana etkileri, toplumsal, ekonomik, örgütsel, planlama kararları ve fizik mekân dedik. Üçüncüsü, kentlerin bugüne kadar ilçe sınırlarını oluşturan kriterler. Şimdi çok sırayla konuşalım istemedim; mümkünse daha serbest gidelim. Söz almak isteyenler öncelikle söz alsınlar. İlk söz alacakların konuşmaları veya başlama noktamız belki başka arkadaşlarımızın da zihninde daha geniş açılımlar yaratabilir diye düşünüyorum.

Evet, buyurun.

SEBAHATTİN ÇELİK (Serbest Şehir Plancısı)- Öncelikle böylesi hassas bir konuyu bir çalıştayla değerlendirmeniz açısından size teşekkür ediyorum. Serbest Şehir Plancısıyım, aynı zamanda Odamızın üyesiyim. Belediyelerle ilgili olarak sizlerin de ifade ettiğiniz gibi 2004 senesinde çıkan 5216 sayılı yasadan sonra İstanbul yerinde il kademe belediyeleri ve ilçe belediyeleri özellikle planlama hiyerarşisi açısından bir disiplin altına alındı; ama bu son yapılan yasayla belde belediyelerinin ve ilçe belediyesi sınırlarının değiştirilmesi tamamen teknik ve bilimsel kriterlerden yoksun, siyasi anlamda yapılmış bir yasadır. Bunun Anayasa Mahkemesinden dönebileceğini de düşünmekteyim ben. Özellikle şöyle somut bir örnek vermek istiyorum: Oluşturulan Arnavutköy ilçe belediyesi şu andaki konumu itibariyle il kademe belediyesi olması münasebetiyle kendi çalışmalarını yapamazken, Arnavutköy Belediyesine 30 bin nüfuslu Hadımköy Belediyesinin bağlanması, bir Taşoluk Belediyesinin bağlanması; yaklaşık 10 tane il kademe belediyesinin getirilip Arnavutköy Belediyesine bağlanması, tam alansal olarak bilmiyorum, ama eğer yasa, Anayasa Mahkemesinden dönmezse İstanbul'da alansal anlamda en büyük ilçe olacak gibi görünüyor.

Bunun oluşturulması tamamen politik amaçlar ve orada oluşan, özellikle de üçüncü köprü ve kuzey ormanlarında ve su havzalarında geçirilmekte olan üçüncü köprü bağlantı yollarının, kendi siyasi görüşleri bakımından denetim altına alınmaları mahiyetinde oluşturulmuş bir ilçe. Bugün 35–40 km uzaklıktaki bir belediye binasında orada yaşayan vatandaşların ne kadar hizmet alabileceği de çok enteresandır. Tabii ki planlamanın bir disiplin altına alınması, hiyerarşinin sağlanması mahiyetinde hepimizin temel fikirlerinde, temel paydada buluşabileceğimiz bir olgudur; ama siyasi ve politik görüşler itibariyle ilçe sınırlarının değiştirilmesi, Türkiye'de inanılmaz derecede bir yerinde yönetimden ziyade, merkezîyetçi bir yönetim anlayışı sergilenmekte, Bu noktada da vatandaşların burada hizmet almaktan ziyade, kendi politik çıkarları doğrultusunda, kendi siyasi

kadroları doğrultusunda bir olgunun gelişmesi söz konusu. Bunu şu andaki iktidardaki belediye başkanlarıyla, özellikle il kademe belediye başkanlarıyla görüştüğümüz zaman onlar da aynı sıkıntıyı yaşadıklarını; ama siyasi partilerine mensup olmalarından dolayı bu kanuna itiraz etmediklerini, hatta özellikle Cumhuriyet Halk Partili ve MHP'li veya Demokrat Partili, Doğru Yol Partili belediye başkanlarına da destek verdiklerini, yani kendilerinin de özellikle kabullenmediği bir olgu.

İlçe idari sınırlarının bölünmesiyle ilgili olarak tabii ki bir disiplin altında tutulması mahiyetinde bilimsel anlamda belli bazı kriterlerin yer alması lazım. Burada yerel yönetimlerin temel amacı ne; yerel yönetimlerin temel amacı, o bölgede bulunan vatandaşlara yerel hizmetlerin sağlanması; ama şu anda oluşturulan yasayla bakıyorsunuz, hizmetten ziyade, tam tersine bir sürü vatandaşa bir sürü sıkıntı yaratılması mahiyetinde. Ben ilk sözü aldım, tartışma neticesinde tekrardan söz hakkımın baki kalması dolayısıyla teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Buyurun.

Mevcuttaki sıkıntılardan biraz bahsedelim.

BEKTAŞ ERDOĞAN (Bahçeşehir Belediyesi)- Merhaba. Bahçeşehir Belediyesinden, başkanımızın basın danışmanıyım. Özellikle bu 5747 sayılı yasayla ilgili çok ciddi çalışmaları olan bir belediyenin çalışmanıyım. Şimdi öncelikle şunu söylemek isterim: Şehir Plancıları Odasına, bu Odamızın üyesi arkadaşlarımızdan biz Bahçeşehir Belediyesi olarak, yasa parlamentoya gelmeden önce, yani görüşmeler yapılacak, söylentileri zaten iki senedir var, bu arada plancıların bu konuya bir yasa koyucu, en azından bilimsel bir kanaat sunması konusunda da bizim telkinlerimiz ya da davetlerimiz oldu. Şu andaki gerçek şöyle : Şu anda bildiğiniz gibi 22 Mart'ta yasa Resmi Gazete'de yayınlandı, yürürlüğe girdi ve

şu anda yasa yürürlüktedir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Anayasa Mahkemesi'ne yürütmenin durdurulması ve yasanın iptaline yönelik davası da sürmektedir ve orada da iyi gelişmeler var. Birincisi, doğrudan biz müdahiliz ve sürece aslında çok yakınız. Bu konuda Ülkü bey de, özellikle Ülkü bey, diğer hukukçular, Anayasa hukukçularıyla da uzun uzun konuştuk, değerlendirdik. Şimdi öncelikle yapılan işin kötüsü olmaz, ama sonuç itibariyle çok daha önce böyle bir toplantıyı yapsaydık ve bu konunun taraflarıyla parlamento, yerel yönetimler, yerel aktörler, bunlarla oturarak bir değerlendirme yapıp kamuoyuyla paylaşılsa, sanıyorum iktidar, biraz önce arkadaşımızın söylediği gibi cebren ve hileyle ve siyasi bir kararın elinde ilk darbenin ve “ben yaparım” gibi mantığının da sanıyorum biraz... “Sanıyorum”dan öte bir şey söyleyemeyeceğim, çünkü dizginlerinden sıyrılmış olduğu için iktidara o noktada sadece bir iyi niyet olarak söylüyorum bu “sanıyorum”u. Sanıyorum, engelleyici, en azından tarihe bir not düşüş olabilir.

Yarın bugün, sanıyorum Haziran'ın ortalarına doğru Anayasa Mahkemesi bir karar verecek. İki gün önce aldığımız bilgi de Anayasa Mahkemesi'nin öncelikli olarak konuyu gündeme aldığını ve fotoğrafladığı raportörde zaten belli. Bu konuda da biran önce yürütmenin durdurma karar vermesi gibi bir yönelim var. Meselenin, 5747 sayılı Yasanın merkezine oturan şey, tabii ki her şeyden önce 3225 belediyenin, 2004 seçimleriyle yaklaşık 1800'ünü elinde bulunduran iktidar partisi, bunu belde belediyelerini kapatarak ve mevcutları ilçe haline getirerek veya bazılarını ilçe haline getirerek yaklaşık 1124, geriye yaklaşık şu kadar belediye kalıyor. Şöyle psikolojik bir ruh oluşturmak, yani 1800'ünü zaten elinde bulunduruyor, 2200 küsur belediyenin 2000'ini elinde bulunduran bir iktidar karşısında psikolojik bir baskı, artı sonuç itibariyle de demin söylediğimiz, yeni rant alanlarının, özellikle İstanbul gibi Batı aksında büyüyen İstanbul'un çeşitli rant alanlarını üretmek amacıyla oluşturduğu bir yasa. Yasanın daha ayrıntılarına ilişkin

daha sonraki konuşmalarda belki geliriz, ama bizim yaşadığımız, özellikle Bahçeşehir Belediyesi, özellikli belediye, yani kuruluş süreciyle, daha sonraki süreciyle, 1999'da kurulan bir belediye, ama bir yanıyla da yönetim anlayışı ve yahut da kentleşme, kentsel tasarım ve yahut da mevcut yapıları ve planıyla ve plan üzerinde herhangi bir tadilata gitmemesi gibi bir kararlılıkla da yerel yönetim modeli oluşmuştur, yerel yönetim anlayışı sergilemiştir. Bu olanaklar, bir başkalarının ellerinde bulunmuş olsaydı, büyük ihtimalle... Yanımızda Esenyurt var, Esenyurt rahatlıkla bu yeşil alanı, ticari konut alanına çevirebiliyor; ama Bahçeşehir'de böyle bir şey olmamış. %74 gibi bir oyla ikinci dönem seçilen başkanımızın önderliğinde de yürümekte.

Bütün bunlar, anlatmak istediğim hikayenin sonucunda şu var: Merkezi yönetim tabii ki coğrafi, ekonomik ve hizmet üretimi konusunda idari şekillenme yapar. Yapma ihtiyacı duyarsa yapar, ama bunu yaparken öncelikle işin otoritelerine, hem siyasi, hem hukuki, hem de diğer bilim otoritelerine sunar; fakat bunları sunmadan yapmasının altında aranacak tek şey, siyasi kaygılardır. Siyasi kaygıları da bertaraf edecek olan en önemli kurumların başında da sivil toplum örgütleri, Odalar gelmektedir. Odalar bu konuda biraz gecikmiş olsa da bu toplantının faydalı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

ADALET ALADA (İstanbul Üniversitesi)- Ben de tam konuya giriş babında bir çerçeve çizmek istiyorum. Neden toprağa dayalı idare ortaya çıkıyor ve bu idare üzerinde neden siyasal kararlar belirleyici oluyor. Biraz geçmişe bakarak, yani bugünün sorunu değil bu, tarihsel olarak bakmanın gereği ortada. Daha yakın geçmişe, çok gerilere de belki gitmeden, Osmanlıda bir eyalet sistemi var, bu eyalet sistemiyle birlikte de siyasal, idari yapının belirlenmesi söz konusu. Zaman içinde iktisadi yapının değişimini ve bunun mekânsal yansımalarının ortaya çıkışına bağlı olarak da bu eyalet

sisteminin yavaş yavaş kendi içinde bir dönüşüme, büyük alanlardan daha küçük alanlara doğru zorunlu bir daraltılmaya gidildiğini ve bugünkü vilayet tanımlamamıza daha yakın, benzer ölçekte idari mekânların oluşturulduğu görüyoruz; ama bu süreçte asıl belirleyici etkinin, sistemin, yani tarımsal bir üretime dayalı geleneksel devlet olan Osmanlı'nın kapitalizmle tanışması ve kapitalizmin iktisadi etkilerinin iç sistemi belirlemesi noktasından sonra o klasik eyalet sistemi, sancak sisteminin yavaş yavaş daha küçük ölçeklere doğru yöneldiğini ve burada belirleyici olanın geçmişte daha çok savunma, askeri hedef vesaire olma dışında artık belirleyici olanın iktisadi bir merkezin odağında şekillenmesine dönüştüğünü tespit ediyoruz.

Dolayısıyla topraklar, pazar ekonomisinin kazandığı alana bağlı olarak yeni merkezlere açılıyor ki, bunun en bariz örneği: Son dönem Osmanlı'da iktisadi anlamda, yönetsel anlamda önemli bir merkez konumunda bulunan, örneğin Ege Bölgesindeki Aydın'ın zaman içinde yerini İzmir'e vermesi ve bu bölgedeki yönetsel yapıyı etkilemesi en bariz örneği olarak ortaya konuluyor. Şimdi o zaman, bir tarafta siyasi kararlar var ve bir de iktisadi yaşamın gerçekliği bunu belirliyor. Bu süreci ilk anayasal düzenlemelere baktığımızda, yani ülkenin örgütlenmesinin siyasi, iktisadi, idari anlamda bütün bu perspektiflerle belirlenen ya da belirlenmesi gereken ana belgeye 1876 Anayasasında baktığımızda merkezi bir anlayışla odaklanıyor, merkeziyetçi bir yapıyı benimsiyor; fakat yerinden yönetim anlamında da vilayetler bazında bir hiyerarşik oluşum tanımlıyor.

Bu oluşum, ister istemez sistemin merkezileşmesinin ve merkezi taşıyıcı unsur olarak taşra örgütlenmesini de gerekli kılıyor. Bunda biraz yönetsel geleneğe işaret etmek lazım. Bu yönetsel geleneğin kaynağı, Fransa gibi merkeziyetçi bir yönetim geleneğine referans vererek biçimlendiriliyor. Örneğin İngiltere'ye ya da Anglosakson geleneğine baktığımızda, taşra örgütlenmesinin olmadığını, merkezi bir yapı içinde yerel yönetimlerin biçimlendiğini görüyoruz. İlişkileri merkeziyetçi ilişki içinde

oluşabilir, ama ayrı bir taşra örgütlenmesine gerek duyulmadığını görüyoruz. Bu tamamen toplumsal, tarihsel koşulların getirdiği sonuçlar bazında okunabilir. Bizde ise merkezîyetçi devlet, toprakta mutlakta hükümrânlığını bölerek, parçalayarak ve o iktidarını doğrudan kullanabilmesinin en etkin yollarını arayış içinde tespit etmiştir. Bu tamamen merkezîyetçi anlayışın uzantısı olarak taşra örgütlenmesini bir tarafta biçimlendirirken, gene bu kapitalist dünyaya etkilenme süreci içinde, devletin modernleşme süreci içinde, Osmanlıdan ulus devlete geçiş süreci içinde de ister istemez yerel siyaseti de bir şekilde ortaya koymak üzere 1840'larda itibaren de yerel meclisleri tanımlamıştır. Şimdi bu perspektifte baktığımızda toprak, idare ve bunun üzerindeki siyaset her zaman var, ama bu özellikle kapitalizm sonrası daha çok ekonomik faktörlerin belirleyiciliğinde gelişen bir süreç.

Şimdi bizim bugün toprağın bölünmesi, ilçe vesaire, bu sınırların belirlenmesindeki kriterlerimizin ilk temel belirleyiciliğini 1921 Anayasamızda görüyoruz. Bu anayasa temel özelliğiyle yerel yönetim odaklı bir anayasa, yani tercihi 1876 Anayasasının merkezîyetçi yaklaşımını refleksiyle gelişen, tarihsel koşulları, maddi koşulları çerçevesinde de yerelden yönetime odaklanan bir anayasa ve bu anayasa bize aslında bugünün ipuçlarını veriyor. Diyor ki, vilayetler iktisadi koşulların gerektirdiği biçimde belirlenir, coğrafi koşulların gerektirdiği biçimde belirlenir ve kamu hizmetlerinin örgütlenmesi çerçevesinde belirlenir. İşte 1921'den beri gelen bu üç faktör, bugün de cumhuriyet yöneticilerinin ilçe, vilayet, yani mekânı idare çerçevesinden düzenlerken sarıldıkları üç temel ilke olarak ortaya çıkıyor. Bugün de baktığımızda cumhuriyet tarihi boyunca gene bu idari alanlara sınır tespiti çerçevesinde ya da bölme, küçültme ya da birleştirme çerçevesinde müdahalelerde yargıya konu olan tüm kararlarda bu üç kriter bir değerlendirmeye baz alınmıştır ve bunların üzerinden kararlar doğrulanmış ya da yanlışlanmıştır. Dolayısıyla biz de bugün ister istemez yasal prosedür gereği bu üç faktörün belirleyiciliğinde bakacağız, ama

söylenmeyen şu: Tarihsel olarak da baktığımızda, bugünün gerçekliğinde de baktığımızda bugün yeniden düzenlenen yasa, yani Mart 2008'de 5747 sayılı yasanın gerekçesine baktığımızda, başka bir çerçeveye oturtmamız mümkün. Bunu günümüzün neoliberal politikalarının belki yönetime bakışının ifadesi olarak okumamız mümkün; ama şunu değiştirmiyor, yani Anayasa Mahkemesi'ne gittiği zaman, Anayasa Mahkemesi bu getirilen yasayı ölçerken, kâğıt üzerinde bu üç kritere bakacak, ama bunun fiili gerçekliğindeki siyasi boyutu hiçbir zaman ölçülebilir bir nitelik kazanmayacak.

Şimdi bu gerekçeye baktığımızda çok açık olarak şunu görüyoruz: Bütün yönetimler tamamen iktisadi dilin amaçları, hedefleri, gerekleri doğrultusunda tartılıyor ve baktığımızda küçükler verimsizler, kapasiteleri dar. Çok borçlanıyorlar, ama buna rağmen altyapılarını gerçekleştiriyorlar ve bu borç yükü aynı zamanda küçüklükten kaynaklanan teknik ve idari yetersizliklerin de sonucu olarak ortaya çıkıyor ve baktığımızda burada bu yönetimin, toplumsal boyutu olmayan, sadece iktisadi boyutuyla tartışılan ve bununla getirilen bir gerekçe olduğunu görüyoruz. Burada yerel toplum yok, burada yerel siyaset ifadesini bulmuyor. Sadece ve sadece tarihsel olarak uzantıyı, iktisadi faktörlerin bugün daha da öncelik kazanmış yapısı olarak okuyoruz. Burada aranan verimlilik dili ve bu da, çok sürpriz olmasa gerek, hem yeni yerel yönetim yasalarındaki nüfus sınırlaması ve belediyeleri etkinlik çerçevesinde değerlendiren ana eksene çok uygun. İkincisi, bu model Birleşmiş Milletlerin, OECD'nin ve Dünya Bankası'nın yeni yerel yönetim modelindeki ölçek sorununa getirdiği o etkinlik ve verimlilik yaratabilme kapasitesiyle çok da örtüşen bir gereklilikten yola çıkıyor. Dolayısıyla onun için 2000 nüfusun altındaki yereller gerçek anlamda etkinlik gösterecek bir çerçevede görülüyor ve ortadan kaldırılmaya çalışılıyor. Dolayısıyla hem tarihsel geri planının, hem son dönem, son 25 yıllık

neoliberal politikaların yansımaları ekseninde oturttuğumuzda bu yasanın tartışma boyutlarını belki farklılaştıracağımız yeni eksenler kurabiliriz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Buyurun.

SIRMA TURGUT (Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü)- İyi günler. Ben de Adalet hocanın çok güzel kurguladığı o çerçeveden biraz halk boyutuna inerek devam etmek istiyorum. Süreçle ilgili, Ömer hocam çok daha iyi bir şekilde onu açıklayacaktır, onun affına sığınarak, bir plancı olarak nasıl bakıyoruz diye... Şimdi bir defa demokratikleşme yolunda çok ciddi bir tehlikeyle karşı karşıyayız, çünkü belediye burada bulunan herkesin çok iyi bildiği gibi yerel yönetimler, klasik olarak demokrasinin beşiği kavramı. Bir defa buradan ters bir işleme başlamış oluyoruz; çünkü biliyoruz ki ilk talebin yerelden gelmesi gerekiyor, sistemin geleneğinde bu var. Belediyenin kurulması için ilk talebin halktan gelmesi gerekiyor. Doğal süreç, bildiğim kadarıyla bir referandum; referandum, bir valilik ön kararı, İçişleri Bakanlık onayı, Danıştay onayı ve belediyenin kabulü. Şimdi bütün bu şeyden ayrılarak, tepeden inme kabulle karşı karşıyayız. Bir defa uluslararası sisteme baktığımızda, nüfus kriterlerinde belki tüm dünyada kabul edilen birtakım yerel yönetim kriterlerine uyma endişesi var. Etkinlik, verimlilik, çok keskin bir kavram; ama bir yandan da ön yüzü, Avrupa Kentsel Şartı gibi uluslararası şartlar var. Bunun 5. maddesi bize diyor ki “Yerel yönetimlerin sınırlarında mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz. Yerel kullanıcı, yerel halk her zaman için bu gibi bir talepte ön plandadır, ilk sıradadır. Peki, biz buna ne kadar uymak durumundayız; yanlışı yoksa, şayet gene Anayasa'nın 90. maddesi diyor ki “Uluslararası sözleşmeler, bu anlamda

imza koymuş isek, esastır, bağlayıcıdır. Milletlerarası kabuller ve kanunun üstündedir.” Demek ki acaba bu şart, kanunun üstünde diye yorumlamamız mümkün olabilir mi? Gene dediğim gibi, bir plancı olarak asla bir hukuk şeyine, başka bir şeye soyunmadan söylemeye çalışıyorum.

Anayasa'nın 67. maddesi gene seçme seçilme hakları, bununla ilgili yerelin bu sürece katılmasını uygun görüyor. Demek ki bizim genel kurgumuza, kabulümüze aykırı yereli öteleyen, çünkü son derece dinamiklerin bu ölçekten başlayıp, yukarı doğru gitmesi gereken bir olguyken buna ket vuran bir süreç; ama bu da şok mu? Bu da şok değil; gerek 5393, gerek 5216, yani hem belediye kanunu, hem Büyükşehir Kanunu aslında 5747'nin gelişinin haberlerini verdi. Bu anlamda Bahçeşehir Belediyesinden değerli yetkili, sanıyorum şeyi söyledi: “Biz çok öncesinden çalışmaya başladık.” Bu çok güzel bir şey. Mesela ben bu çalışmalar sırasında öyle şeyleri duydum ki, Kapadokya bölgesi çok ciddi ayakta. Merkezileşme orası için belki güzel bir örnek. Aynı siyasi partiler çok ciddi hezeyan içindeler. Aslında merkezi yönetimle aynı, ama merkezileşme, ilçeyi falan bu anlamda tanımıyor. Bütün kuvveti merkeze alma endişesi var, ama şöyle bir şey söylüyorlar: “Kimse mi gelmedi? Hayır, hiç kimse gelmedi. Biz şok geçirdik, son anda kamuoyundan duyduk.” Böyle bir şey olamaz. Şimdi yerel yönetimlerden bunu duyuyoruz, biliyoruz. Çalışan belediyeler var, yani yerel yönetimlerin de çok ciddi boşluğu var, çünkü 5393'te ve 5216'da bunların sinyalleri... 5000 sınırı, 2000 sınırının tartışmaları, 5 km, yanılmıyorsam madde 4 bunların ucunu vermeye başladı. Ana şekil tasarlanmaya başladı. Dolayısıyla bugünkü sıkıntılar da bir anlamda geliyorum dedi. Orada da tabii sıkıntıları atmaya çalıştık, farklı farklı birimler açısından bununla ilgili raporlar verilmeye çalışıldı; ama ne yazık ki bugünkü sürecin önüne geçemedik ya da bunu durduramadık, ama bundan sonra ne yapılacak, önemli olan o. Şimdi acaba bu kabuller, bu gidişatta, yani belki bunun 2. aşamasında bizlerin çözüm aramasında bizim önümüzde yeterli bir çıkış noktası olabilir mi, bu bir

kolaylaştırıcı olabilir mi diye ben diğer değerli katılımcılara da sormak isteyerek şimdilik sözümü bitiriyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

ÖMER AYKUL (Avukat, İstanbul Barosu, Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu Başkanı)- Şahsım ve Barom adına bu toplantıyı düzenleyen değerli meslek odasından arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum ve mademki mevcut düzenle ilgili ilk bölümde konuşacağız, biz de mevcut düzeni oluşturan hukuksal yapı üzerinde genel bir tespit ve değerlendirme yapmak istiyorum. Şimdi önümüzde iki konu var. Birisi, merkezi yönetimlerle ilgili yapılanmalar, bir diğeri de yerel yönetimlerle ilgili yapılanmalar. Bunların en üst hukuki dayanakları, doğal olarak anayasadır. Merkezi yönetimlerle ilgili en üst norm, Anayasa'nın 126. maddesi; yerel yönetimlerle ilgili en üst norm ise Anayasa'nın 157. maddesidir. Merkezi yönetimlerde bu maddeyle ilgili olarak yine yapılanmayı belirleyen 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununu kısmen 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununu ve Türkiye Cumhuriyeti'nin o mükemmel yasası olan "442 Sayılı Köy Kanununu" da bu yapılanma içinde değerlendirebiliriz. Özellikle altını çizdim, Cumhuriyetin ilk yasasından olmasına rağmen dili itibariyle bugün dahi herkesin çok rahat anlayabileceği bir yazılışı vardır. Bu nedenle mükemmel bir yasa olarak, Cumhuriyetimizin kurucularına bir saygının da ifadesi olarak özellikle belirtmek istedim.

Mevzuatın içine girmeden hemen yerel yönetimlerle ilgili birkaç şey de söylemek istiyorum. Tabii bunun dayanağı da Anayasa'nın 127. maddesi. Yerel yönetimlerle ilgili yapılanmada iç mevzuat olarak 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve en önemlisi 5393 Sayılı Belediye Kanunu bu konudaki yapıyı belirliyor. Türkiye Cumhuriyeti her zaman çağdaş anayasalara sahip olmuş ve uluslararası hukuktaki üzerine düşen sorumlulukları devlet ciddiyetinin dünyada en mükemmel örneğini vererek

uluslararası anlaşma veya antlaşmalara her zaman sadık kalmıştır ve bunun gereği olarak gelişen dünyada da Anayasanın 90. son maddesinde bir adım daha atmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 244 sayılı yasaya göre usulüne uygun olarak onaylamış olduğu uluslararası anlaşmaları, iç hukuk düzeninde sayarken buna getirilen son düzenlemeyle eğer bunlar temel hak ve özgürlükler ile ilgiliyse ki, bunlar Anayasamızın 12. maddesi dâhil başlar, 74. maddesi dâhil bu arayı kapsar. Bunlarla ilgili ise Anayasaya aykırılıkları iddia edilemeyeceği gibi, eğer bu konuda çatışan iç hukuk varsa, tekrar ediyorum, üstün değildir. Hiçbir uluslararası anlaşma Türk iç mevzuatından üstün değildir, sadece ve sadece eşitler arasında birincidir, o uygulanır.

Eğer üstün tabirini kullanırsanız, egemenlik hukukunuzla ilgili olarak bir tartışmanın içine girmiş olursunuz. Buradaki kullanılacak deyim, eşitler arasındaki birincilik deyimidir. Bununla ilgili olarak da yine benden önceki konuşmacı arkadaşım, Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı da bazı uygulanmayacak maddeleriyle birlikte, yaklaşık 20'nin üzerinde maddesiyle uygulamanın içindedir ve yerel yönetimlerin yapılanmasında ciddi bir dayanaktır. Anayasa Mahkemesi bir kararında doğrudan buna dayanmıştır. Her ne kadar henüz hiçbir belediyemiz buna katılmamışsa da -benim son bilgilerim böyle, yanlış olabilir, bunun altını çiziyorum- Avrupa Kentsel Şartının 12. bölümü de burada çağdaş kenti yaratmada, çağdaş kentliyi oluşturmada ciddi bir dayanaktır. Bunlar mevzuatımızdaki dayanaklarımız; peki, ana esaslar nedir? Ana esaslar, demin değerli konuşmacılar ifade ettiler, merkezi yönetimlerde coğrafya, ekonomik şartlar, kamu hizmetlerinin gereklidir. Bu hem Anayasanın 126. maddesinde, hem 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun ilgili maddelerinde ki bu 2. ve 3. maddeleri, bu da sayılır ve özellikle 1. maddesinde sayılır. Temel felsefesi de yetki genişliği. Yetki genişliği ne demek; Türkiye bir merkezi yapıya sahiptir, ama iller illere merkezi yapının yetkisini, yani bakanlıkların yetkisinin artan oranda devredilmesidir.

Yerel yönetimlerde ise temel felsefe, mahalli ve müşterek ihtiyaçların karşılanmasıdır. Nasıl karşılanması; oradaki yaşayan insanların öncelikle iradeleriyle. İrade çok önemlidir; çünkü belediyelerin kuruluşunda, özellikle Belediye Yasasında bu iradenin ayrıntılı olarak nasıl oluşturulacağı ve nasıl bu iradenin diğer yönetimlerce kabul edileceği konusunda düzenlemeler var. Yine mahalli veya yerel yönetimlerdeki temel unsurlardan birisidir. Şimdi ayrıntısı, tabii bizim mesleğimiz dışındaki arkadaşlarımız çok iyi biliyorlar, biz bunu anlamakta, özellikle kentle ilgili belediye ve ilçe düzenlerindeki bu değişiklikleri anlamakta baya zorlandık, sayılarını bile tespit etmekte baya sıkıntıya düştük. Bunların tespitindeki temel noksanlık ki, 2. bölümde bunun üzerinde biraz daha ayrıntılı durmak isterim, kamu yararı ile üstün kamu yararı kavramının henüz yeterince ülkemizde anlayışamamış olmasıdır. Değerli katılımcılar, her şeyde kamu yararı vardır. Kamu yararı olmayan hiçbir şey yoktur, ama önemli olan, üstün kamu yararı hangi uygulamadır? İşte üstün kamu yararının oluşturulmasının kriterlerini daha sonraki konuşmalarda hangi kriterlere dayanarak merkezi yönetimlerde üstün kamu yararıyla karar oluşturmalıdır, hangi kriterlerle de üstün kamu yararıyla yerel yönetimlerin oluşmasında karar oluşturmalıdır? Bunları elimden geldiğinde açıklamak isterim.

Genel prensip olarak bizim hukuk sistemimizin merkezi yönetimlerde, il ve ilçelerde ağırlıklı olarak kanunla oluşturma; yerel yönetimlerde ise idari tasarrufla oluşturma. Büyükşehir belediyeleri hariç idari tasarrufla oluşturma. Efendim, bunda ne var? Değerli arkadaşlarım, şu var: Siz eğer kanunla oluşturursanız, yargısal denetimi kısıtlarsınız. Nasıl kısıtlarsınız; işte şimdi eğer ana muhalefet partisi bu konuda bir iddia davası açmadığı takdirde, sizin bu kanunla ilgili yargısal denetiminiz son derecede kısıtlıdır; ama bunu idari tasarrufla yaparsanız, ister bakanlar kurulu kararıyla yapın, isterse üçlü kararnameyle yapın, neyle yaparsanız yapın, bunun idari, yani yargısal denetimi vatandaşı bazında herkese açıktır. Demek ki

önümüzdeki 5747 sayılı yasa, Anayasa ve kanunları bu konuda dolanarak mağdurların –burada kapatılacak değerli belediyelerden katılımlar var-onların ve siz Odaların, meslek odalarının bu konuya dava açmasında engelleme girişimi var. Burada da bu yasayla ilgili olarak çok ciddi bir başka sorun vardır, ama unutmadan, sözüme son vermeden şunu belirtmek istiyorum: Hukuk, çözüm üretme sanatıdır.

Lütfen, Odalarımız, Anayasa Mahkemesine dinlenilmeyle ilgili yazılı talepte bulunsunlar. Belediyeler bulunamaz, çünkü belediyeler bu işin mağdurdur. Anayasa Mahkemesine, davalara müdahil olamazsınız, dikkat ediniz. Dinlenilme talebinde bulununuz, çünkü siz bir uzmanlık kuruluşunuz. Uzmanların oluşturduğu bir kuruluşunuz. Konunuzla Türkiye'nin yetkilisisiniz, üstelik bu yetkileriniz yasayla da var. Belediyeler ise, lütfen bu konuda idari yargıda deneyimli avukat arkadaşlarımızın yardımıyla her idari işlemi, yakaladıkları işlemi İdare Mahkemesine taşısınlar ve o işlemin içerisinde kendileriyle ilgili bu yasanın ilgili maddesinin Anayasa'ya aykırılığını savunsunlar. Sakın tek bir partinin açtığı dava ile “Kaybettik, ne yapalım, yapacak bir şey...” gibi değerlendirmeyiniz. Unutmadan, belki biraz uzun konuştum, ama bunu özellikle belirtmek istedim.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ediyoruz.

Evet, henüz söz almamış arkadaşlarımızdan...

Buyurun.

HÜLYA YAKAR (Şehir Plancıları Odası, İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi)- Teşekkür ederim. Ben hocalarıma ve Avukat Ömer beye de verdikleri bilgiler için teşekkür ediyorum. İki soru sormak istiyorum. Hukuk

anlamında Sırma Hanım ve Adalet Hanım açıkladılar ancak bu atölyenin konusu mevcut durumu değerlendirmek olduğundan, bu yasadan önceki bu belde belediyeleri ilk kurulduğunda da, biz akademisyenler olarak belde belediyelerinin getireceği sorunlar üzerine de bir dizi toplantılar yapmıştık. Bunun metropoliten alana etkileri, örgütsel anlamda sorunları, yerel yönetimlere ve planlama açısından getireceği ve bütüncül planlama disiplini açısından sorunlar. Biraz da mevcutta bu yasa çıkmadan önceki belde belediyeleri ilk kurulduğundaki ve sonrasındaki sıkıntılar nelerdi?; bunlardan bahsedebilirsek, belki son durumlarda ben de bir planıcı olarak buna katkıda bulunabilirim, ama ben sadece bunun planlamaya olan olumsuz etkilerinden bahsedebilirim. Belediyede görev alan arkadaşlar, mevcut durumdan son derece memnunnardı diyebiliyor muyuz, yoksa orada çözülmesi gereken ve düzenlenmesi gereken nelerdi? Başka bir şeyleri çözmeye çalışırken, Ömer beyin de söylediği gibi hukuk çözüm üretirken, çözümsüzlükler mi doğurmaya başladı sorusunu sormak istiyorum..

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Evet, mesela keşke burada Şişli ve Beyoğlu Belediyeleri olsaydı. Belki bize Gökkafe deneyimini anlatırlardı. Bir politik kararla ilçe sınırları değişti, hepiniz hatırlarsınız. Keşke olsalardı, bu karar, belki o anlamda küçük bir ötelemeyle o iki ilçeye neler getirdi, neler götürdü, kazanımları, kaybettirdikleri neler oldu? Keşke bunları anlatsalardı. Bilmiyorum, buradaki belediyelerden buna benzer deneyimler yaşayanlar oldu mu, bunları anlatabilirler mi? Doğrusu ben de merak ediyorum.

Buyurun.

BEKTAŞ ERDOĞAN (Bahçeşehir Belediyesi)- Sevgili avukat arkadaşımızın söylediklerinden hareketle, bir şeyin kötü yapılıyor olması, hukuk dışı veya kuralların dışında oluyor olması, onun lağvedilmesi manasına gelmez. Aynı zamanda sorunuza da cevap olarak ; Düşünün,

yerel yönetimler demokrasinin en temel birimlerinden birisidir, çünkü irade, insanların orada kendilerini doğru ifade ettikleri, iradelerini yansıttıklarını gördükleri mekândır; çünkü yerelde sorunlar vardır. Siz her sabah bir kaldırım taşına tosluyorsanız, belediye başkanı da tosluyor; yani sorunun orada yerinde belirlenmesi, yerinde çözülmesi ve birlikte... Zaten belediyenin manası budur: Sorunları yerinde belirleyen, yerinde çözüm için projeler üreten ve birlikte çalışma refleksini yaratan kurumlardır. Bu nedenle de bunun daha da çok artırılması lazım. Daha da çok yerele yayılması lazım; ama sizin denetim mekanizmaları, eğer sisteminiz, hukuka bakışınız, size göre bir demokrasi, size göre bir anayasa, size göre bir hukuk ve yahut da sair yönetmelikler varsa o zaman zaten kendiliğinden bir kaos.

Fransa'dan bahsedeyim, yani biz dünyayı inceledik. Özellikle şu elimizde gördüğünüz, biz buraya çok doküman getirdik. 6-7 aydır özellikle üzerinde çalışıyoruz, bu bizim 1,5 senelik bir şeyimiz. Türkiye'deki bütün belediyelerle, yani nüfusu 2000'in altında olan bütün belediyelerin yaklaşık %50-60'ıyla doğrudan, birebir konuştum. Doğrudan, meselelere yabancı olan birçok belediye var. Ben bunları anlıyorum, ama burada yerel aktör ve otoritelere düşen görev de bunun herkes tarafından bilinmesini sağlamak. Türkiye'de 3225 belediye var, 81 il, 150 ilçe var, ama bir başka yere baktığınızda, Fransa'ya baktığınızda kişi başına düşen belediye sayısı çok farklı. Arkadaşlarımız, bunları gazetelerde de verdiğimiz bu dokümanlardan rahatlıkla inceleyebilir. Peki, yerele niye yaymak, yani insanımıza niye güvenmek, onların iradelerinin nasıl yansıdığını görmekten imtina eden, bir taraftan sürekli merkezileştirmeyi, sürekli merkeze daha da yük bindirdiğini söylediğiniz bir şeyi yeni yüklerle atamazsınız. Yanlış düzeltmenin, yalanı düzeltmenin iki yolu var: Ya yeni bir yalan üretmek ya da doğruyu söylemektir. Burada iktidar ve yahut da şimdye kadar ki siyasi iktidarlar doğruyu söyleme cihetine gitmemişler, yeni bir yalan üretmişler. Siyasi kararlarla bir biçimde insanların ağızına bir parmak bal çalmışlar. Burada asıl

olan, hukukla birlikte yerel yönetimlerin arttırılması, demokrasinin gelişmesi ve serpilip gelişmesi, güçlenmesi için yapılması gereken budur ve bunların da aynı zamanda çapraz bir biçimde yerel otoriteler, sivil toplum örgütleri ve merkezi kurumlarla doğru denetlenmesidir.

Mesela bize bir müfettiş gelmesinden bütün belediyeler çekinir, ama biz, bizi sürekli denetlemesinden çok keyif alıyoruz. Gelsin, oradaki küçük bir eksikliği bilmekte yarar oluyor. Oradaki bir tane insanımızın şu nedenle şuradaki 15 cm veya 1,5 cm'lik bir yüksekliğin veya alçaklığın, eksikliğin ne tür sıkıntı olacağını bilmekten hoşnut oluyoruz, ama birileri niye çekiniyor, çünkü denetlenmeyi kendi insanlarına yaptırmaktan korkuyorlar. Bahçeşehir Belediyesi sınırları içinde yaşayan bütün çocuklar bizim çevre müfettişlerimizin ve belediye başkanının yetkisiyle donanmışlardır. Onlar çok rahat bir büfeyi kapatabilirler, gidip bir yer yapabilirler, yani biz onların çok ciddi denetimini görüyoruz. Kadınlarımız, emeklilerimiz ile birlikte, onlarla birlikte bunları her alanda sağlayıcı olmak lazım. Belde belediyelerinin sayısını arttırmak demek, demokrasinin güçlenmesi demektir. Eğer bunları doğru yönetemiyorsunuz, doğru denetleyemiyorsanız, zaten balık baştan kokmuş demektir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

BEKTAŞ ERDOĞAN- Pardon, bir de şu anda Anayasa Mahkemesi'nin fiili durumu şudur, hukukçumuz çok daha iyi bilecektir: Anayasa Mahkemesi, belki burada başkanlara da bunu vereceğiz, Anayasa Mahkemesi'nin itiraz dosyasına, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından verilen dosyaya konulan tek delildir bu. Bir örnektir, yani çarpıcı bir örnek olarak Bahçeşehir örneğini verdik. Neden kapatılmaması gerektiğini, çünkü gerekçeyle ilgili... Gerekçe, tek pota devredilmiş gibi bilgiler var burada. Anayasa Mahkemesi'ne şu sıralar verilecek, raportöre verilecek her türlü

delil -mevcutların dışında olması koşuluyla tabii ki verilebilir- yararlıdır, ama başka bir bakış açısıyla, sözcükler ve yahut da kentlerin adı değiştirilip verilecek her türlü doküman doğal olarak Anayasa Mahkemesi'nin raportörünün bu konuda raporunu geciktirici, Anayasa Mahkemesi kararını da geciktirici olacaktır; ama farklı bir bakış açısı varsa, Anayasa'nın 126-127. maddesi burada var, 67. maddesinde terslik var, şehir planlama ve şehircilik ilkelerine aykırı durumlar, seçimle ilgili Anayasa'nın 60. maddesi ve mahalli idareler genel kanununun 8. maddesine atıf var. Avrupa özerklik şartıyla ilgili gerekçeler var. Burada da Anayasa Mahkemesi'ne verilen dosyayı da ben – gerçi dava dilekçesi, hepsi vardır, ama- bir bütün olarak... Bunun dışında şu da olabilir denilen bir dosya nasıl yararlı olacaktır diye düşünüyorum. Onun ötesinde makamı meşguliyet olabilir diye düşünüyorum.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz. Hanımefendiye söz verelim.

DÜRİYE UÇAR (Avukat, İstanbul Barosu, Kent ve Çevre Hukuk Komisyonu Üyesi)- Ben burada hukuksal olarak bir değerlendirmede bulunmayacağım, çünkü sayın başkanımız bu konuda bulunuyor. Ben sadece bir vatandaş olarak burada belediyeleri, şehir plancılarını bir arada görmekten mutluluk duyuyorum. Ayrıca belediyelerin mimarları, bilmiyorum var mı? Merak ettiğim bazı konularda kendi kendime biraz dertleşeceğim.

Ben şimdi 1991 yılında Antalya'dan İstanbul'a geldim. Marmara Hukuk Fakültesi. Polis Hastanesinde hem hemşire olarak çalışıyordum, hem de okuyordum. Polis Hastanesi bir şekilde büyük bir bahçesi olan, ağaçlarla çevrelenmiş güzel bir yer. O zamanlar için bu tarafa geçmekten bile korkuyordum. Şimdi bakıyorum, orada 4 ayda bir Capitol Alışveriş Merkezi yapıldı. 91'de geldim, çok hızlı bir şekilde Capitol Alışveriş Merkezi yapıldı. Ben dıştan baktım, o kadar kısa bir süre, şekli de işkembeye benziyormuş gibi. Capitol deyince kapital mi falan benzetmeler yapıyorum, espri

yapıyorum. Sonra okul bitti, çalışmaya başladım. Şu anda hacizlerin çok yapıldığı bir büroda çalışmaya başladım. İlk başta bir leasing şirketi idi, Türkiye'nin her tarafını geçtim. Artvin Ardanuç'un Cehennem Deresi Kanyonu da dahil olmak üzere İzmir Urla'ya kadar.

Bakın, ülkemiz çok güzel. Özellikle Eminönü'nden vapurla Anadolu Kavağına kadar gitmek gerçekten o kadar güzel bir su geçişi ki, dünyada kanallar, su geçişleri çok var, ama İstanbul'un bu boğazı bambaşka bir şey, çünkü girintili çıkıntılı, tepelik ve her taraftan boğaza hakimiyet çok güzel. Ondan sonra Taksim'de çalışıyordum. İstinye'de oturuyorum, eve gelinceye kadar, şu anda sayıyorum 10 tane alışveriş merkezi. Mecidiyeköy'de 3 tane, Levent tarafında 4-5 tane var ve en son da İstinye Park yapıldı. İstinye Park yapılırken, inanmıyorsunuz, İstinye Park'ın kapısı kaldırılma dayandı. Karşıda İstanbul Teknik Üniversitesi'nin arazisinin yol yapma bahanesiyle gözlerimizin önünde oradan da ağaçlar kesildi. Sonra alışveriş merkezlerinin hiçbirine girmiyorum. Metro City, Kanyon, onun karşısında Akmerkez, şimdi tekrar 3 tane de yapım çalışmaları var. Şişli sınırları içinde 3 tane alışveriş merkezi, Cevahir yapıldı. Ben bunları diyorum ki, belediyenin mutlaka çalışan şehir plancıları var, mimarları var, mühendisleri var ve bazen İstanbul Adliyesi'ne gidince Sultan Ahmet Meydanı...

Meydan diyoruz, Türkiye'de genelde meydan anlayışının olmadığını, Batıya örnek verince, Batıya gitmedim. Doğuya gittim, İran'dan Hindistan'a kadar gittim. İnanmıyorsun, Pakistan'da, İran'da, Hindistan'da öyle bir meydan kültürü var ki, meydan dediğiniz zaman... Taksim Meydanı diyoruz, aslında meydan değil, küçücük bir sokak, küçücük bir açıklık. Meydan deyince kocaman, Kızıl Meydan gibi büyük bir meydan olması gerekir. Hiçbir şehrimizde o denli bir festival, bir şenlik, bir gösterinin yapılabileceği bir meydan yok. Eğer şehir planlayıcıları bu meydan konusunda, hadi eskiler yapılmamış, Taksim eski yerleşim yeri, Mecidiyeköy eski yerleşim yeri, Sultanahmet eski yerleşim yeri, ama yeni ilçeler... Ben Tuzla'dan Silivri'ye

kadar biliyorum, sokak sokak biliyorum; çünkü işlerim dolayısıyla çok gezdiğim için Tuzla'dan Bağcılar, Bayrampaşa, Ümraniye belediyeleri, yeni yerleşim yerleri. Biliyorum, 91'den sonra, ama Bağcılar Adliyesi'ne gitmekten korkuyoruz, çünkü ev dışı çıkamıyorsunuz. Yollar yok, meydan yok, bir park yok. Üstün kamu yararı diyoruz, üstün kamu yararı bir insanın nefes alıp, taze bir hava alması her şeye değerken, Levent'teki İETT Garajı, o taraftaki insanların park ihtiyacı o kadar fazla varken, binalar üst üste binmişken, o beş karış toprağı da satmaya çalışıp, üstün kamu yararı nerede olabilir?

O insanların çoluk çocuklarının, hatta kendilerinin nefes almaya ihtiyacı varken, bir park yokken, ben diyorum kim, şehir planlayıcıları Gülhane gibi –Gülhane yapılmış, Gülhane yetersiz- en azından 10-15 tane parkı Anadolu yakası ya da Avrupa'da niye yapamıyoruz, niye boş kaldığımız yerlere en ufak bir toprak parçasına alışveriş merkezi ya da çok katlı büyük binalar yapıyoruz? Bunları aklım almıyor, bundan sonra yapılabilir mi, yapılamaz mı, yani belediyeleri burada görmüşken, bu yeni yerleşim yerleri, Bağcılar olsun, Güngören olsun, Bayrampaşa olsun, Ümraniye olsun, niye park ihtiyacı yok. Mesela İstinye Park yapıldı, arkadaşım Antalya'dan geldi, "İstinye Park..." dedi, Hayır, İstinye Park'ın adı park, anlamadı. "Gene de küçük bir park vardır" dedi. "Hayır, park yok, sadece alışveriş merkezi" dedim.

Eğer üstün kamu yararıysa eğer, bu konuda bence herkesin Karayolları arazisi olsun... Karayolları arazisi dursun, bir avuç toprak dursun. Artık toprak daha değerli, toprak olarak kalsın, hiç dokunulmasın, ağaç olsun, hatta koruluk olsun. Ben sadece bunları söylemek istedim.

Çok teşekkürler.

SIRMA TURGUT (Yıldız Teknik Üniversitesi, Şehir Bölge Planlama Bölümü)- Ben Hülya hocanın sorduğu konuya dönerek kısa bir açıklama yapmak istiyorum. Öncesinde de değerli avukat konuşmacının

hezeyanları, endişeleri çok doğru. Belediyelerde olan arkadaşlarım da tepelerine kadar bu sorunlarla iç içe. Kamu yararı kavramı ne yazık ki öylesine...Ne yapılıyor, onun kavramının tam karşılığını bulamıyorum, ama şunu söylemek istiyorum: Maalesef yolun şeyine geliyor, hepinizin bildiği bir örnekle onunla ilgili fikrimi söylemek istiyorum. Dubai kuleleriyle ilgili biliyorsunuz, bilirkişi raporu ne yazık ki kamu yararına endeksleyerek kabul edilebilir gibi bir yorumla çıktı bugün. Dolayısıyla kavramların bu kadar eritildiği, tükendiği, yoruma açık, akademik, bilimsel etiğin ayaklar altına alınabildiği süreçlerde bunlar bizlerin endişeleri olmaktan öteye gidemiyor. İnşallah, gerçekten o öykündüğümüz yaşam şartlarına, koşullarına, gerçekten kamu yararını tartışabildiğimiz, öğretebildiğimiz, bunların karşılığını alabildiğimiz ortamlara kavuşsak diye ben de diliyorum.

Şimdi belde belediyeleri ile ilgili baktığımızda, yanılmıyorsam 5393 ve 5216'da süreç biraz daha toparlandı, yani 3194'ün, 3030'un sınır problemleri, belde belediyelerindeki olan problem, yani belde belediyesi kavramı ve planlama sürecinin içerisinde bunları bizim karadelik olarak yorumlama sıkıntımız aslında o yasalarla birlikte, yani bu 2000'den sonra kamu yönetimi, yeniden düzenleme, belediyeler, il özel idareleri, Büyükşehirle ilgili olan yeni yasa sürecinde sistem biraz toparlandı, ama o dönemde de –hepimizin o sürecin içerisindeydik ya da eleştirisini yapıyorduk. Evet, iyi tarafları yok muydu, yeni birtakım oluşumlar yok mu, bu yeni mevzuatla önünü açan birtakım sistemler getirilmedi mi; ama boşluğu, eksikliği de çok fazlaydı. İşte bu yasada aslında onun üstüne takılan problemlerden bir tanesi. Bizim şu anda elimizde pek tartıştığımız yasa değil aslında. Dönüşümle ilgili olan yasa da aynı problemin sonu. Yenileme de aynı boşluğun ürünlerinden çıkan ya da sıkıntılarından doğan yasalar. Dolayısıyla bir sistemi hatalı kurmaya başladığınızda üst üste, üst üste gelmeye başlıyor, ama tabii ki belediyeleşme, beldeleşme, belediye hizmetinin götürülmesi, bu anlamda kimse bunun önüne engel çekmiyor,

ama burada iş geliyor uygulamaya. Bir yöneticinin vizyonu son derece önem kazanıyor, çünkü soruna nasıl baktığı, neyi yapmak istediği, neyi yapmak istemediği çok önemli. Bu son derece önemli bir kavram. Kurumsallaşmanın bile ben kendimce önüne geçtiğine inanıyorum.

Bir diğeri merkezi yönetimin ne olursa olsun -Adalet hoca da söyledi, belki aynı şeye bugün için dönüyor, geliyor- merkezi yönetimin o kadar baskıcı, yereli son derece göz ardı eden bir tavrı söz konusu olabiliyor ki, siz aşağıda hangi kanunla, hangi birimi örgütlerseniz örgütleyin, oradan tepeden inme birtakım kararlar gelebiliyor. Bunun isteği son derece belirleyici oluyor. Büyükşehir belediyeleri yönetimleriyle baktığınızda, aslında teorik olarak aynı siyasi çizginin uzantıları vesaire gibi, çok olumlu gidemiş gibi gördüğünüz bir kabul, merkezin direkt olarak kararlarının didakte edilmesi gibi yansıyabiliyor. Bir de ne olursa olsun, uygulama belki hepsini kapsayan şey. Bununla ilgili örneği de Eminönü Belediyesi'nden şu an herhalde katılımcı yok aramızda, ama Tarihi Yarımada ile ilgili. Eminönü'yle Fatih'in birleştirilmesi de burada söz konusu. Böyle bir sistemin bir bütün olarak yönetilmesi hepimizin dileği, ama burada belediye adını değiştirmişsiniz, sınırı değiştirmişsiniz, çok fazla bir şey değişmiyor. Bugüne kadar o belediyelerin o koordinasyonu sağlamaları adına hiçbir engel yoktu. Alan yönetimleri kurgulanmaya çalışıldı, planlar sürecinde sıkıntılar yaşandı. Dolayısıyla siz yapay idari sınırlarla planlama ve yönetimde koordinasyonu aslında sağlayamıyorsunuz ya da bugünkü sistem, "Siz aman koordine etmeyin, parçacıl olarak bir şeyleri üretin" gibi bir süreci enjekte etmiyor ya da öyle bir süreci tanımlamıyor. Dolayısıyla dönüyor, yine uygulamadaki boşluklar, zafiyetler ve yetersizliklere geliyor. Onun için yasada neyi toplarsak toparlayalım, hatalı yasalar bunu büsbütün körüklüyor, ama uygulamadaki problemler, koordinasyon sıkıntıları da bunun perçinlenmesine neden oluyor diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim. Belki bir yandan bir başka boyutu.

ÇETİN SOYSAL (Cumhuriyet Halk Partisi, İstanbul Milletvekili)-

Bu çalıştayın önümüzdeki sürece ışık tutmasını diliyorum, istiyorum. Tabii şimdi olaylara değişik boyutlarla bakmak mümkün, ama esas bakmamız gereken yerinde yönetim, yerel yönetim, yerel yönetimin katılımcılığını irdelememiz gerekiyor. O yerde bulunan insanların yaşam koşullarıyla ilgili ve onların istemleriyle ilgili ve onlara kulak vermeyle ilgili, onların talepleriyle ilgili de değerlendirmeler yapmak noktasında olmalıyız diye düşünüyorum ve bu noktada da ele aldığımız zaman, elbette ki coğrafi yapı, elbette ki iktisadi yapı, ama bir de olayın katılımcılık boyutunu da göz ardı etmememiz gerektiğini düşünüyorum. Şimdi bunların değişik boyutlarını ele aldığımızda, hatta bunu İstanbul'a, İstanbul'un yararına indirgediğimizde değişik boyutlar görmek mümkün. Örneğin Durusu Belediyesi'ne baktığımız zaman su havzalarının oluştuğu, İstanbul'un içme suyunun temin edildiği bölge ve buralarda bir yapılaşma söz konusu. Bütün bu su havzalarının geneline baktığımız zaman 1400-1500 kaçak yapının olduğunu İSKİ bir önceki Genel Müdürü itiraf etme noktasında kalıyor. İstanbul'un en önemli sorunlarından bir tanesi nedir; içme suyu. Bunu biz geçen sene dile getirmiştik, önümüzdeki süreçte bununla ilgili çok ciddi sorunlarla karşı karşıya olacağımızı açıkça itiraf etmek durumundayım; çünkü bu su havzaları nasıl, ne şekilde denetimsizliğini ve bu sınır değişimleriyle de uğrayacağı yapılaşmanın da göz ardı edilmemesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir de bunun yanı sıra, örneğin bir Kumburgaz beldesini ele aldığımız zaman, Kumburgaz beldesi, yazın 300 bin, 400 binlere çıkan bir kent. Bu 300 ve 400 binlere dönen bir kentte nasıl bir katkı olacak, Büyükçekmece Belediyesi, kendi seçmenine dönük mü bakacak, yoksa yaz aylarında geldiği belli hizmetlere dönük mü bakacak? O an yönetim anlayışı ne ise. "Ben önce kendi seçmenimle meşgul olayım, bu benim mevsimlik

gelen misafirim” diye de bakabilir. Yine bu örnekleri Anadolu’da da çoğaltmak mümkün. Marmaris’te, Bodrum’da belde belediyeleri...

Eminönü, Fatih, Tarihi Yarımada bir elde toplanmalı mı; evet. Orada da şu var: Örneğin gündüz nüfusu var, Fatih’te olmayan gündüz nüfusu Eminönü’nde var; ama Tarihi Yarımada’nın tek elde toplanması, tek bir elden yönetilmesi ve Tarihi Yarımada’nın bir şekilde derlenip toparlanması gerek diye düşünüyorum açıkçası. O noktada bir ayrışmam da var, ama gündüz nüfusuyla gece nüfusunu da hizmet götürebilmek anlamında çok iyi hesaplamak lazım. Ne yazık ki, aslında bütün bu kriterler çok ciddi şekilde tartışılıp yaşama geçmiş değil. Örneğin, mecliste bunlar tartışılırken katılımcılık diyoruz, Şehir Planlamacı Odası’nın katılımcılığı ne kadar dikkate alındı. Ben bunu daha önce meclis çalışmalarında yaşadım. Örneğin bir şekilde Odası’nın bir sorunu var, bir yasa geçiyor, yasada ne vardı; “Sadece diş hekimliği yapan 3 yıldan başlamak üzere” bir yasa varken, maalesef sadece diş hekimleri, çalışanları lobisi güçlü çıkıyor ve 1 yıla indiriliyor.

Yani burada katılımcılığın eksikliğini anlatmaya çalışıyorum. Elbette ki, yasa koyucu, meclis bu anlamda bir çalışma, bir çaba götürürken demokrasiden, sivil toplum örgütlerinin katılımcılığı önem kazanmaktadır. Yine hakimler, yargıçlar Yargıçlar ve Savcılar Yasası geçerken de Baronun katılımını, Baronun inisiyatifini bir şekilde göz ardı edildiğini görüyoruz. Orada bir katılımcılık, orada bir dönüşün yaşama geçmesi noktasında sivil toplum örgütleriyle, ilgili kurumlarla ilişkinin ne kadar kesik ve ilgisiz olduğunu, ben yaptım anlayışının egemen olduğunu maalesef yaşayarak görüyoruz. Burada da ben yaptım anlayışının egemen olduğunu görüyoruz. Ben yaptım, bu bitti; bunu yeterince tartışmadık. Bunun olumlulukları da söz konusu olabilir, ama olumsuzluklarını da bir şekilde değerlendirmemiz gerek. Az önce konuşan arkadaşşıma katılıyorum, bugün İstanbul’a şöyle bir baktığımız zaman, içinden deniz geçen bir yer, ama İstanbul’a ihanetin en üst düzeyde olduğu süreçleri yaşıyoruz.

İzin verirseniz, biri iki örnekle açıklamak istiyorum. Örneğin, 1984-89 senesi arasında plan tadilleri toplamı 480 civarındaydı yani Bedrettin Dalan dönemi. Sayın Sözel zamanında geçen plan tadilleri de keza aynı şekilde 420-430, yani kentin daha hoş olduğu süreçleri konuşuyoruz; kentin olgunlaştığı süreçleri değil. Onunla ilgili de sayın Başbakanla da biraz atışmamız oldu. Ondan sonraki süreçte 850 tane, yani 1994 ve 2004 senesi arasındaki plan tadili sayısı 850. Burada tabii bunlara yerel yönetim anlayışı arasındaki çelişkilerden de kaynaklanan gerekçelerde bugüne kadar düşük olabilir. Peki bugün ne; son 3 yılda, sanıyorum 4 bin 200 civarında şu anki durum. Ne kadar zamanda; 3,5 yılda. Şimdi siz beldeleri işin içine katmadınız; hayır, beldeleri de işin içine katarak söylüyorum. Çünkü geçtiğimiz yıllardaki İstanbul daha hoş bir İstanbul'du, plan tadiline daha çok ihtiyaç olabilecek koşullar vardı. Bugün öyle değil, İstanbul dolu, İstanbul yoğun, İstanbul'da yeşil alan kalmamış. İstanbul öyle bir noktaya gelmiş ki yaşanabilirliği ortadan kalkmış. Yani bir alışveriş merkezi kurulurken bile bir yoğunluk anlayışı içerisinde, İstanbul'a ihanet edilebilir bir yaklaşımın egemen olduğunu söylemekten açıkçası kaçınmıyorum. O kadar endişe ediyorum ki, yarınlarda çok milyar dolarlar edebilecek Gülhane Parkı'nın Özelleşme İdaresine devredilerek oradan çıkacak planla satılabileceğini; aynı şekilde Yıldız Parkı'nın, Emirgan Korusu'nun da aynı akıbete uğrayabileceği kuşkusu ve endişesi yaşadığımı ben daha önce de ifade etmiştim. Çünkü öyle bir anlayış, yani olaylara sadece 'var' açısından bakan bir anlayışla karşı karşıya olduğumuzu söylemekten kaçınmıyorum.

Tabii yerel yönetimlerdeki inisiyatifleri de bu yönde olumsuz kullanıldığı zaman, örneğin –bunu söylemekte son derece yarar görüyorum, İstanbul'da yaşanmış şeyler açısından kamuoyunun bilmesini çok istediğim konulardan bir tanesi- Tuzla'da tersanelerin olduğu bir bölge, çok ciddi, yoğun bir bölge, kenti son derece yoğunlaştıran bir tersane anlayışı var.

Elbette bu sektör önemli, sektörü yadsımıyorum, ama sokak aralarında yan sanayinin oluştuğu bir kent yapısı.

Bütün bunların dışında orada yaşananları hepimiz yakından izlediniz, ama orada esas kente başka açıdan yapılan bir ihanet var. Örneğin, denizi doldurma. 350 dönüm deniz Tuzla'da dolduruluyor. Niye dolduruluyor; tersane yapmak üzere. Mevcut yoğunluk varken, o mevcut yoğunluğa yoğunluk katmak ve üstelik de bunu bir çevre katliamı olarak hayata geçirmek, 350 dönümlük denizi doldurmak herhalde hiçbir kent severin, hiçbir İstanbul severin aklına gelmez, ama başka şeyleri sevenlerin aklına ilk gelebilecek olgu budur. Orada 15 tane tersane çıkacak, 350 dönümlük deniz doldurulacak. Denizi doldururken inanılmayacak bir şeyle karşılaşyoruz: Gazetede ilanlar; "İstanbul'un toprak dökümü burada yapılır." Rant, yani toprak dökümünü, deniz dolgusu bile olsa herhalde bunun yapılabilme koşulları vardır. Çok teknik bir insan değilim, ama oranın doldurulmasıyla ilgili bir çabanın ve çalışmanın aynı zamanda teknik anlamda da bir doldurma biçimi olması lazım diye düşünürken, İstanbul'un çöpünü, toprağını bir rant karşılığı olarak da dökme eğilimi. Bununla ilgili, deprem bölgesi olduğunu da yadsıyamayız, çünkü daha önce orada yaşanan depremin sonucunda, oradaki çok büyük bir liman yok oldu. Yer yerinden oynadı ve bu bölgeye dolum yapıldı.

Şimdi bunu yerel yönetici izliyor, seyirci kalıyor. Sorduğunuz zaman, "Evet, bizim yetkimizde değil." Kimin yetkisinde; işte Bakanlık, Denizcilik Müsteşarlığının vermiş olduğu bir karar var. O kararın ışığında Çevre Bakanlığı uyuyor, izliyor, Büyükşehir uyuyor, izliyor. En önemlisi, kurum ve kuruluşların görüşü yok. Örneğin, Profesör Naci Görür, Marmara ile ilgili çalışmalar yaptı. Çünkü İstanbul çok ciddi bir deprem bölgesidir; depremi yaşamış, bedelini ödemiş ve tekrar bedel ödemeye karşı karşıya. Marmara'da çok ciddi olumsuzluklar olduğunu kendi imkânlarıyla araştırıyor, çatlakları görüyor. 350 bin YTL'lik bir takviyeye ihtiyacı olduğunu ifade

ediyor. Plan tadillerini de herhalde bu rakamların çok daha yüksek düzeyde olduğunu düşündüğümüzde, oradan gelen rantlar çok düşük bir rakam, onu bile elde etmemekte, kendi imkânlarıyla bu işin ölçmesini yapmak durumunda kalıyor.

Şimdi burada çok ciddi bir şekilde kente bir ihanet var. Örneğin, İstanbul kültür kentidir. Binlerce yıl mı; binlerce yıl. Şimdi baktığımız zaman, kültür kentinin nasıl yok edildiğinin birlikte tanığıyız. En önemlisi, kenti yoğunlaştıran bir anlayış boyutunun da tanığıyız. Örneğin, şehir tiyatrosu, çünkü şehir tiyatrosuna baktığımız zaman, yani aynı, başlayan bir süreç. Burada yapılacak çok önemli bir toplantı, en öndeki bir toplantı olmadı. Bu toplantı olacak diye kentin sadece olayın Muhsin Ertuğrul Tiyatrosu boyutuyla değil; önemli değil, yani orası çok daha şık, daha zarifi, daha iyisini yenileyerek yapabilirsiniz. Hatta yanına Afife Jale'yi de koyabilirsiniz, hatta Dümbüllü'yü de koyabilirsiniz, yeni tiyatro mekânları açmak anlamında. Ama baktığınız zaman, o tiyatronun bile işlemeyeceğini görmek herhalde yanlış olmaz. Çünkü Taksim, İstanbul'un tek meydanı diye adlandırıyorum. Elbette ki bir iki meydan daha var, ama bana göre çok daha fazla meydan olması gereken... Ne hikmetse Osmanlı kültüründen gelmediğini iddia ettikleri için bu meydanlara önem vermediklerini ifade ediyorlar. Siz daha iyi bilirsiniz, ama hepimiz biliyoruz ki, Bizans'ta da, Roma'da da çok ciddi bir meydan kültürü vardı. Bu açıdan da baktığımız zaman Taksim'e erişilmezlik söz konusu olacak. Onunla beraber, örneğin bir IMF toplantısı ve daha sonrasında UNESCO, daha sonrasında Dünya Bankası vesaire vesaire toplantısının sonucunda ne olacak; 4 000-5 000-10 000 gelebileceği ve hepsinin güvenliğinin alınabileceği Taksim'e erişilebilecek mi? O şehir tiyatrosundaki oyunlar izlenebilir hale gelecek mi? Bunun önlemlerinin alınması lazım.

En son yapılan IMF toplantısında Singapur'da kentin merkezinde çok geniş, yığınla önlemler alındı. O gün o kent yaşanılmaz hale gelmişti. Bu

toplantı olsun mu; olsun. Burada oturursunuz, planlamacılarla konuşursunuz, değerlendirmeler yapılır. İstanbul'a en az zarar verecek yol yöntem neyse, onu belirlersiniz. Burada katılımcılık önemli, ama İstanbul'un en çok rant getiren bölgelerine dayalı vadiler oluşturmaya kalkarsanız, İstanbul'u yaşanmaz hale getirirsiniz ki, bugün gördüğünüz bu alışveriş çılgınlığı içerisinde, o kenti yoğunlaştıran anlayış içerisinde, bana göre o, kente dönük bir ihanettir. Zaten verilen üç emsaller, beş emsaller, o plan tadilleri; niye plan tadili, onu anlamakta zorluk çekiyoruz. Niye kent planlı değil, niye oturup planlamıyoruz ve bunları özele dayalı, kişiye dayalı, hatta devletin, kamunun sıfır maliyetle oluşturduğu yeşil alanları da imara açan bir TOKİ anlayışı; bunu kabul etmek mümkün müdür? İstanbul'a dönük, Ankara'da oturacak, birileri karar verecek. Eski Karadeniz, dedelerimiz, babalarımız bilir, ben çocukluğumda bilirim, o mantıkla yap sat, bırak git; belki de ifade olarak, bunu düzeltmek istiyorum. Karadeniz'de belki yanlış yaptım, ama böyle yaşamışlığımız vardı, öyle bir müteahhit anlayışı vardı, öyle bir kaçırın anlayışı vardı. Böyle bir "Ben yaparım, iki kat da kaçak, ne olacak?" deyip "Sana ne zararı var?" diyen bir anlayış içerisinde biz bunu geçtiğimiz onlarca yıl evvel tanık olmuşuzdur.

Zaten İstanbul'a da yıllardır bu anlayışın egemen olduğu, yani "Ben şuraya şunu yapsam, kime ne zararı var?" mantığının getirdiği olumsuzlukla karşı karşıyayız. Örneğin, İstanbul'da kişi başına düşen, gelişmiş ülkelerde 10-12 m² yeşil alan, Sayın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı 3,5-4 m²'ye düşürdü, bana göre 1,5 m² bile değil.

Uzattım biliyorum, ama İstanbul nüfusuyla ilgili bile elimizde bir planlama yok. Bu nüfus kaç olacak, nasıl olacak, şu an nüfus ilgilileriyle, İstanbul Valiliğinin sitesine girdiğiniz zaman başka bir nüfusla karşılaşacaksınız, son yapılan çalışmalardan ötürü bir başka nüfusla karşılaşacaksınız, Başbakan'ın vermiş olduğu rakamlar farklı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın ifade ettiği rakam çok farklı; yani planlama

yapılırken en başta nüfus planlaması da buna göre yapılmalıdır diye düşünüyorum. Şimdi çok özür dileyerek söyleyeceğim: Örneğin meydan dediniz, evet, çağdaş kentler meydanlarıyla kendini gösterir, kendini tanıtır. Az önce üzülerek öğrendiğim bir şey, Dubai Towers'ların maalesef yargıdan döndüğü, tabii sevinerek öğrendiğim başka şeyler de var, ama oraya UNESCO bile uyanıyor, kentin silüetini bozacak, tarihi kültürel mirasa sahip çıkma noktasında bizi UNESCO bir sefer çıkartma... Şubat ayında gelecekti, hazırlanamadı, 8 Mayıs'ta gelecek, tabii ki o da son derece önemli. Maalesef yargıda olsa bile, UNESCO tarafından kamu yararından bahsediliyor, 800 milyon dolar gibi bir rakam gelecek. Onun getirdiği olumsuzluk, İstanbul halkına milyarlarca dolarlık sorunlara neden olur. Örneğin, orası bir meydan olmalıdır. İstanbul'un bütün meydanlara ihtiyacı var.

Çok uzun, siyasetçi konuşması, çok özür diliyorum. Ben burada kesiyorum. Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Ben özellikle sözünüzü kesmedim. Öğleden sonraya katılamazsınız diye şimdiden ne söyleyeceksiniz ilk ağızdan duyalım, dinleyelim, çünkü sorunların içinden geliyorsunuz. Bir siyasetçi olarak da zannediyorum içimizde... Teşekkürler.

Aslında Çetin bey çok önemli bir şey söyledi, benim de burada açmayı düşündüğüm konulardan biriydi. Nüfus meselesine değindi, belli yerlerin nüfusu yok. Mesela Eminönü'nün gece nüfusu yok, bu bir sorun. Çeşitli beldelerde yaz-kış nüfusu açısından problemler var gibi ya da tersi olanlar var. Böyle sıkıntılar var, fakat bunlar acaba ilçe sınırları tespit etmede ne derece önemli bir kriter teşkil eder, yoksa biz bir ilçeyi sadece nüfusuyla değil, onun yanında içinde barındırdığı kültürel değerlerle, turistik değerlerle, tarihi değerlerle, vesaire –bunları çoğaltabiliriz- bunlarla birlikte mi değerlendirmeliyiz? Nüfus, acaba bunların bir sıralamasını yaptığımızda

neresinde yer alır, ilk kriter o mu olmalı? Belediyeler, zannediyorum gelirlerinin yüzde 50'sini, bazı yerlerde bu değer yüzde 70'lere çıkıyor, nüfusları doğrultusunda alıyorlar. Gelirlerinin yüzde 50'si, 70'i arası, nüfusa bağlı olarak geliyor. Bu kriter ne kadar belirleyici olmalı, yoksa değişen dünya düzeninde başka değerlerin de dikkate mi alınması gerekiyor ki; bana göre gerekiyor, ben bu konuyu da açmak istedim. Bir ikincisi, şimdi Erhan bey söz alacak. Mesela ona da sormak istiyorum: Üst ölçekli planlama, işte İstanbul'un planı yapıldı, dava sürecine girdi vesaire, 100 bin ölçekli bir plan var, uygulamaya geçti, geçecek, neyse... 25 bin öyle. Değişen ilçe sınırları, bu üst ölçekli planlama içinde ne gibi değişiklikler gerektirebilir, onunla ne kadar çakışabilir, örtüşebilir veya örtüşüyor, belki bunları da sizden dinleriz, öğreniriz. Bu noktada bir soru da açmış olayım.

ERHAN DEMİRDİZEN- Ben bu noktada şöyle bir konuya dikkat çekmek istiyorum: Genel olarak İstanbul kent bütününe birkaç parçaya ayırdığımızda, kritik alanların –hem Anadolu hem de Avrupa yakalarında- E5'le TEM arasında uzanan hat olduğunu görüyoruz. Burada çok tasvip etmediğimiz proje anlayışları ve dönüşüm yaklaşımlarının geçtiğimiz yıllardan itibaren yürürlüğe girdiğini tespit ediyoruz. Yine TEM kuzeyinde onaylamadığımız biçimde bazı alanların yapılaşmaya açıldığını, üçüncü köprü tartışmalarının bunları şiddetlendirdiğini gözlemliyoruz. Dolayısıyla, yeni ilçe sınırlarını bu gelişmeler ve Pınar hanımın söylediği gibi 1/100000 ÇDP kararları paralelinde yorumlamak gerekiyor. Belki bugün bu toplantıya katılan meslek insanları olarak bizim oturup bunu ciddi analiz etmemiz gerekiyor. Arnavutköy'le ilgili sınır düzenlemelerinin üçüncü köprüyle bağlantısı, benim açımdan çarpıcı bir konu... Çünkü Arnavutköy, ilk başta yaptığım kısa konuşmada kastettiğim yerd. Hakikaten birbirinden dağınık, birbiriyle bütünleşmeyen, birbiriyle –yasadaki tarifıyla- mahalli ve müşterek ihtiyaçları tarihsel olarak hemen hemen ortak oluşmamış bir alanda zorlama bir ilçe oluşturulmuş gibi görünüyor. Üçüncü köprü'nün muhtemel

güzergahıyla birlikte düşünüldüğünde, başka bir senaryonun gerçekleştiği açıkça anlaşılıyor. Gerçekten çok farklı bağlamlarıyla bu anlamda tartışmamız gerekiyor.

Şimdi burada birkaç noktayı açmak isterim. Şehir Plancıları Odası olarak maalesef kentte Gülhane gibi parkların yeterince olmamasından biz de şikayetçiyiz. Gücümüz yettiğince bunun mücadelesini veriyoruz. Zincirlikuyu Karayolları arazisi ve Levent İETT alanı başta olmak üzere, kentin nefes alınacak alanlarının artırılması için nokta nokta çok mücadeleler verdik, vermeye devam ediyoruz. Sırma hanım da bahsetti, bu mücadeleyi verirken kendi içimizden hançerleniyoruz... Bu süreçte birlikte mücadele etmemiz gereken meslektaşlarımızla ve meslek kamuoyumuzla beraber hiç beklemediğimiz yerlerden beklemediğimiz darbeler yiyebiliyoruz. Bu anlamda İstanbul'daki davalar sıkıntılı. Bu davalarda çok küçük usul hataları bile tamamen bizim aleyhimize yorumlanıyor. O bakımdan biz İstanbul Baromuzla son yıllarda meslek odası olarak etkinliklerde çok daha fazla yakınlaşmaya başladık. Bu anlamda bundan sonra İstanbul kentindeki hukuk mücadelemizi belki biraz daha ortaklaştırabilir miyiz diye bir soruyu sormak istiyorum. İstanbul'daki ölçeklerin büyüklüğüyle kıyaslandığında, bizim odaların gerçekten bunların peşinden yetişmesi fazla mümkün olamıyor. Bu bakımdan, Baro dahil olmak üzere odalar, bir araya gelmemiz gerekiyor. Bir güç birliği yapmamız ve bu davaları birlikte tasarlamamız önemli diye düşünüyorum.

Şimdi belediyelerin kapatılması noktasında Bahçeşehir Belediyemizin temsilcileri burada çok anlamlı mesajlar veriyor bize. Biz bu mesajları alıyoruz, onu söyleyeyim. Ancak belde belediyeleriyle ilgili bizim geçmişte yaşadığımız ve sayın Sırma Turgut'un az önce çok yerinde belirlediği bazı sorunlar da var. Bunu Bahçeşehir'le ilgili yaşadığınız özel tecrübeden biraz soyutlayarak söylüyorum bir anlamda. Bundan birkaç yıl öncesine kadar, İstanbul kent bütünün etrafına kene gibi yapışmış, sayıları

30-35 civarında olan belde belediyelerimiz vardı. Önceki Oda Başkanımız Ahmet Turgut'un yerinde bir değerlendirmeye "bunlar Cumhuriyet gibi" dediği beldeler... Yani ayrı birer cumhuriyet gibi davranıyor dediğimiz belde belediyeleri vardı. Kimsenin gücü de yetmiyordu bunlara. Büyükşehir disiplininin tamamen dışındaydılar. İstanbul'un bugünkü noktaya gelmesinde bu belde belediyelerinin gerçekten olağanüstü özerk yapılanmalarının, siyasi özerkliklerinin İstanbul'un planlama sürecine hiçbir biçimde dâhil olmamalarının çok büyük etkileri oldu. O bakımdan belde belediyeleri konusunda biz Oda olarak geçmişten beri çok duyarlıyız ve belde belediyelerinin belirli bir planlama disiplini altına alınması bizim açımızdan çok hayati bir konu. Ama bu, belediyelerin lağvedilmesi şeklinde mi olmalıydı; o tartışmamız gereken bir konu. Geçmişteki belde belediyeleri deneyimine yeniden dönmek gibi bir refleksimiz var, onu söyleyeyim.

Şimdi bu belediye sınırlarının değiştirilmesi, daha da önemli olarak Türkiye genelinde belediye sayısının 3'te 1 oranında azaltılmasıyla karşı karşıyayız. İstanbul'da da ciddi miktarda, en azından 37 tane ilk kademe belediyesi tek kalemde kapatılmış oldu. Eminönü gibi bir ilçe belediyesi kapatılmış oldu. Fakat bu birden bire akıllara gelmiş bir konu değil. Aslında bunun bir geçmişi var. Gerçekten bir geçmişi var ve çok daha geriye doğru giden bir geçmişi var. Biz 90'lı yılların başlarında bu konularda bazı Dünya Bankası raporlarıyla karşılaştık. Dünya Bankası, Türkiye'de belediyelerin sayısının çok fazla olduğunu, bu belediyelerin etkinlik ve verimlilik açısından bir ölçek sorunu taşıdıklarını, bu belediyelerde kamu hizmetlerinin bu anlamda verimli bir biçimde görülemediğini raporlamaya başladılar ve son yıllarda hatırlarsanız, Türkiye'nin ulusal kamuoyunda belediyelerin iç ve dış borçları bu bağlamıyla çok fazla tartışılmaya başlandı. Çünkü verimli, etkin bir ölçek oluşturamamış olan yerel yönetimler hizmetleri görebilmek için çok fazla borçlanmaya başladılar. Ama tabii Dünya Bankası'nın bakış açısı çok daha farklıydı. Dünya Bankası sadece hizmetlerin yerinde verimli bir biçimde

sürdürülmesi açısından bakmıyordu, aynı zamanda yerel yönetimlerimizi kendi yurttaşıyla müşteri ilişkisi kuran birer şirket haline getirme perspektifi vardı. Dolayısıyla Dünya Bankasının ve IMF'nin bizim yerel yönetim dünyamıza müdahaleleri 10-15 yıldır böyle bir çerçeveden gelmeye başladı. Bunun çok doğal bir sonucunu biz teknik meslek grupları olarak, mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları olarak son 10 yıl içerisinde İller Bankası'yla ilgili yaşanan tartışmalarda gördük. Bunlar hep bugünkü gelinen noktanın işaretleri...

İller Bankası ki Cumhuriyetimizin erken döneminin çok istisnai kurumlarından bir tanesidir. Kuruluş tarihi 1933 ve adı bankadır, ama bankanın çok daha ötesinde işlevleri vardır. Türkiye'de yerel yönetimler eğer iyi kötü belirli bir noktaya gelmişse, siz eğer bugün belde belediyeleri demokrasidir diyebiliyorsanız, bütün eksiklikleriyle, bütün tartışılması gereken yönleriyle beraber Türkiye'de İller Bankası'nın katkısıdır bu. Bunun altını çizmek lazım. İller Bankası, Türkiye'de yerel yönetimleri iyi kötü var eden kurumdur. Belediyelerin bankasıdır. Belediyelerin çoğu İller Bankası'nın sahibi olduklarının farkında değildir. Bir merkeze bağlı, Bayındırlık Bakanlığına bağlı ilgili bir kurum gibi algılanır, ama özerktir ve özel bir yapıdır. Dünyada çok fazla örneği aslında olmayan, hakikaten bize özgü bir kurumdur ve Türkiye'de yerel yönetimlerin, belediyeciliğin gelişmesi açısından çok mihenk taşı bir kurumdur. Mesela biz şu anda mühendisler, mimarlar ve plancılar olarak, yani İller Bankası'nın içerisinde belediyelere bu anlamda teknik hizmet yapmaya çalışan meslek grupları olarak İller Bankası'nı savunamaz durumdayız. Dolayısıyla meseleyi biraz daha geniş algılamak lazım ve bundan sonrası için de belirli bazı mücadeleleri hep beraber vereceksek, bütün bu sorunu en geniş çerçevesiyle birlikte hep birlikte kavrayıp sahip çıkmak lazım diye düşünüyorum.

Burada yine belde belediyeleri ile ilgili konuya dönelim... Türkiye'de küçük belediyelerle büyük belediyeler arasında kurumsallaşma açısından

büyük farklar oluştu. Biz mesleğimiz gereğince belediyelerle çok fazla muhatap oluyoruz. Anadolu'da özellikle çok küçük belediyelerle karşılaştığımızda, aynı zamanda ciddi bir kurumsal acemilikle karşılaşıyoruz. Bu da işin bir diğer boyutu. Özellikle İller Bankası'nın işlevleri çerçevesinde yorumlanması gereken bir durum bu. Tabii ki bunların hiçbirisi belediyeleri kapatmak için gerekçe olamaz, ama bu, yaşadığımız önemli bir sorun. Bu yasa çıkıncaya kadar 3300 civarında belediyemiz vardı. Bunların çok büyük bir bölümü gerçekten nüfusu çok az olan, belirli gelir ve bütçe dengelerini kendi içinde oluşturamayan belediyelerden oluşuyordu ve bunlar –emin olun-belediye meclis kararını bile belediye yasasındaki usullere göre oluşturamayan belediyelerdi. Bugün hâlâ, hem de il ve ilçe merkezlerindeki büyük sayılabilecek belediyelerde bile manzara ne yazık ki çok farklı değil.

Ülkü Azrak bu küçük belediye büyük belediye tartışmasını zenginleştirecek önemli tespitler yapıyor. Azrak'a göre, esas sorun, küçük belediyelerin acemiliğinden çok, büyük belediyelerdeki yolsuzluklar. Yönetim yolsuzlukları, siyasi yolsuzluklar, imar yolsuzlukları küçük belediyelerde çok fazla yaşanmıyor. Küçük belediyeler deneyimsiz, donanımsız, tecrübesiz, acemi... Ama yolsuzluklar, tartışmalı konular, spekülâtif kararlar Büyükşehirlerde alınıyor. Çok kurumsallaşmış olan, bütün birimlerini tamamen yerli yerine oturtmuş olan Büyükşehirlerde yaşanıyor bunlar. Bu da Ülkü hocanın bizim dikkatimizi çektiği bir konu.

Şimdi İstanbul'daki son yıllara tekrar çok kısaca dönecek olursak... İstanbul Büyükşehir belediye sınırlarının il sınırlarına dayanmasıyla beraber bir yerel yönetim deneyimi yaşadı. Bunun siyasi boyutları da oldu. Bu bizim planlama açısından onayladığımız bir gelişmeydi, tekrar tekrar altını çizmek gerekirse. Ancak buradaki siyasi boyut şöyle gelişti: Büyükşehir belediyesinin sınırları il sınırlarına dayandıktan sonra özellikle farklı siyasi tercihleri olan belediyeler üzerinde bu yetki biraz daha merkezi bir biçimde kullanıldı. Büyükşehir belediyesi bir yerel yönetim olmaktan çıkıp yeni bir

merkezi yönetim haline geldi. Bu genel olarak İstanbul ilinde yaşadığımız bir deneyim. Ancak öte taraftan bazı ilçe ve ilk kademe belediyelerinde de son Büyükşehir belediye yasası çıkmadan önce, yani Büyükşehir sistemine bağlı değilken ne kadar özerkse, Büyükşehir belediye kanunu değiştikten ve Büyükşehirle bağlandıktan sonra da hemen hemen aynı özerkliklerinin devam ettiğini gördük. Planlama açısından da bu böyle. Pek çok ilçede ve şu anda kapatılacak olan ilk kademe belediyesinde Büyükşehirin planlama yetkileri dâhil olmak üzere, yetkilerin fiilen bu belediyeler tarafından kullanıldığını gördük. Hâlâ da görmeye devam ediyoruz. Bazı ilçe ve ilk kademe belediyeleri 1/1000 ölçekli uygulama imar planı -ki yasal olarak kendi yetkisinde- yetkilerini bile İstanbul'da fiilen kullanamıyorken, bazı ilçe ve ilk kademe belediyeleri fiilen 1/5000 ölçekli nazım imar plan yetkilerini, Büyükşehirin yetkilerini kullanmaya devam etti. Böyle bir karmaşayı da dolayısıyla taşıdık.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Şimdi 10 dakikaya yakın vaktimiz var. Zamanlı gidelim diye düşünüyoruz. Söz almamış arkadaşlarımızdan...

DENİZ TOPÇU (İstanbul Barosu, Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu Sekreteri)- Demin kişi kriteri önemli midir diye kişi sayısından bahsedildi. 2000 diye bir kriter getirilmiş. Tabii hükümet kelle diye baktığı için, pek çok konuda insanlara o hespla baktığı için onlar açısından mantıklı bir bakış açısı. Bu sayı kriteri yeni değil. Pek çok kanunda birtakım sayı kriterleri getirilmiş, ama bunlar yıllar önce getirilmiş kriterler. Çağdaş dünyadaysa böyle bir kriterin kabulü mümkün değil. Neden; demin de söylenildiği gibi pek çok ilçede, ilde, hatta dünyanın pek çok yerinde gün içinde, mevsimden mevsime değişen bir kişi sayısı artışı veya azalışı var; çünkü bütün dünyada yaşanan sınırı çok belli olmayan bir dolaşım var.

Çağdaş dünyaya baktığınızda dünyada en yenisi 50-60 yıllık belediyeler var. Peki, bunların kişi sayısı artıp azalmadı mı; mutlaka olmuştur, ama onlar kişiye göre her gün belediye kapatıp, belediye açmayı düşünmediler. Elbette önemli olan kriter, sosyokültürel yapıdır, oradaki ihtiyaçlardır, beklenen hizmet kalitesidir; kriter bu olmalı. Önce buna değinmek istedim.

Tartışmada bir merkezi yönetimin güçlendirilmesi meselesi gündeme geldi. Türkiye Cumhuriyeti'nde merkezi yönetim her zaman tercih edildi. Bir siyasi tercih olarak o öne çıkarıldı; fakat ben son dönemdeki hükümetin girişimin merkezi yönetimi güçlendirmek yönünde bir siyasi tercih olduğunu düşünmüyorum. Böyle bir tercihi var, bu bana kalırsa siyasi tercih değil, geçici birtakım hesaplara dayanan bir girişim; çünkü benim hatırladığım kadarıyla bundan 1-1,5 sene kadar önce yerel yönetimlerin güçlendirilmesi yönünde birtakım söylentiler çıkmıştı. Bu neden çıkmıştı; Avrupa Birliği'nin doğu ve güneydoğuda bazı yerel yönetimleri güçlendirmek konusunda baskıları vardı. O dönem oradan çıkmıştı. Hükümetin bazı girişimleri oldu, yarım kaldı. Bugün de bu girişimlerin arkasına bakıyorsunuz, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi demokrasi açısından tabii ki olumlu bir tercih olacaktır, ama onlar açısından bugün belde belediyelerini kapatan AKP hükümeti, yarın açabilir de. Merkezi yönetimde gücünü kaybetmeye başladığı takdirde ben, beldelerde tekrar belediye kurma girişimi de beklerim. Bunu da yapabilecektir; çünkü arkasında inanılmaz bir oy hesabı, yani Cumhuriyet Halk Partisinin Anayasa Mahkemesi'ne açtığı dava dilekçesi çok ilginç, o hesaplarını gündeme getirmiş. Hakikaten oturmuşlar ve artık kaç kişi bilmiyorum, o hesaplarını, yani bir pastanın nasıl bölüştürüleceğini düşünmüşler. Yoksa merkezi yönetimi güçlendirelim, bunu bir siyasi tercih olarak kabul edelim gibi istikrarlı bir anlayış yok. Oy hesabı, nerden neyi nereye eklersem oradan oy alırım, neyi nereden çıkartırsam buradan oy alırım ve tabii ki en önemlisi ve sayın Milletvekilinin de dediği gibi

rant. Hangi ilçede rant çoktur, hangisinde nereden pay alabilirim gibi bir mantık.

Örneğin Kadıköy Belediyesi'nde "İlçe olarak çok büyüdü, artık bunun idaresi mümkün değil" dendi, fakat bir bakıyorsunuz, orayı küçültüyor, Arnavutköy'ü çok ciddi bir boyuta getiriyor. Demek ki kendi içinde de çelişkiler yaşayan, bugün böyle deyip, yarın belde belediyelerini tekrar oluşturmak gibi bir girişimle de karşı karşıya kalabileceğimizi tahmin ediyorum. Onun için meseleyi merkezi yönetim çok güçlü olmamalı, yerel yönetimlere de şey verilmeli diye hükümete karşı bir argüman oluşturursak, buradan da yarın öbür gün –tabiri caizse- bir gol yiyebileceğimizi düşünüyorum; çünkü onlar her an her duruma göre kendilerini konumlandıran bir durumdalar. Bunu söylemek istedim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)-

Teşekkür ederim. Öncelikle toplantıya geç kalmamdan dolayı özür dilerim. Bir başka randevu vardı, onunla çakışmıştı. Geç söz almamın sebebi de burada konuşulanları anlamak çabası ve tekrardan kaçınmak düşüncesidir. Anladığım kadarıyla hukuki açıdan ve özellikle meselenin idare hukuku yönünü yeteri kadar ve doyurucu bilgileri aktarmışlar. Ben meseleye idare hukuku açısından değil de, daha çok planlama açısından, yani planlama hukuku konusunda çalışan bir kimse olarak değerlendirmek istiyorum.

Tartıştığımız konu, idari sınırların değiştirilmesi Yani daha önce var olan Belediye veya ilçe sınırlarının değiştirilmesi veya var olan İdari örgütün kaldırılması veya yeni bir örgüt kurulmasıdır. Bu durum yani idari sınırların değiştirilmesi Resmi Gazete'yi sıkça takip eden biri için çok da yeni ve nadir görülen bir şey olmadığını bilecektir. Ülkemizde idari sınırların şu veya bu sebepten değiştirilmesi çok sıkça görülen ve çok olağan bir durumdur.

Zaman zaman belediye sınırları değişir, köy sınırları değişir. İlçe sınırları değişir, çok nadir olmakla birlikte var olan idari örgüt kaldırılır veya yeni örgüt kurulur. Sonuçta değişir ve bu da çok anormal karşılanmaz ve kamuoyunda da bu çok fazla gündeme gelmez. Fakat son yapılan faaliyet çok ciddi anlamda büyük, kapsamlı bir faaliyet olunca bir anda, özellikle planlama mesleği açısından çok ciddi olarak hemen ön plana çıkartıldı ve tartışılmaya başlandı. Acaba planlama mesleğine, daha doğrusu planlama faaliyetlerine ne kadar etki yaratacak kaygısı ortaya çıktı. Bu kaygıyı reddetmek mümkün değil. Gerçekten bu kadar kapsamlı yapılan bir faaliyette planlama anlayışının değişebileceği ya da planlama politikalarına çok büyük etki yaratacağı da kuşku götürmez. Ben 1980 ihtilalinden sonra yapılan bir faaliyeti hatırlatmak istiyorum, belki konuşuldu. O dönemde de belediye sayısı yine böyle 3000 küsurlarda iken bir anda düşürüldü ve sayı azaltıldı. Oradaki gerekçe de şuydu: Siyasi amaçlarla açılmış –her ne kadar böyle söylenmese de- yani kamu gereklerini gerektirmeyen bir örgütlenme, artık bu örgütlenmeler kalksın, kamu hizmetlerinin gereği doğrultusunda bir örgütlenmeye gidilsin gerekçesiyle sayı çok hızlı bir şekilde düşürüldü. Demek ki bizim idari yapılanmamızda zaman zaman bu tür gidip gelmeler bir gerçek. Zaman zaman biz bunları yaşıyoruz, fakat şu an meydana gelen değişimler acaba planlama mesleğine nasıl yansıdı sorusuna bir cevap bulmak için ben bunu biraz geriye götürmek istiyorum.

Bu arada Sayın Başkanım, kaç dakika konuşabilirim?

OTURUM BAŞKANI- Aslında bir dakika sonra bitirmemiz gerekiyor, ama bir beş dakikaya toparlarsak.

LEVENT YARAR- O zaman ben çok kısa tutayım, böylece zamanı daha verimli kullanmaya çalışalım.

OTURUM BAŞKANI- Başka söz almak isteyen var mıydı, aslında sormadım ama...

LEVENT YARAR- Anayasal düzende, sayın meslektaşlarım söylemişlerdir, ilçe için coğrafi şartlar, ekonomik koşullar ve kamu hizmetlerinin gereği şartlarıyla değişikliğe uğrayabilir diyor. Fakat 1980 yılından beri devam eden bir süreç var: Yerel idareleri güçlendirmek. Böyle bir söylem olmasına karşın, açıkçası yapılan uygulamaların ışığında, buna inanmakta güçlük çeken bir kimseyim; Yerel Yönetimlerin güçlendirilmesine ilişkin yapılan çalışmaların hepsi sadece sözde. Özde olan bir şey yok; çünkü en son yapılan belediye yasası değişiklikleri, il özel idaresi yasası değişikliklerine baktığımızda zahiren bir yerelleşmeye yol açsa da, hakikatte merkezleşmeyi özel olarak destekleyen, hatta hatta –belki yeni bir kavram olacak- yerelde merkezleşmeyi bile ön plana çıkartan bir çalışma olarak karşımıza çıkıyor. Gelelim bu değişikliğin asıl tetikleyici unsuru. Bu unsur, planlama disiplininin kaybolmasından neticelendi; uygulamalara baktığımızda belediye sınırları içerisinde plan disiplini bir türlü sağlanamıyor. Belediye sınırları dışında yani mücavir alanlarda sağlanamıyor ya da il özel idaresinin yetkisi altında bulunan yerlerde bu plan disiplini de sağlanamıyor. İlk etapta hemen bir belediye yasası değişikliğiyle –İstanbul için söylüyorum- Türkiye genelinde de mümkün mertebe belediye sınırlarını daha geniş tutarak planlı bir yapılaşmaya, plan disiplini sağlama gayesi güdüldü. Oysa ki İstanbul özelinde konuştuğumuzda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sınırları İstanbul ilinin sınırlarına kadar uzandı. Demek ki artık plan disiplini, yerelde bir merkezi yönetimin eline geçti ve artık böyle bir sorun kalmadı. Fakat bakıyoruz ki bu yetmedi, çünkü bunun olmayacağı bir gerçek. Belediye yapısının buna müsait olmayacağını tüm yasal düzenlemelerde net bir şekilde anlayabiliriz. Hemen peşi sıra bu yasayı getirdiler. Ne yaptılar; ilçe sınırlarını değiştirdiler. İlçe sınırlarındaki gerekçe nedir? CHP'nin temsilcisi bir arkadaşımız şöyle dedi: “Fatih’le Eminönü –ki ben Fatih’te yaşayan bir insanım- bunların birleştirilmesi plan disiplini açısından doğru.” Yani kamu hizmetlerinin gereği açısından doğru bir düşünce. O zaman aynı mantığı...

ÇETİN SOYSAL- Tarihi, kültürel miras açısından...

LEVENT YARAR- Anladım, sonuçta bir kamu hizmetinin gereği. Hepimiz aynı şeyi düşünüyoruz. Ben karşı fikirde olduğumu söylemiyorum; ama bu harekete baktığımız zaman aynı şu an yapılan düşüncenin devamı olarak, o zaman bütün İstanbul boyutunda disiplin açısından tek bir yönetim öngörüyoruz. Büyükşehir Belediyesi bunu da sağlamaya çalışıyor. Bir başka husus, ilçe sınırlarının değişimindeki neden, kentleşme olgusunun kontrol edilememesi. Kentleşme olgusu kontrol edilemediği için belediye sınırları mümkün olduğunca genişletilerek kent toprakları kontrol edilmesi yönünde düzenlemeler getiriliyor. Kentleşme olgusu nasıl kontrol edilemiyor; işte az önce Erhan bey bahsetti, belde belediyelerinin yasadan kaynaklanan yetkilerinin plan bütünlüğünü bozar hale geldi. Bunun dışında kamu idaresi, özellikle il özel idaresi ve belediyeler kendi belediye sınırları dışında olan mücavir alan sınırları içindeki yerlerde plan denetimini sağlayamayınca bu kentleşme olgusu da kontrol edilemez hale geldi. Yasal düzenlemelerde bu olumsuz durumu ortadan kaldırıcı tedbirler yok mu? Elbette var. Elbette ki bu hususların tamamı hem il özel idaresinde ve hem de belediyelerde bu gibi yerlerde kontrol mekanizmasını harekete geçirebilmek için yetkilerle donatılmışlardı. Ancak maalesef idareciler kendi yetkilerini kullanmaktan geri kaldıkları ve çeşitli sebeplerden ötürü çekingen tavır takınmalarından dolayı bu olumsuzluklara yol açmaktadırlar. Yani bir nevi hizmet kusuru işleyince, artık çarpık yapılaşma mı dersiniz, imar mevzuatına aykırı yapılaşma mı ya da imar kirliliği mi dersiniz, işte bu ortaya çıktı ve doğal olarak da maddi vakadan hareket ederek de bir yasal değişim söz konusu oldu. Bu sayılan olumsuz durumları düzeltmek için belediye örgütünün güçlendirilmesi çabası süre gelmektedir. Aslında 1980 yılından beri ülkemizde belediyeleri güçlendirelim çabası var. Doğru çaba veya yöntem il özel idarelerinin güçlendirilmesidir. Ancak bu yapılmadı veya yapılmadı. Böylece il özel idarelerinin güçlendirilmesi bir kenara bırakıldı. Peki, belediyelerin bu

manada güçlendirilmesi doğru mu? Burada son cümleyi söylüyorum: Mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş olan örgütlerin bu kadar devasa büyümesi yanlış bir politikadır ve bunun sonucu da tartışılıyor, sonuçları ortada.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Evet, son iki sözü verelim.

ÇETİN SOYSAL (İstanbul Milletvekili)- Şimdi sadece iki şey: Bir, örneğin İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinden kente dönük bir karar çıktığı zaman grup kararı alınır. Grup kararında, örneğin 100 kişilik bir grubu düşünün, 51 kişinin almış olduğu kararlar gelir. Muhalefette o 49 kişi birleştiği zaman, aslında çok daha fazla bir muhalefet anlayışı olmasına rağmen, orada bir sınırlayıcılık var. Daha da önemlisi, yani bu örnekleri çoğaltmak mümkün, ama kayıtlara geçmesi için söylüyorum. Örneğin, yerel yönetimlerin faaliyeti veya bütçesi görüşüldüğü zaman gizli oyla yapılır, ama üzerine adınızı ve soyadınızı yazarsınız. Bu anlamda da özgür irade yoktur. Bunun kayıtlara geçmesi anlamında ve dillenmesi, tartışılması anlamında ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

SIRMA TURGUT (Yıldız Teknik Üniversitesi, Şehir Bölge Planlama Bölümü)- Ben nüfus konusundaki, Başkanın sorusuna aslında birkaç örnek vermek istiyorum. Aslında konumuz, odaklandığımız noktada İstanbul, ama hepimizin çok iyi bildiği belli şeyler var. Belki çok uzun yıllar çalıştığım için, gayriihtiyari algıda seçicilik de yapıyorum, Hülya hocanın da çok iyi bildiği alanlar: Nevşehir-Kapadokya bölgesi. Şimdi birkaç yerleşme ismiyle düşündüğümüzde Göreme, kapanan bir belediye, Mustafa Paşa kapanacak olan bir belediye, Kaymaklı kapanacak olan bir belediye, Kayseri

Ağırnas kapanacak olan bir belediye, Kayseri Mimar Sinan keza kapanacak olan bir belediye. Mimar Sinan sanıyorum 1985 nüfusla 2000'in altına düşmüş, zaten öyle bir Şeyi var. Böyle sınırdaki, bu yerleşmeler özelinde baktığımızda İstanbul için de, İstanbul Büyükşehir başka türlü kavramların tartışıldığı... Eminönü diyoruz, 50 bin gibi bir nüfus, ama 3,5-4 milyonluk gündüz nüfusu söz konusu. Beşiktaş'ta keza başka bir Şeyi var. Adalar, aynı Şekilde karşımıza çıkıyor; ama bu örnekler üzerinden baktığımızda salt nüfus kriteriyle böyle bir Şeye yaklaşmanın hiçbir bilimsel akılla örtüşmediğine inanıyorum. Bunun ötesinde tarihi kentler, kültür kentleri burada çok ayrıcalıklı problem yaşıyor. Tarım keza aynı Şekilde problem yaşayacaktır. Burada lek ekonomisi belki son derece önemli. Böyle çok keskin çizgiler var, ama bunu sadece nüfus, sadece alan kriteriyle bağlamak çok tehlikeli, çünkü buralarda hepsinin ötesinde yüz yüze ilişkilerin, hemşerilik, sahiplenme, sizin yönetici olarak beldeyi sahiplenmeniz, belde halkının yönetim kademelerini sahiplenmesi, 24 saat yüz yüze ilişkilerin, kimi kez yürüme mesafesinde ilişkilerin olması gereken alanlar olması açısından son derece önemli. Onun için Erhan başkanım başta pergel yasa diye adlandırdı, o zaman kabul ettiğimiz yasa kadar sıkıntılı bir kriter diye düşünüyorum.

OTURUM BAşKANI- Teşekkürler.

Zaten ikinci oturumda daha da açarak bunları tartışacağız. Adalet hocama söz vereceğim. Hocam, belki Şunu da bize açabilir misiniz: Demin konuştuk, mesela Tarihi Yarımada için birlikte yönetilmeli diyoruz, o düşünceyi de kabul ediyoruz. Peki, bu ilçe sınırları birleşmeden bunu yapma Őansımız yok muydu veya nasıl olurdu, oradaki sıkıntılar neydi, bu ne getirecek? Ona da kısaca bir değinirsiniz.

ADALET ALADA- O zaman önce bununla başlayayım. Aslında Cumhuriyetin kuruluşunun hemen erken, 28'de Fatih ve Eminönü tek

yönetim içinde ve kentin de tam merkeziyen, üstelik merkezi iş alanı kavramını da içselleştirmişken Cumhuriyetle birlikte ayırım yapılıyor. Dolayısıyla biz bugün birleştirilmeye ne kadar yapay bakıyorsak, geçmişte de ille her şeyin ya da olduğu gibi çok akılcı, çok rasyonel kararlarla üretildiği gibi bilimsel olmayan bir bakışla yorumlama yapma hakkımız olmadığını düşünüyorum. Eminönü'nün kendi gerçekliğine baktığımızda gerçekten 30 bin gibi bir nüfus var, 33 tane mahalle var, mahallelerin nüfusu çoğu 50'nin altında ve bunlar geçici nüfus. Yapılmış bir çalışmada şu görülüyor: 5 yıldan daha fazla oturan nüfus görünürde yüzde 1 falan. Dolayısıyla burası bir atlama taşı. Doğudan, özellikle bölgesel sorunlar çerçevesinde zorunlu göçlerle gelenler –bunlar toplumun en alt kademesi- orada bir parçacık yaşanabilirlik kazandıktan sonra mutlaka kendini başka bir yere atan insanlar. Bu sosyolojik çerçeveye baktığımızda, yani konuya aidiyet, yerellik çerçevesinde baktığımızda kim nereye nasıl aidiyet içinde? Buralar yoksulluk, bekar odalarının olduğu yoksulluk zeminleri ve buralar sadece geçici bir var olma şeyini atlatabiliyor. Dolayısıyla burada şunu söyleyemiyoruz: Katılım olsun, halk belirlesin, bu demokratik bir gerektir.

OTURUM BAŞKANI- O noktada araya girebilir miyim gene? Mesela Tarihi Yarımada koruma amaçlı imar planına baktığınız zaman, orada Eminönü bölgesinde konut nüfusunun artırılması yönünde birtakım politikalar olduğunu görüyoruz. Donatı alanlarının ona göre artırılması, nüfus çekecek birtakım projelerin buraya getirilmesi, prestij konutları vesaire vesaire... Böyle kararlar da var. O zaman bu noktada yönetimler acaba birbiriyle mi çatışıyor?

ADALET ALADA- Ama bu aynı zamanda şunu getiriyor: Kentsel dönüşüm kavramında bakılabilecek bir şey ve burası kentin tarihsel olarak en zengin kültürel merkezi, medeniyetler burada izlerini bırakmışlar, hâlâ kalabilenler burada. Bu ne için; bu, turizm için, toplumun en üst tabakaları için turizm sektöründe cevap verebilecek bir şey ve bu anlamda en

tükenmeyecek bir rant alanı. Dolayısıyla kentsel dönüşüm çerçevesindedir. Yeni konut alanlarının açılması, belki yeni rezidanslar çerçevesinde düzenlenecek bir şey, ama buna yönetim müdahalesi olarak sürekli olarak aidiyet çerçevesinde geliştirilebilecek bir demokratik yönetim müdahalesi olarak düşünüyorum. Sadece kentin rant katlamasına yol açabilecek bir çabadır. Bu da kendi içinde zaten çelişkiyi içeriyor. Büyükşehir Belediyesi'nin 4 yıl önce yapmış olduğu raporlarda buralarda konut alanlarının, nezih yerleşim alanlarının geliştirilmesi bir seçenek, yapılan beledi birleştirme de buna engel değil. Dolayısıyla birbiriyle çapraşık ya da birbirini yok eden politika olarak okuyorum bunu.

Şimdi Eminönü'nün gerçekliğinde baktığımızda, yerellik adına çok savunulabilir bir şey görmüyoruz. Toplumsallığının, hani gündüz o 2-3 milyona varan devinimli nüfusun dışında orada gerçekten sabah uyanan insanlar çerçevesinde baktığımızda böyle bir "katılım olsun, orası bize ait sahip çıkalım" derdi yok. Dolayısıyla bunun çok belirleyici olduğunu düşünmüyorum, ama şu daha önemli bir şey gibi geliyor: Hukukçu arkadaşımız bir şey sarf etti, dedi ki "İktidar pragmatist bakıyor, bugün yerelci, yarın merkezietçi." İktidarlar böyle bakabilir, ama biz, meslek örgütleri olsun, bilim insanları olsun, bir yerde ikeli bir bakış açısını ya da kendimize ait, kendimizce kamusal etik içeren bir bakış açısını geliştirmemiz gerekiyor. Eğer o baktığımız nokta, yetkinin yoğunlaştırılması değil, yetkinin desantralize edilmesi ve o yetkide söz sahibi olabilecek toplumsallığı çoğaltabilmekse ki o zaman ancak belki kendimizi demokrat olarak tanımlayabiliriz ve demokrasi karşısındaki müdahalelere bu çerçeveden savunma geliştirebiliriz. Ama şimdi buradaki yerellik değil, merkezietçilik değil, yarın yerellik olabilir... gibi kaygan zeminde kendimizi de kayganlaştırdığımız zaman doğru ve ilkeli bir şey çıkmıyor ortaya. Yerelliği savunmak, yerelliği demokratikleşme anlamında savunmak, ama o yerelliği de kendi içinde tanımlamak. Yerellik eğer bugün Büyükşehir belediyesinin

kendi yetkisi içinde rant alanlarını belirleme ve bunlar üzerinden alabildiğine bir denetimsizliği hayata geçirmekse, bunu yerellik saymıyorum; ama aynı şekilde yerelliğin içinde kamu hizmetinin paralelinde bu kamu yararını üstün kamu yararı, alt kamu yararı gibi ayrımlara da ben katılmadığımı belirtiyorum, çünkü bu, karışıklığını çok kolay üretebiliyor. Birçok şeye bir arada cevap vermek istediğim için böyle bir telaş içindeyim, özür diliyorum, ama mesela arkadaşımız dedi ki “Bu yasalar aslında yerel değil.” Daha nasıl yerel olabilir, yani katılım zemininde yerel değil, ama müthiş bir piyasalaşma zemini sunuyor ve zaten bugünün yerelleşmesinin içeriği de bunu ifade ediyor. Dolayısıyla bu yasalarla, borçlanılabilir, ortaklıklar kurulabilir, projeler üretilebilir. Bugünün gerçekliğindeki yerelleşmeyi ifade edebiliyor. Bunu merkezîyetçilikle nasıl tanımlayabiliriz.

Bu yasaları hazırlayan liberal zihniyet, şunu karşısına aldı, dedi ki “Şimdiye kadar Cumhuriyetin kadroları her ne yaptıysa kamu yararıyla karşımıza çıktı.” Bugün Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarında da referans hep kamu yararı. Şimdi buradaki kamu yararının ne olduğunu anlamamız ve anlatmamız gerekiyor. “Kamu” homojen bir şey değil ki kamu yararından bahsedebilelim. Kamuda siz varsınız, ben varım, daha aşağıda ya da yukarıda farklı düzeyde insanlar var, daha yüksek... Yani sınıfsal bir gerçeklikte hepimiz için ortak bir yarardan söz edebilir miyiz? Dolayısıyla bunun maddi gerçekliğinin kayganlığı, bu kavramın sadece muktedirler açısından çok uzunca yıllar kullanılmasına yol açtı; ama biz bir başka eksen den okuyabiliriz, şunu getirebiliriz: Kamu yararının içeriğine toplumu koyabiliyorsak, kamuyu devlet olarak değil, kamuyu toplum olarak okuyabiliyorsak ve bu toplumun da muktedirleri dışındaki genel çoğunluk mağdurlar cephesinden bir yararı ifade ediyorsak, o zaman o kamu yararı kavramını demokratikleşme programının tam da ana eksenine oturtabiliriz. Şimdi biz kamu yararı kavramını henüz anlamlandıramazken bir de onun üstüydü, altıydı, üstü merkez, altı yerel gibi ikircikli bir duruma getirdiğimizde

tutunabilecek hiçbir şeyimiz kalmıyor. O zaman zaten ortak bir ekseni olmayan bir şeyde her şey kayganlaşıyor. Dolayısıyla sorun, gerçekten bazı kavramların içeriğinde hepimiz aynı şeyi mi ifade etmek üzere o kavramları kullanıyoruz? İkincisi, gerçekten ilkeli durmak, yani bugün diyelim ki sağ siyaset yerelleşmeyi yanında durduğu için ve çıkarları ona cevap verdiği için. Ben de kendimi “demokrat” addediyorsam ben de yerelleşmeden yanayım. İktidar yerelleşmeyi savunduğu için bundan vazgeçme durumunda değilim, ama onun içeriğini ve gerçekliğini hayata geçirmek için farklı bir yerdeyim. Dolayısıyla meslek örgütlerinin de burada işlevi, bu ilke çerçevesinden yola çıkıldığında, örneğin Dubai kararlarında bilirkişilik yapan ve onaylanan şehir bölge plancılarını ya da mimarları, toplumun gözünde afişe etmesi gerekir ve, ama buna tanık olmuyoruz. Mimarlar Odaları için toplumsal, muhalefetlerini desteklememle birlikte şehirlerin bu hale gelmesinin mimarlar eliyle, plancılar eliyle, olduğu göz ardı ediliyor ve kimse bunu ifşa etmediği zaman her şey üstü kapalı bir yerde kalıyor. Dolayısıyla baktığımız noktada ancak ilkeli durulduğunda meselelere sonuna kadar sahip çıkabiliriz diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI- Söz hakkı mı doğdu diyorsunuz? Şimdi o zaman bir saniye, şöyle yapalım: İkişer dakika siz ve galiba siz söz almak istiyorsunuz. Devam edeceğiz, daha geçirgen devam edebiliriz.

ÖMER AYKUL- Ben kamu yararını devlet yararı olarak diye hiçbir zaman tanımlamadım. Zaten kamu yararını da hiç anlatmadım. Anlatacağımı söyledim. Söylemediğim bir tanımla karşılaştığım için müdahale ettim. Hiçbir şekilde kamu=devlet değildir. Burada halk ve toplumu kastettik ki mahkeme kararları da zaten bu yöndedir. Gerek Anayasa Mahkemesi'nin, gerek idare mahkemelerinin ve Danıştay dahil, kararları bu yöndedir. Kamu yararını anlatacağım, kamu yararı kavramının nasıl kötüye kullanıldığını söyleyeceğim, ama kötüye kullanıldığı için üstün kamu yararı kavramının neden idare hukukunun en temel konusu olduğunu da anlatacağım. Ben

daha henüz bununla ilgili hiçbir şey söylemedim. Değerli hocam, onun için müsaadenizle ben söyledikten sonra bu söylediklerime rağmen eleştiri konusu varsa bundan son derecede de yararlanırım.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Buyurun.

BEKTAŞ ERDOĞAN (Bahçeşehir Belediyesi)- Ben özellikle bu konuya ilişkin şunu söyleyeceğim: Önce bir sorunu saptamak lazım. Önce sorun nerede ve çözüm ne? İstanbul özelinde konuşuyoruz, İstanbul'da bir idari şekillenme ihtiyacı var mıdır; evet, göçlerle birlikte oluşan, biraz önce arkadaşlarımızın söylediği, kentin uzaklarında kene gibi yapışmış beldeler ve yahut da siyasi kararlarla oluşturulan idari birimler var. Bütün bunların yeniden düzenlenmesi ve İstanbul'a nihai bir "şekil verilmesi" lazım. Bunu siyasiler verdiği noktada ortada zaten sorunun kendisi çıkar, yani sorunu büyütmüş olursunuz. Bizim baştan beri, yani Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanunu, kamu reformu tartışmaları sürecinde Başkanımızın ısrarla bütün birimlerde, yani İstanbul Meclisinde medyaya yaptığımız açıklamaların hemen tümünde şu var: İstanbul, yeniden idari şekillenmeyle ele alınacaksa, birincisi yerel yöneticiler, odalar, üniversiteler, üst bir komisyon kurulmalıdır, bu konuda çok ciddi bir çalışma yapılmalıdır. Ondan sonra, tarihi zenginlikler, turistik zenginlikler gibi bütün bunları değerlendiren, İstanbul fotoğrafına üstten bakıp iktisatçılar, neyse toplumun sivil bütün kanatları, bütün organlarının bir araya gelip oluşturacağı bir komisyonla saptanmalıdır.

Şimdi ne yapılıyor; siyasi iktidar "Ben zaten her şeyi biliyorum" diyerek ortaya bir şey çıkarıyor. Zaten sorun buradan kaynaklanıyor. Şehir planlamacılar yok, mimarlar yok, sivil toplum örgütleri, çevreciler yok, ekonomistler yok. Böyle yapılan bir idari şekillenmede işin kendisinde zaten

hukuki bir sorun var demektir. Sorun buradan kaynaklanıyor ve dolayısıyla ortaya çıkan yasa da sorunlu bir yasadır. Üstatlarımız burada, bize hukuken uzun cümle kurmak gerekmez, ama idari hukukun temel prensiplerinden bir tanesi, bir şey nasıl şekillenmişse, kaldırılışı da o biçimde olmalı, yani iptali de bu biçimde olmak zorundadır. Siz bunu nasıl şekillendirdiniz, lap diye geldiniz, bir gece bir kanun ya da kararnameyle mi yaptınız; Danıştay kararı yok, sivil otoriteler yok, yerel aktörler yok, İstanbul böyle ele alındığında, Türkiye böyle ele alındığında sanıyorum tartışmaları daha aza indiren, daha az hukuki sorunları bağrında taşıyan sorunlar çıkartılabilir. Onun ötesinde herkes bir ...(2:16:47)... olacak, doğal olarak Bahçeşehir Belediyesi kendisinin sınırları içerisinde en iyiyi yaptığını söyleyecek, öbürü en iyiyi yaptığını söyleyecek, ama ortada bir sorun var. Sorun, sanıyorum böyle saptanmadığı için de çözüm sorunlu bir çözüm haline geliyor.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Bu tartışmalar daha uzar tabii, çünkü kendi içimizde, kendi kafamızda da sorular var. Her şeyde çok net değiliz. Açılması gereken şeyler var ve hakikaten çok disiplinler arası da cevaplanması gereken konular var. O yüzden belki bunun ikinci aşamasında daha fazla soruya da cevap verebiliriz diye düşünüyorum. 13:30'da yemek süremiz bitiyor, belki 10-15 dakika ekleyebiliriz buna. Ondan sonra da kaldığımız noktadan devam edeceğiz ve yavaş yavaş yeni kriterler konusuna doğru yol alacağız.

Ben katkı koyan herkese çok teşekkür ediyorum.

-----&-----

İKİNCİ OTURUM

İDARİ SINIRLARIN BELİRLENMESİNDE TEMEL KRİTERLER
NELER OLMALI ?**Oturum Başkanı: Hülya YAKAR**

-----&-----

OTURUM BAŞKANI (Hülya Yakar)- Çalıştayın ikinci bölümünde ikinci atölye çalışması olarak adlandırdığımız, idari sınırların belirlenmesinde temel kriterler neler olmalı? Tabii ki bu konuyu birinci oturumdan bağımsız olarak ele almak mümkün değildir. Mutlaka iç içe geçmeler olacaktır. Bir kez daha altını çizme gereği duyarak belirtmek istiyorum önceki oturum hepimiz için çok faydalı oldu ve burada bulunan tüm katılımcıların küçük belediyelerin kapatılması, ayrılması yada yerelleşmeden vazgeçip merkezleşmeyi destekleyen görüşlere sahip olmadıkları ancak yapılan bu değişikliklerin.. hangi ölçütler yada kriterler doğrultusunda hayata geçmesi gerekliliği tartışılmak istendi., Önceki oturumda Sırma hanımın belirttiği gibi bu ölçütler konusunu; nüfus kriterini konuşmak yada hocalarımın da söylediği gibi 1921 Anayasasından 1982 Anayasasına kadar olan ilçelerin (yerleşmelerin) sınırlarını saptamada coğrafi konumları, alt bölgesi içindeki rol yada ekonomik ilişkileri, mevcut kamu hizmetleri ve bunların dağılımları gibi çeşitli alt başlıklarda ele alabilmek mümkündür., ilçelerin sınırlarının oluşturulmasında yerel ya da uluslararası ölçütleri bu anlamda netleştirmek konularını tartışmak istiyoruz.

Sonuç olarak bunlar alt başlıklar ve açınımları söz konusu yerleşmenin ister istemez kimliğini oluşturur ve bu kimlik sadece o yerleşme dediğimiz sınırların içinde ya da ele aldığımız sınırlar içinde değil, onun

hinterlandı, yani yakın çevresinde ilişkide olduğu coğrafi ilişkilerini, birlikte yaşadığı diğer yerleşmeleri, hinterlandın ekonomik yapısını, yani hangi sektörün ağırlık taşıdığını, hinterlandıyla olan ulaşım ilişkileri gibi ya da donatı alanları gibi birtakım ölçütleri de belirler.. Bu bağlamda anlamda biz zaten nüfus değil, hep demografik yapı ya da demografik yapı analizi diye bakarız ki, biraz evvel sayın konuşmacıların da söylediği gibi sosyo- kültürel ölçütler de bunun içine girmektedir.. Yerleşmenin göç alması, göç vermesi, gece nüfusu, gündüz nüfusu, ziyaretçi nüfusu, mevsimlere ya da belirli dönemlerde, demografik yapının değişimi gibi konular, yerleşmelerarası farklılaşmaları ve çeşitliliği ortaya koymaktadır.. İlçelerin değişen sınırları konusuna bu anlamda bakılır ise;, o zaman belki ölçütler, yeni sınırlar konusunu tartışabiliriz. Böylesi bir tartışma sonrasında çıkacak görüşler daha sonra yapılacak çalışmalara da yön vermesi açısından önemli olacaktır.

Bir de planlama konularını bu konuların yasal süreçlerden bağımsız düşünmek mümkün olamadığı için konuların hukuksal tarafını da birlikte tartışmamız gerekmektedir. Çalışmalarımızda rahatsız olduğumuz ya da bazen içinden çıkamadığımız durumlar yada önemli sorunlarımızdan biri de: hukuk dilinde geçen her yasanın tanımlar ve kavramlar noktasında yer alan o ibareleri, planlamada karşıtlığı farklı kullanılan ya da içi başka doldurulan...kavramlardır. Mesela “yerleşim merkezi” teriminin geçtiği bir yasa maddesi hakkında çalışılırken; yerleşim merkezi, meskun mahal, meskun mahal dışı, mahalle vb., yasada olan ancak karşılıkları hem planlama hem de hukuk dilinde farklı olan kavramlarla karşılaşmaktayız. Bizim planlamada konuştuğumuz mahalle ile yasanın içerdiği mahalle ya da bölge tanımları birbirinden farklıdır.. Terminoloji olarak aynı dili konuşuyoruz, ama içeriğini doldurma biçimimiz farklı olabiliyor. Bahçeşehir Belediyesi'nden gelen katılımcının söylediği gibi, uluslararası literatürde, Fransa örneğinde olduğu gibi nüfus kriteri ile tanımlanan mahalle ile bizim ülkemizdeki 50 bin nüfuslu mahalle, İstanbul metropoliten alanındaki

mahalleler.karşılaştırılmazlar., Küçükçekme' de 100 bin nüfuslu mahalleler var. Mahalle diye geçiyor, muhtarlık birimi, ama biz akademik ortamlarda ya da uluslararası literatürde komşuluk biriminden, mahalleden, yüz yüze ilişkilerin olduğu, 3500-5000 kişinin bulunduğu ,bu nüfusun bir araya geldiği toplanma alanlarından, yönetime ortak olduğundan, çevreye duyarlı olan topluluklardan söz ederiz.. O zaman bu kavramların da, hukuksal bazda düzenlemeleri birlikte yapılmalıdır.

Bir açılım yapabilir miyim diye böyle uzun bir giriş yapmış oldum şimdi söz sizlerde, buyurunuz.

BEKTAŞ ERDOĞAN (Bahçeşehir Belediyesi)- Şimdi bu bölüme geçmeden önce aslında son yasayla birlikte sınır değişikliğinde bir bilgi aktarmak istiyorum. Seçim bölgelerinin oluşturulması mantığı, 1812 yılında Amerika'da Gary Mambring e diye bir siyasetçi seçimi kazanmak amacıyla yeni bir seçim bölgesi oluşturuyor. Seçim bölgesini öylesine ayarlıyor ki, kimi buna sürüngen hayvan sınırlarında olduğu için eciş bücüş, doğal ve yapay eşiklere, coğrafi duruma, ekonomik duruma, kamu hizmetlerinin bölgeye inmesi yeterliliği göz önünde bulundurulmadan, sadece seçimi kazanmak amacıyla seçim bölgeleri oluşturuyor ve siyasi literatüre de Gary Mambring yöntemi diye geçiyor bu. Şu anda Büyükşehirler başta olmak üzere Türkiye'de belediyelerin kapatılmasının altında yatan şey bir idari düzenlemeden öte, bir Gary Mambring sisteminin bu yasayla birlikte Türkiye'de uygulanması anlamına geliyor. Oysa şehir plancıları çok daha iyi bilirler. Kentsel kademeleme, ulaşılabilirlik, kamu hizmetlerinin verilebilirliği gibi bir yığın sosyal ve ekonomik durum değerlendirilerek bir yerleşim birimi ve yahut da bir idari çerçeve oluşturuluyor; ama burada biraz önce söylediğim gibi Gary Mambring yöntemi uygulandığı için zaten ne yapay

eşitlere, ne de doğal eşitlere uyulmuş; sadece ve sadece en yakın seçim sonuçları masaya yatırılmış. Oysa planlamada haritalar ortaya yatırılır, oradaki iktisadi ya da içtimai fotoğraf ortaya yatırılır ve buna göre bir düzenleme yapılırken, onun yerine masaya yatırılan şey seçim sonuçları olmuştur.

Mikrofonu ele almışken, bir diğeri de mahallelerin nüfus yoğunluğunun çok olması tabii ki muhtarlık denilen şey, yüz yüze, hemen herkese ulaşabildiği, muhtardan önce akla ilk gelen, günün hangi saati olursa olsun kapısını çalacağıın insan ve yahut da ihtiyar heyetiyle ilgili bunlar geliyor akla. Bunları arttırabilirsiniz. Fransa'da Paris'te bir tane Büyükşehir belediyesi olmak üzere 1 381 belediye var. yanlışlıyorsam, nüfusu da 11 milyon 2 yüz bin ya da 2 milyon. 1 381 belediye var, aslında 1381 belediyenin bizim anladığımız manada bir belediyeden öte, mahallenin kendi kaynaklarını üreten, gelişmiş, bizdeki muhtarlık gibi olmayan inisiyatifli ve yerel sorunu, sınırları içerisindeki sorunu çözebilen ve kendi içlerinden seçtikleriyle de bir üst yönetimde kendi aşamadığı sorunları çözebilme mekanizması ile oluşturulmuş. Demek ki 50 bin nüfuslu bir mahalle tabii ki olmaz. 2000 nüfuslu, 1900 bilmem kaç nüfuslu belediyenin olduğu bir ülkede tabii ki olmaz; ama arada mahalle sayısını arttırın, sivil inisiyatifi arttırın, yerel inisiyatifi arttırın ki, orada 50 tane mahalle olsun, çok önemli değil bu. Bir muhtarın 50 bin kişiye hitap etmesi, onların idari sorunlarını bir yere taşımaları zaten mümkün olmaz. Burada yapılması gereken bu iken ve nereye olursa olsun hep işlevsel bakmak lazım. Yaşamsal, işlevsel ve bir şeyin uygulanabilirliğini de koymak lazım. İdari birim oluştururken bunun üzerinde çok ciddi kafa yormuş olmak lazım. Sınırlar belirlenirken, ne nereden olmalıdır, insanların görüşleri, oradaki yerel otoritelerin görüşleri falan alınarak yapılmalıdır; ama ne yazık ki bu yapılmıyor.

Türkiye'ye şöyle bir bakın, size bir rakam vereyim, Türkiye'de 20 bin 850 kişiye bir belediye düşüyor, Fransa'da 1 700 kişiye bir belediye düşüyor.

Demek ki 1700 kişinin müşteri ihtiyaçlarını karşılayabilecek, onların yani Mustafa Kemal'in söylediği gibi, doğumundan ölümüne kadar insani ve hayati ihtiyaçlarını gidermekte sorunu olan kurumu oluşturmak bence daha kolay. Daha doğrusu şeyi söylemek isterim, son söz olarak söyleyeyim: Yerele yayılan her türlü yönetimde insanların kendilerini bulma şansları daha yüksektir.

Teşekkür ederim.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)-

Teşekkürler. Sabahki oturumda yapmış olduğum konuşmamın devamı niteliğinde başlamak istiyorum. Bugün tartışmaya açtığımız, tartıştığımız konunun altında yatan sorunlardan bir tanesi de kamu hizmetinin görülmesinin yöntemlerinde yaşanan sıkıntıları aşmak için merkezi yönetimin seçmiş olduğu politikadır. Politika, İlçe idaresinin sınırlarını değiştirmek, yeni ilçeler oluşturmak ve bir de buna bağlı olarak, yani bunun zorunluluğu olarak belediye sınırlarını değiştirmek ve yeni belediyeler ihdas etmek ve bazı belediyeleri de ortadan kaldırmaktır. Tartışma konusunu bir İstanbul özelinde tartışmak ve bir de Anadolu özelinde tartışmak lazım, çünkü her iki konu birbirinden ayrı kriterlere sahip. İstanbul'da belirleyeceğimiz bir kriter ya da İstanbul için verebileceğiniz öneri Anadolu için maalesef geçerli olmayabilir ki geçerli olmadığını da biz biliyoruz, aşikar ortada. Bu nedenle İstanbul için konuşmakta fayda var, fakat İstanbul için konuşurken de bu defa farklı bir bakış açısı ortaya koymamız lazım. Bu da bizim merkezi yönetimin yapılaşmasıyla yerel yönetimlerin yapılanması arasındaki bir uyumsuzluk ya da uyum sorununu çözmemiz lazım. Biraz eski tarihe gittiğimizde, belediyelerin sınırları genelde ilçe sınırlarının içerisinde kalan daha dar kapsamlı bir yerd. Böyle olunca yer bakımından yetkinin kullanılmasında pek sorun yaşanmıyordu. Hele hele planlama açısından, planlamanın bütünlüğü açısından baktığınızda böyle bir sorunu da çok fazla gündeme getiremiyorduk; fakat İstanbul özeline baktığınızda Fatih bölgesindeki bir

plan kararının ta Bakırköy, Avcılar'a kadar etki yarattığını, etkilediği görmeye başladık. Böyle olunca bu defa belediye hizmetlerinin ve planlama hizmetleriyle merkezi idarenin uzantısı olan ilçe yönetiminin faaliyetleri arasında birtakım sıkıntılar doğmaya başladı.

Meseleye önce yerel yönetimler açısından baktığımızda diyoruz ki, belediyeler kendi arasında uyumlu bir şekilde bir planlama faaliyeti yapsın. Kamu hizmetleri buna göre devam ettirilsin. Bunda hiçbir sorun yok, bunda herkes hemfikir. Peki, neden bir sorun var? Düşüncesine kapılıyoruz. Hatta buna yönelik idari sınırlarda da birtakım değişiklikler yapılıyor; fakat iş dönüyor, belediyelerin, belde sınırlarının sonucunda yasanın getirdiği zorunlulukta düğümlemekte. Belde belediyeleri aslında bunun için çok idealdi, yani belde belediyeleri kuruluyordu. İlçe sınırları içerisinde ayrı ve her ne kadar karadelik olsalar da orada tüm faaliyetlerini yapıyorlardı, ama birtakım mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılar vaziyetteydi. Fakat öyle bir şey var ki, bu metropoliten alanlarda ve değişen belediyecilik anlayışıyla artık planlama ve bağlı faaliyetlerin bu şekilde yürümesi mümkün görülmemektedir. Bizim daha farklı bir bakış açısı ortaya koymamız gerekiyor. Belediyecilik hizmetlerinde artık bir değişim söz konusu, İstanbul için konuşuyorum. Planlama açısından örgütleri şöyle bir ortaya koymak istiyorum: İstanbul'da bir il idaresi var, il sınırları belli. Bunun içerisinde, aralarında boşluk olmaksızın ilçe sınırları var ve bu iki örgüt merkezi yönetimin taşra örgütü olarak karşımıza çıkıyor. Bununla paralel olarak bir de hepimizin bildiği yerel örgütler var. Bunlar da belediyeler ve köyler. Köyler, kendi aralarında ya da belediyeye aralarında zaman zaman boşluklar olabiliyor. Ya yetki açısından, planlanacak alan açısından boşluklar olabiliyordu, fakat yeni yapılan düzenlemeyle bu boşluklar tamamen kaldırıldı. Bakıyoruz ki, tek bir planla, yani İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin getirmiş olduğu –böyle bir yetki yok, ama- tüm planlama yetkisi bir bütün halinde burada geçerli. İlçe idaresinin yetkisi, il idaresinin yetkisi ve

belediyelerin yetkisi; bunların üçü de aşağı yukarı birbirleriyle zaman zaman uyumsuzluk gösteren, zaman zaman da uyum gösteren yetkiler. Bir de bunun yanı sıra yerel örgüt olarak il özel idareleri var. İl özel idareleri de şu an belediye sınırlarıyla örtüşen, aynı yetkilere sahip olan bir başka örgüt.

Şimdi merkezi örgüt, merkezi idarenin kendi politikaları doğrultusunda kamu hizmetlerini görmesi açısından birtakım yetkiler kullanıyor ve bu yetkileri kullanırken de merkezden gelen, ülke bütünlüğünü ilgilendiren kararlar. Oysa ki belediyelerin aldığı kararlar ise merkezden gelen kararlarla örtüşmez. Nasıl; çünkü yereldir, İstanbul'a özel düşünür. Evet, İstanbul kendi taşıdığı özellikler nedeniyle tüm Türkiye'yle ilgili olabilir, ama ben burada belediyelerin yapısından kaynaklanan bir sonuçla belediye o yere özgü karar verir. Belediye, kendisinin dışındaki bir oluşumdan en fazla nasıl etkileneneceğini, bundan nasıl yararlanabileceğini ya da gelen olumsuz etkilerden nasıl kurtulacağını düşünür ve ona göre hareket eder ve kararlarını da bu doğrultuda alır. Plan kararlarını da bu şekilde gerçekleştirir. Bu bağlamda baktığınızda aslında yapılan çalışmalar, hizmetin görülmesinde bir bütünlüğe doğru yöneliyor. Bir bütüncül yaklaşımı zorunlu kılmaya yönelik bir çalışma. Ben cümlemin başında, ilk konuşmamda şunu söylemiştim: Yapılan çalışmalar yerelde merkezileşmeyi hedef almıştır. Yereldeki merkezleşmenin çabası içindedir demiştim. Bu genel anlamda yerelleşmeye karşı olarak; hayır, bu farklı bir bakış açısı. İstanbul'u bir bütün halinde değerlendirdiğiniz zaman, İstanbul'un bütününde bir yerelin merkezden yönetilmesi üzerine bir çaba, bir oluşum, bir değişim söz konusu. Bu nedenle yereldeki merkezileşmeyi bizim her zaman ön plana çıkartmamız zorunlu gibi karşıma geliyor. Ben bu kanaatteyim ve buna yönelik de çeşitli yasalarda düzenlemelerden yeri geldiği zaman onları da dile getirmek istiyorum.

Şimdilik bu kadar.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz.

SIRMA TURGUT (Yıldız Teknik Üniversitesi, Şehir Bölge Planlama Bölümü)- Birinci oturumun sonunda aslında konuşuluyordu, belki birazcık Eminönü-Fatih özeline tekrar dönmek süreci yanlış mı etkiler bilmiyorum, ama katılımı ilgili problemler söylendi. Nüfusun az olması, dolayısıyla buradaki yerel katılımın zor olması ya da organik katılımın mümkün olamaması. Tabii oturan nüfusun dar olması, az olması bu problemi getiriyor, ama burada şeyi düşünmemiz gerekiyor: Katılım, hem planlama adına hem yönetim adına baktığımızda aslında başka şeyleri çağırıyor. Dolayısıyla orasının özelinde baktığımızda acaba orada yaşayan esnafı göz ardı etmeli miyiz, yani onu Eminönülü olarak kabul etmemeli miyiz? Sayın Milletvekili tabii başka bir şeyle bakıyor, ama seçmen olarak sürece dâhil olmadıklarının altını çiziyor. Ancak bizim çalıştığımız katılım süreçlerinin içerisinde, planlama yönetim süreçleri diye bakıyorum, bu nüfus büyüklükleri de birtakım önemli alt grupları oluşturuyor. Dolayısıyla bunların da katılımının sağlanması mümkün olabilir. Belediye olmak, referandum, tabii bu söylediğim nüfus oradaki katılıma karşılık gelmiyor, ama dolayısıyla bu gözle bakmak, nüfusu, büyüklükleri o anlamda bütüncül değerlendirmek gerçekten çok önemli. Hakikaten İstanbul ve taşra ayrımı belki ister istemez karşımıza çıkıyor, ama şöyle bakmak gerekiyor: Sorunları yatırdığımızda, yine Eminönü özelinde baktığımızda aklımıza gelen ya da birtakım demeçlerde bunun altı hep çizildi. Köhne ev var, nüfus kaybı var, yoksulluk var, bekar odaları var. Peki, neden var? Bu sorunlar acaba Eminönü ve Fatih diye iki ayrı belediye olmasından mı kaynaklanır?

Şimdi parçalanma, bütünleşme şeyine baktığımızda, zaten Adalet hocam onun sürecini çok güzel verdi, İstanbul ta 6. daireyi bildiğinden beri parçalanmış, bütünleşmiş, birleştirilmiş, ayrılmış, bir türlü nereye nasıl neyin dâhil olacağı, nasıl hesaplarla sınırlarının belirlenmesi hep böyle şüpheli birtakım esaslara oturmuş, bilimsel kabullere oturamamış. Orada problem

var, yani ben bunu söylerken bütünleşsin veya ayrışsın da kendim de çok emin olduğum için o savın arkasına sığınarak söylemiyorum; ama gene Eminönü, Tarihi Yarımada diye baktığımızda çeşitlilik ön plana çıkıyor. Cankurtaran'ı vardır, Kumkapı'sı vardır, başka türlü konut nüfuslarının olduğu alanlar vardır. Dolayısıyla planlama yönetimi, plansızlık, buradaki koordinasyonsuzluk çok ciddi sorunlardır, ama bu planlamanın parçalanmışlığıdır. Oradaki ilçe teşkilatının ya da belediye teşkilatının ayrı ayrı olması, olmaması, onun için de sorunun nedenlerine bakmak sadece bir sınır bütünleşmesi midir, bütün umudu döndürüp tutunacak bir nokta olarak görmemek lazım diye düşünüyorum. Bu Tarihi Yarımada olduğunda gerçekten çok önemli, çünkü Eminönü bölgesiyle ilgili, Fatih bölgesiyle ilgili UNESCO ile ilgili sallantıda olan birtakım kararlar var, biliyorsunuz. Bugün Tarihi Yarımada için gelinen nokta, aslında bir kriz noktası, ama sadece bir sınır düzenlemesiyle bunun önüne geçmenin imkânı olmadığını biliyoruz, çünkü iş bir yönetim zafiyetiyle birlikte bir planlama sürecinden, planlama yönetiminin kopukluğu. Tarihi Yarımada'da sırf bu giderilsin diye kurulan bir başka organik birim var, alan yönetimi birimi var. Bunun için kurgulanmış bir sistem. Dolayısıyla o örgütlenmelerle de çelişiyor. Söylemeye çalıştığım, gene hep böyle çok düşünmeden, parçacıl, ileriye görmeyen kararlarla bütünleştirmek, ayırmak, tıpkı yasaların oluşumu gibi, tıpkı onların altındaki birtakım kabullerin birbirinden bağımsız kurgulanması gibi başka tehlikeleri doğurabilir ya da en azından geçiş döneminde yaşanan sıkıntılar önümüze başka tehlikeler açabilir, çünkü gördüğüm kadarıyla burada da ciddi sıkıntılar ve yaptırım boşlukları vardı. Tekrar yeni idareler kurulduğu zaman hizmet verilene kadar arada geçen boşluklar, koordinasyonsuzluklar, burada da ciddi sıkıntılar yaşanacak. Dolayısıyla yeni bir şeye adım atalım derken elimizdeki sistemi de yitirme, kaybetme riskimiz var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Söz almak isteyen... Ben o zaman herkes düşünürken bir dakika kendime söz vereyim.

Buyurun.

ÖMER AYKUL (Avukat)- Şimdi konuşmalarımızın içerisinde nüfus konusunu gündeme getiriyoruz, ama bizim hukuksal düzenlemelerimize baktığımızda merkezi idarede üç ana unsurun yer aldığını, coğrafi, ekonomik şartlar, kamu hizmetlerinin gerekleri; yerel yönetimde ise mahalli ve müşterek ihtiyaçların karşılanmasının yer aldığını görüyoruz. Yine Anayasa 90, son gereği eşitler arasında birinci duruma gelmiş olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında da nüfusa bir vurgulama yok, ama biz iç hukukumuzda Belediye Kanununda nüfusla ilgili bir düzenleme getirmişiz. Getirebilir miyiz; getirebiliriz. Getirebiliriz, ama getirdiğiniz üst hukuk normlarının ana ilkelerini aşacak derecede, onun üstüne çıkacak derecede bir esasa belirleyici oluyorsa, burada çok ciddi bir yanlış var demektir. Bu yanlışlığın en somut örneği de, benim bir türlü algılayamadığım, gerekçesini de çözemediğim Eminönü faciasıdır. Eminönü'nde iki tane facia var. Hem bir ilçeyi ortadan kaldırılıyorsunuz, beraberinde belediyeyi de ortadan kaldırılıyorsunuz. Eminönü, İstanbul'un merkez ilçesidir. Biz bu davayı görürken, nüfus kaydında problem yaşarsak, Eminönü merkez ilçesini soldururuz ve oradan –çok tuhaf gelecektir- pek çok davamıza da çözüm sağlanmıştı, nüfus kaydı gelmiştir. Böyle de enteresan konudur, bunu uygulamacı olarak söyleyeyim. Şimdi böyle bir ilçeyi yok ediyorsunuz, ilçeyi kaldırılıyorsunuz. Demin çok değerli konuşmacılar söyledi, imparatorlukların kurulduğu, büyük bir kültürel hazinenin nüfus kriteri ile belediye olanaklarının üzerinden çekilmesini çok kolay izah etmek mümkün olamaz. Buradaki temel kriter, Anayasada da bilindiği gibi mahalli müşterek ihtiyaçlar kriteri burada daha öncelikle düşünülmesi gerekir. Mali kaynaklar ise yine Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında olduğu gibi hiçbir zaman nüfusa falan da bağlanmamıştır.

Belki biraz daha konuşuruz, çünkü bu çok ciddi. Bir yerlerde ilçeler kurulmuş, bir yerlerde belediyeler çıkartılmış, katılmış falan, ama Eminönü farklı bir olay. İlçeyi yok ediyorsunuz, belediyeyi yok ediyorsunuz. Bunun üzerinde hakikaten daha çok konuşulmasını ve siz, özellikle konunun uzmanlarından bu konuyu anlayıcı daha çok cümle duymak ihtiyacındayım; çünkü hâlâ anlayabilmiş değilim. Normalde anlayamayabilirim, çünkü ben bir sosyal bilimciyim, bir hukukçuyum. Bakış açım, bu bilim açısından. Onun için acaba anlayamamakta eksiğim var mı diye de düşünüyorum. Herhalde buradan çıktktan sonra sizlerin de anlayamadığınızı anlarsam, demek ki doğru anlıyorum. Burada bilimsel hiçbir kriter yok, demek ki ben doğru algılamışım olarak düşüneceğim. Birinci bölümde, zaten bu bölümün de konusu; peki, bu kriterler nasıl olsun? Nasıl olsun üzerinde konuşurken, şimdi mevcut kriterleri birinci bölümde biraz konuştuk; peki bu mevcut kriterlerde bir eksiklik var mı? Ben önce ona bakarım. Nasıl olsun için önce mevcudu algılamak lazım. Mevcut kriterlerimizde bir sorun var mı? Benim meslek disiplinimin dışındaki diğer konuşmacılara bakıyorum, eğer yanlış anlamıyorsam nüfusu hiçbir zaman önemli bir kriter olarak getirmediniz. O zaman demek ki önümüze en çok çıkan nüfus bir kriter değil, yani buna ekleyemeyeceğiz veya çok başat olamayacak. Peki, mali kaynak kriteri ise, sadece yerel yönetimler için konuşuyorum, bununla ilgili olarak da sizlerden bu düzenlemelerin mali kaynak açısından olumlu olduğuna yönelik bir şey duymadım. Demek ki mükemmele ulaşmak ya da daha doğru kriterlere ulaşmak için kullanacağımız dayanak noktaları değil.

Ben, burada mevcut olan, ama uygulamasında sıkıntı olan konuyu katılımın üzerinde biraz durmak istiyorum. Bu, Anayasamızda da var, yasalarımızda da var, Yerel Yönetim Özerklik Şartında da var, Avrupa Kentsel Şartında da var; katılım. Peki, biz niçin katılmıyoruz, neden katılmıyoruz? Tabii bunun için, katılabilmek için vatandaşlığın temel haklarından olan birbirinden ayrılmaz üç temel hakkın kullanımında sorunlar

var. Bunun birincisi, bilgi edinmek hakkı. Bilmiyoruz, doğru bilgiyi zamanında edinemiyoruz ve Anayasamızda bir bilgi edinme kanunu AB'ye uyum süreci adı altında çıktı, ama Anayasamızda hâlâ bilgi edinme hakkı yok. Sonra, katılma hakkı. Anayasamızın 36. maddesinde dilekçe hakkı, dava hakkı adı altında bunu görebiliriz, ama katılmanın gerçek anlamda, yani yönetim anlamında katılmanın Anayasada net bir düzenlemesi de yok. Dolayısıyla bu hakkın kullanımı da kısıtlı. Üçüncü hak, ondan ayrılmayan hak, dava hakkı; o, var tabii ki. Şimdi bizim bu üç hakkı, bu hakkı kullanacaklara hem mevzuatta yerleştirmek hem de bunları anlatmak, öğretmek konumumuz var. Demek ki bunda bir sıkıntımız var, bunda bir eksiklik var. İşte ben bunların uygulamada olabildiği takdirde, bu kriterlerde yararlı olacağını düşünüyorum. Bir diğeri de, bununla aynı derecede önemli olan, yani katılmanın en önemli dayanak noktalarından bir tanesini de örgütlenme hakkı olarak görüyorum. Değerli katılımcılar, birinci konuşmada da vurgulamıştım, Köy Kanunu, Cumhuriyetin kuruluşundaki ilk yasalardan biridir. Köy Kanunuyla Cumhuriyeti kuranlar, örgütlenmeyi en zayıf olan kentlerde... Mahalle vardı zaten, adı köy olan pek çok yerimiz de vardı, ama bunların köy olarak örgütlenmesi, bir köy bilincine ulaşması ve bir ekonomik yapı oluşturması için Köy Kanunu çıkartılmıştır. Örgütlenme buradan başlamıştır, başlatılmak istenmiştir.

Önceleri cemiyetler hukuku, şimdi de dernekler kanunu ile örgütlenme konusunda son yıllarda ciddi gelişmeler var; ama insanlar geçmiş dönemde, özellikle 80 dönemindeki örgütlenme özgürlüğüne yöneltilen ithamlar ve orada örgütlenenlerin yaşadıkları sonuçlar nedeniyle henüz bu travmayı geçen süren içerisinde atamamışlardır. Dolayısıyla örgütlenmede eksiklik vardır. Örgütlenemeyen halk müdahale edemez, hakkını koruyamaz, arayamaz, sormaz. Dolayısıyla hakkını verme durumunda olan insanlar da büyük bir rahatlık, hatta keyfilik, hukuk dışılık içinde olurlar. Şimdi bu konuların mutlaka bizim bu tartışmamızda, 'niye

yapamıyoruz, neden olamıyoruz'da bir gerekçe olduğunu düşünüyorum. Tabii, demin söyleyemediğim, şimdi bu bölümde izninizle biraz açmak istediğim ve çok önemsemediğim kamu yararı üzerinde durmak istiyorum. Şimdi idare hukukunda değerlendirme, idari yargılamada da karar vermede en önemli unsur, kamu yararının değerlendirilmesidir. Kamu yararı, varlığı ve yokluğu tartışılan bir kavram değildir. Kamu yararı her türlü idari eylem ve işlemdedir. Siz Emirgan korusuna dozerleri sokar, yerle bir eder, oraya sosyal konut yaparsınız, “Yoksul insanlara konut vermede kamu yararı yok” diye kim diyebilir. Siz, “Ben nükleer santral kuracağım” dersiniz, hesabı kitabı yaparsınız, ama nükleer atıkların yok edilmesiyle ilgili gerekli analizi yapmaz, bununla ilgili çalışmayı yapmazsanız, nükleer santral yapmakta kamu yararı var mıdır; tartışmasız vardır, ama ikisini bir arada gündeme getirdiğiniz zaman çok ciddi sıkıntı yatarsınız. Kamu yararı var mıdır, yok mudur? İşte kamu yararını oluşturmak için, kamu yararının dayanakları olan bütün unsurları, hiçbirisini atlamadan, özellikle görülmeyen maliyeti atlamadan, yani siyanür liçi havuzunun yok edilmesinin yıllara sari maliyetini hesaplamadan kamu yararının tartışmasını yapamazsınız. Dolayısıyla idare bugün kanunlara koyduğu hükümlerle her türlü tasarrufunu kamu yararına dayandırmaktadır; ama bu doğru bir değerlendirme değildir. Peki, kamu yararını değerlendirirken, genelde hangi kriterlere... Çünkü bunun bir sınırlaması yoktur, olamaz da, olmamalıdır da; çünkü kamu yararı değerlendirmesini siz bir kanun maddesi içine sıkıştırılamazsınız. Kamu yararı değerlendirmesi, her olayın kendi özelliğine, içinde bulunduğu şartlara göre değerlendirecek ve mutlaka idari yargısal denetimde değerlendirilmesi gereken bir unsurdur; ama bunu derken de yanlış anlaşılmasın, gerek merkezi, gerek yerel yönetim, oluşturdukları eylem ve işlemlerde de kamu yararının analizini yapma durumundadırlar.

Kamu, hiçbir zaman devlet değildir. Ammeden gelir, devlet değildir; ama kamu yararı, devleti yok sayma da değildir. Eğer bir yerde bir işletmenin

devlet tarafından yapılmasında kamu yararı varsa, bu devletin yararı anlamına gelmez, kamu yararı anlamına gelir. Örneğin, uluslararası tahkime, yani anayasanın 44, 125, 155. maddelerindeki 99 yılında yapılan tadilata karşı çıkarken onu anlatmaya çalışmıştık. Tekel mahiyetindeki işletmelerin, hizmetin devlet elinde olmasında kamu yararı vardır. Özellikle bununla ilgili hukuksal tartışmaların kendi iç hukukumuz tarafından değerlendirilmesinde yarar vardır. Uluslararası tahkime gittiğiniz anda, özellikle tekel nitelikli olan şeylerde siz, kendinizin egemenlik hakkından vazgeçmiş olursunuz. Bu bir ticari tahkim değildir. Sanki konu dağıtılmış gibi gelmişse de böyle düşünmeyiniz. Lütfen, bunlar özellikle kamu yararı analizinde son derecede birbirine bağlı konulardır. Kamu yararı, kitlelerin, hem halkın hem örgütlerin, bazen bizzat devlet kurumlarının yaygın, etkin, ucuz, uzun süreli, en fazla yarar sağlayıcı, en az zarar oluşturan yakın, güvenli, istikrarlı yararlarıdır. Bunlara daha başka şeyler de eklenebilir. Asla tahdidi söylemiyorum. Somut olaylarımıza geldiğimizdeyse, yani önümüzdeki merkezi yapıdaki değişiklikler ile yerel yapıdaki değişikliklere geldiğimizde kamu yararında, oluşumlarda ve özellikle bu yasada yargısal denetime açıklık; varlığı veya yokluğu, kamu yararı analizinde önemli bir dayanak noktasıdır.

Kazanılmış haklar, yani bir kişinin “Ben Eminönü ilçesinde oturuyorum, A belediyesindeyim” bir kazanılmış haktır. Anayasa Mahkemesinin de, Danıştay’ın da bu konuda tanımlamaları vardır. Bu bir alacak hakkı gibidir. Sizin, sizin dışınızdakilerden bir alacağınızdır. Bir belediyeye sahip olma, kendi belediyenize sahip olma, oraya katılma, kendi belediyenizi seçme hakkı, kamu yararı analizinde bir unsurdur. Başka neler vardır; burada, hemşeri hukuku, belediye kanununda da yer alan, ama hemşeri, aynı şehirde... Şehri tabii kısa bir klasik şehir anlamında almayacağız. Demin arkadaşlarımız da gayet güzel söylediler, “Tanımlar” dediler. Maalesef bizim kanunlaştırma sürecimizde ciddi kavram ve tanım şeyleri vardır. Bunları üst üste oturtmak çok ciddi bir konudur. Bu konuda

devletin bir dairesi vardır. Başbakanlık Kanunlar Kararlar Dairesi'nin görevi budur, ama bu daire, eğer siz şu kanunu şu kadar sürede çıkartacak diye bastırırsanız, o kodifikasyon dediğimiz kanunlaştırma sürecinde hatalar yapar. A kanunuyla B kanununda farklı kavramlar oluşur, sonra bir türlü aynı şeyi söyler, fakat çatışır dururuz. Çok haklısınız, ama bunun hukukçularla maalesef ilgisi yok. Yasayı yapan hukukçular değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Şimdi burada üstün kamu yararı analizini yaparken, mevcut kriterlerimizin hepsi kendi içinde, yani coğrafi, ekonomik şartlar, kamu hizmetlerinin gerekliliği merkezi yönetimlerde; mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması da yerel yönetimlerde kamu yararı analizindeki unsurlardır. Peki, gelin daha üstün kamu yararını nasıl yapacağız, daha başka örnek verebilir miyiz; tabii verebiliriz. Müsaadenizle kent hukukundan biraz çevre hukukuna geçelim. Ben size toprak kullanımıyla ilgili çok yaygın olarak kullandığımız bir örneği izninizle vermek istiyorum. Elimizde şöyle 10-15 dekar bir alan olsun, küçük bir alan. Bu alanda da basit bir ziraat uygulayalım, bir tarım uygulayalım. Onun o uygulamasını bir an için durduralım, vazgeçelim ve oraya bir fabrika yapalım. Gelin, fabrikanın ürettiği istihdamının değerlerini koyalım. Hangisinde kamu yararı daha fazlayı araştırırken, bakınız nasıl analiz yaparız; deriz ki 1 cm verimli toprak, yani üreten toprak ne kadar zamanda oluyor; 200 yıl ila 2000 yıla kadar cümleler, değerlendirmeler vardır. Ortalama 500 yıl kabul ediniz. Normalde ziraat yapılabilecek toprak 90 cm'dir, ama 40 cm'e kadar da izin verilir. 500'le 40'ı çarptığımız zaman karşımıza 20 bin yıl çıkar. 20 bin yılda o toprak tekrar eski haline dönebilecektir, ama bir fabrikanın ömrü 30 ila 40 yıl. En uzun ömürlü tesisler, barajlardır. Onların da en uzun ömrü 75 ila 150 yıldır. İşte bu kriterleri koyarak, ama asla statik tanımlara sığınmadan, her olayı kendi içinde müstakil olarak inceleyip, görünen değil, görünmeyen maliyetleri de işin içine katarak ve asla kamu yararı tartışmasındaki üstünlük incelemesini

'fayda maliyet analizine indirgemenen' -çünkü şirket kurmuyorsunuz- yapmak demektir. Doğuda yapılmış olan bir tesisin kamu yararını hiçbir şekilde ekonomik olarak verimli bulamazsınız; ama siz onu oraya yapmak zorundasınızdır. İşte bu üstün kamu yararıdır. Ben umarım derdimi anlatabilmişimdir, umarım da sizi sıkmamışımıdır. Sadece şunu söylüyorum: Fen bilimleri ile sosyal bilimler arasında bakış açılarındaki farklılık vardır. Ne olur birbirimizi anlayalım, çünkü iki kere iki, dört eder, bunun sonucu nedir diye konuşan çok sevdiğim değerli hocalarımızla İTÜ'de çalışıyorum ve onlar beni anlıyorlar; çünkü bizde iki kere iki, hep dört etmiyor. Bu nedenle uzattıysam, kusura bakmayın. Çok teşekkür ediyorum. Açıklamaya gayret ettim. Anlatamamışsam, eleştiriler varsa, bunlardan da son derece yararlanmaya hazırım.

Teşekkürler.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)- Ben Ömer beyin konuşmasından sonra özellikle söz almak istedim, çünkü söylediklerine katılmamak elde değil. Gerçekten kamu yararına yönelik açıklaması çok doyurucu; fakat müsaade ederseniz ben, kamu yararını soyut olarak anlattığımız zaman anlaşılması güç bir şey, ama o verdiğiniz Emirgan Korusu'na konut yapma örneğini farklı değerlendirilme yönleri olduğunu söylemeden edemeyeceğim. Burada bir kamu yararı var mı, yok mu tartışması çok ciddi olarak yapılabilir, aslında bunun ölçütü şudur: Planlamada eğer bu doğrultuda bir karar varsa, kamu yararı vardır; yoksa yoktur. Ben, bu konuya kadar açık ve net bir şekilde bakmaktayım. Belki Ömer bey bana katılmayabilir, ama konuya açıklık getirmek açısından söylüyorum. Kamu yararı çok tartışılacak bir konu. Alternatifiniz varsa, yani bir başka yerde daha az maliyetle ve kamunun daha az zarara uğrayarak yapabileceği bir faaliyetse bu eğer, orada Emirgan Korusunda bir sosyal konut yapmanızda bir kamu yararı yoktur. Ancak başka bir yerde alternatifiniz yoksa, orada yaparsanız, orada kamu yararının olduğu kuşku

götürmez; ama bu çok tartışılır bir konu. Ben ona gelmeyeceğim. Yine Ömer beyin söylediği sözden devam edeceğim ve ilçe kurulması ve belediye kurulmasındaki kriterleri belirlemede esas alınacak unsurlar nelerdir? Sorusuna. Aslında iki ayrı kurumdan bahsediyoruz. Biri, merkezi yönetimin uzantısı olan bir taşra örgütü, bunun kriterleri belli. Tekrar tekrar ediyoruz, üç tane kriteri var. Diğeri ise yerel yönetim, bunun da kriteri var. Nüfus kriterinin yanı sıra yerel örgütler; Mahallin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulur. Belediyelerinde tek kriteri bu, yani bir yerdeki mahalli müşterek, yani yere özgü, ortak ihtiyaçların karşılanması amacıyla kurulan bir örgüt. Diğeri ise tamamen merkezi teşkilatın uzantısı olarak coğrafya şartlarına, ekonomik şartlar ve bir de kamu hizmetlerinin görülmesindeki gerek diye belirliyor.

Ben bu konuyu açıklayabilmek için iki örgütün yetkilerine değinmek istiyorum. Bunlardan bir tanesi kaymakamlık, yani ilçe idare kurulunun yetkileri. Kabaca, burada çok sayıda maddeler var, ama kabaca şöyle söyleyebiliriz: Bunlardan bir tanesi kolluktur, yani orada ilçe sınırları içerisinde kolluk hizmetini yerine getirir. Bir diğeri ise, yasa ve yönetmeliklerin gereğini yerine getirir, yani yasa ve yönetmeliğin uygulanmasını sağlar. Bir başkası ise teftiş, yani ilçe sınırları içerisinde teftiş gibi yine merkezi örgüte özgü birtakım uygulamalar yapar. İlçe teşkilatının yetkileri, görevleri bunlar. Bununla birlikte belediyenin görevleri ise oldukça çeşitlilik gösterir. Belediye Yasasında hemşerilik hakkına değinmeden edemeyeceğim; çünkü meslektaşım da buna değindi. Gerçekten önemli bir unsur. İki kavram var, daha doğrusu bizde belediyede tek bir kavram var: Mahalli müşterek ihtiyaçlar. Bakın, hemşerilik hukuku diyor ki, “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir” ve devam ediyor: “Hemşerilerin belediye karar ve hizmetlerine katılması, belediye faaliyetleri hakkında bilgilendirme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımlar insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur” devam

ediyor, bunları söylüyor. Hemşerilik hukukundan bahsediyor ve daha sonra devam eden bir başka maddede ise “Belediyenin yetkilerini mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla” altta sayıyor, bildiğimiz yetkiler: İmar, su, kanalizasyon, ulaşım, altyapı, coğrafi kent bilgi sistemleri gibi çevreye ilişkin yetkiler. Konut, kültür, sanat, turizm, tanıtım, gençlik vesaire gibi çok çeşitli, hatta okul öncesi eğitime yönelik yetkiler. Daha da sayılabilecek yetkiler var. Belediyenin o yöreye ait birtakım yetkileri ve görevleri var. O zaman iki ayrı kurum, aslında bunlar birbirinden çok farklı iki kurum, ama bu iki kurumu biz aynı anda tartışıyoruz ve tartışmamızın tek sebebi de ilçe teşkilatı kurulan yerlerde belediye teşkilatı kurulma zorunluluğunun olmasında. Halbuki, belki böyle bir şey olmasa çok daha farklı boyutta konu ele alınması gerekmektedir. Tabii bu böyle değil, yaşamızda da bu şekilde getirilmiş ve biz, iki farklı kurumu aynı anda tartışmak zorundayız. İkisinin de farklı hizmetleri var, her ikisinin de farklı yetkileri var. Biz burada bence kriterleri belirlemede bu yasalardan hareket ettiğimiz takdirde çok daha net, somut örnekler, daha doğrusu kriterler belirleyebiliriz.

İlçe teşkilatının kurulması konusunda ben, kriter belirlemede hiçbir şey söyleyemiyorum. Yasanın getirdiği üç kriter net ve doğru. Tartışmaya, benim nazarımda hiç gerek yok. Sadece kamu hizmetlerinin görülmesi kavramı biraz açılabilir. Buradaki kamu hizmetleri hangi kamu hizmetleri, ne tür kamu hizmetleri? Daha da belirgin hale getirilebilir; çünkü idarenin her türlü faaliyeti bir kamu hizmeti olarak karşımıza çıkabilir. Bu biraz tartışılabilir, ama belediye kurulmasındaki kriterlerde kullanılması gereken temel kavram, mahalli müşterek ihtiyaçları. Bu kavramdan hareket ettiğimiz zaman biraz daha farklı durum ortaya çıkacak; hangi mahal ya da hemşeri hukuku olan, hemşeriler arasında kültürel ilişkinin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin kurulması konusunda görev üstlenen belediyenin, hemşerilik hukukunu nasıl gerçekleştirebileceği. Rakamları konuşuyoruz, minimum rakam 2000, 5000. Yasada yapılan son değişiklikle nüfus kriteri 5000 oldu.

5000 nüfusun üzerindeki her yerde belediye kurabiliyoruz. 1 milyona ve hatta daha fazlası kadar nüfusa sahip belediye kurulabilir ki herhalde var, ben rakamları çok iyi bilmiyorum. Peki, nasıl olur da bu kadar büyük bir nüfusta bir hemşerilik hukukundan bahsedebiliriz. O zaman bence tartışmayı bu boyutta bir değerlendirip mahalli müşterek ihtiyaçları nelerdir ve bu ihtiyaçlara göre belediye teşkilatlarının kurulması konusunda kriterleri belirlemenin mümkün olabileceğini söylüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Salonun bu tarafı Kadıköy Belediyesi'nden konuşma talebi ve Pendik Belediyesi'nden yok mu? Büyükşehir Belediyesi... Zorla söz vermiş olmayalım, ama hani...

HASAN KARACAOĞLU (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Harita Müdür Muavini)- Teşekkür ederim hocam. Tabii belki böyle bir toplantının daha önce olması gerekirdi, o açıdan, ama gene de olması...Tabii böyle bir çalıştayın içinde olmamız, da bizim açımızdan faydalı olan bir çalıştay olarak görüyoruz. Ancak konuşmacılarımızdan bazı sorularım olacak. Eğer onların yanıtlama durumu olursa... Hemşerilik hukuku dendi. Bu hemşerilik hukuku, İstanbul gibi metropoliten bir şehirde nasıl hayata geçirilecek? Ben çok spesifik bir örnek vermek istiyorum, hep de kafamda bu sorunun cevabını bulmaya çalışıyorum. Ben Beykoz-Paşabahçe'de oturuyorum. Aşağı yukarı da ilkokul 2. sınıftan beri buradayım. Beykoz'un özel bir özelliği vardır, tipik bir Anadolu kasabası gibidir. Orada hemşerilik hukuku, bundan 10 seneye, 15 seneye kadar herkes kendi lokasyonu içinde bunu yaşardı. Ancak daha önceki dönemlerde İstanbul hemşeriliği diye bir söylem ortaya atıldı. Orada oturan insan, atıyorum, 40 yıldır orada oturur, ne hikmetse hiçbir zaman Beykozlu olamamıştır. Kendi geldiği yöredeki bir ağacın yeri değişse ondan haberdar olur. Oradaki ağacın, kendi yöresel hukuku içinde onun yerini muhafaza ettirmekte ısrarlı olur. Kendi geldiği çevrede örgütlenmesini de

yapar; dernekti, şuydu buydu vesaire, ama bulunduğu yerde o ilçeye ait bir sosyal toplum örgütü vardır, hiçbir zaman da onun içinde olmaz. Kendini hep dışarılı gibi hisseder. Belki bu, onun buraya tutunma gayreti içindeki şey olabilir. Bu nasıl sağlanacak, planlarda bunun ne derece göz önünde bulundurulma durumu var? İkincisi de, Tarihi Yarımada'dan bahsedildi. Evet, Tarihi Yarımada hakikaten 2 kültür değil, 3-4 kültürün bir arada olduğu bir Tarihi Yarımada. Burada nüfus kriterinin göz önüne alınmaması söylendi. Nüfus kriterinin tamamen mi göz önüne alınmaması gerekir, birtakım kriterler olması mı gerekir? Birtakım şeyleri çok dışa alarak bu işin çözümü olabilir mi? Vatandaşın, yani bu söylediğim kitlenin bu planlama ve yahut da bu şey içine sokulması bir şekilde sağlanabilir mi? Acaba ilkokuldan itibaren mi bu toplumsal bilincin yerleşmesiyle oluşacak bir şey mi? Benim söyleyeceklerim şimdilik bunlar.

Teşekkür ederim.

HÜLYA YAKAR- Biz teşekkür ederiz. Erhan bey söz istedi. Buyurunuz.

ERHAN DEMİRDİZEN- Şimdi bu nüfus kriteri konusuyla ilgili ben de birkaç şey söylemek istiyorum; çünkü nüfus kriteri hukuki boyut itibarıyla ne kadar önemlidir, onu kamu yönetimi uzmanları yorumlar. Ama ben bir plancı olarak biraz daha teknik boyutuyla baktığımda nüfus, kentleşme açısından bir ölçüdür. O kadar da nüfus kriterinden tamamen bağımsız bir konudan burada bahsedemeyiz. Çünkü belediyeden bahsediyorsak, bir şekilde bir kent yönetiminden bahsediyoruz ve kentten bahsediyoruz. Tarih boyunca da kentleşmeyle, kentleşmenin dinamikleriyle o bölgelerin kentsel bölgelerinin taşıdıkları nüfus, oralarda biriken insan sayısı her halükarda bağlantılıdır. Baktığımızda tarih içerisinde de nüfusu çok fazla büyüyen kentler vardır. Roma kendi döneminde 1 milyon nüfusa kadar yaklaşmış bir kenttir. Tesadüfi değildir, yani belirli bir kentleşmeyle doğrudan bağlantısı vardır.

Köyler, belirli bir nüfusun üzerine çok fazla çıkamazlar. Dünyada bunun çok aykırı örnekleri yok. Birkaç binin ötesine çıkan köy nüfusu pek bilmeyiz. Tabii biz şehirciler, plancılar, kent ile kentsel olmayan yerleşme arasında, köy yerleşmesi ve yahut kırsal yerleşme arasındaki ayrımı eskiden doğrudan doğruya nüfusa bağlı olarak yapıyorduk. Bizim hâlâ planlama literatüründe 10 bin rakamından bahsedilir. Kendi başına çok kullanılmaz, ama 10 binin üstü kent, altı kırsal yerleşme gibi bir tanım eskiden beri çok itibar görmeyen, ama konuşulan bir şeydir; o anlamda söylüyorum. Tamamen göz ardı edilebilecek bir kriter değil, ama daha ziyade biz, kentle köy arasındaki ayrımı faaliyetler açısından tarif ediyoruz. Kent, tarım dışı faaliyetlerin yoğunlaştığı alan; kırsal yerleşme, tarım faaliyetlerinin yoğunlaştığı alan diyoruz. Kentlerde de tarımsal faaliyetler olabiliyor, ama o yerleşmenin bir kent tanımı taşıyabilmesi için oransal olarak çok daha düşük olması gerekiyor. O bakımdan tarım dışı faaliyetlerin çok büyük oranda yoğunlaştığı, kültürel, sosyal, ekonomik açıdan bununla bağlantılı olarak kent özellikleri gösteren yerleşmede nüfusun da buna paralel olarak büyüdüğü çok açık. Bir kenara atılabilecek bir kriter değil diye altını çizerek söylemek istiyorum.

Kaldı ki bu kamu hizmetlerinin gerekleri açısından da tartışmak lazım. Yani kamu hizmetlerinin gerekleri dediğimizde, hem coğrafi açıdan, mekânsal açıdan, hem de nüfus büyüklüğü açısından sanki bir ölçek izah etmeye çalışıyor gibi geliyor bana. Kamu hizmetlerinin gereklerinin de coğrafi alanla beraber bir nüfus karşılığı olması gerekir gibi bir sezgimi paylaşmak istiyorum. Şimdi o açıdan bakıldığında, aslında nüfus kriteri şu anda Türkiye’de idari yapılanmada ve bölünmede fazlaca dikkate alınmış durumda değil. Baktığımızda Türkiye’de 20-25 bin nüfuslu il merkezleri var. İstanbul’da 70-80 bin, 100 bin, 120 bin, 130 bin nüfuslu mahalleler var. Bunları muhtar temsil ediyor. Buna karşılık 20-25 bin nüfuslu il merkezi olan, toplam il nüfusu bütün ilçeleri ve köyleriyle beraber 50-60 binler, 70 binler seviyesinde olan illerimiz var. Onu da vali temsil ediyor. Kamu hizmetlerinin gerekleri

açısından muhakkak üzerinde düşünülmesi gereken bir boyutu var diye düşünüyorum. Çünkü İstanbul'da alt alta koyduğumuzda sınırlar değişmeden önceki ilçelerin birçoğunun nüfuslarıyla Anadolu'daki pek çok kentin nüfusları kıyaslandığında, 35-40 civarında il toplamı kadar nüfusu olan ilçeler vardı. Belki son düzenlemelerden sonra bu rakam biraz düştü, çünkü son değişikliklerle beraber bütün ilçelerin nüfusu düşmüş durumda. Hemen hemen sınırları ve nüfusu değişmeyen ilçe sayısı çok az kaldı ki benim görebildiğim, onlar da İstanbul'da nüfus itibarıyla çok üst sıralarda olmayan ilçelerdi. O bakımdan nüfus bağlantısını tartışmak lazım gibi geliyor bana.

İkincisi, belediye kriteriyle ilgili konu. Şimdi yasal olarak mahalli ve müşterek ihtiyaçların görülmesi diyoruz; ama yanlış mı yorumluyorum bilmiyorum, mahalli ve müşterek ihtiyaç her ölçekte olabilecek bir ihtiyaç. Çok küçük köy yerleşmelerinde dahi, hatta mezralarda dahi belirli ölçülerde mahalli ve müşterek ihtiyaçlar aslında vardır. Her ölçek, kendine göre bu ihtiyaçların görülmesiyle ilgili bir gerekliliği ortaya çıkarabilir. Mantıken baktığımızda bu da her ölçekte bir kamu hizmetine tekabül edebilir. Ama bunların hepsinin birden belediye olması gibi bir gerekliliği herhalde doğurmaz diye düşünüyorum. Belediyenin, görülmesi gerekli bu mahalli ve müşterek ihtiyaçların belirli bir ölçüğe ulaşmasıyla bağlantılı özelliğinin olması gerektiğini düşünmek lazım. Bunun neoliberal çağrışımlarını bir kenara atarak, kamu hizmetlerinin verimliliğiyle bağlantılı bir tarifini belki bu anlamda yapmak gerekiyor. Çünkü biz yerel yönetimlerin çok fazla yetkilendirildiği 1980'li yıllardan beri Türkiye'de bir şey yaşadık. Hakikaten Türkiye'de bazı belediyelerde bir ölçek problemi vardı. Bazı belediyelerin gelirleriyle karşılaması gereken mahalli müşterek ihtiyaçlar arasında çok ciddi dengesizlikler oluşabili. Biz bu anlamda zaman zaman belediye birlikleri önerdik, değil mi? Havza ölçüğünde... Hem belirli bir ekonomi yaratmak açısından, ölçek yaratmak ve ortak konuları çalışmak açısından... Mesela dedik ki, "Belediye birlikleri ortak iş makinesi parkı oluştursun" dedik.

Çünkü hakikaten belirli bakımdan ölçek yakalayamayan belediyeler vardı, hâlâ var. Buna benzer tartışmaları geçmişten beri yaptık. O yüzden belki bu kamu hizmetlerinin görülmesiyle ilgili kamu yararına dayalı bir verimlilik boyutunu bu anlamda düşünmek ve mahalli müşterek ihtiyaçlar konusunu ölçeklendirmek, belediyeye bağlantılandırmak açısından önemli.

Yine uygulamadan sırası gelmişken örnek vermek isterim. Geçmişte çalıştığım kurumlarda, 1990'lı yılların sonlarına birkaç belediye kuruluşuyla ilgili başvurularda kamu görevlisi olarak görev yaptım. Bir yerleşmenin belediye olup olamayacağıyla ilgili bizim baktığımız bazı kriterler vardı. Bunlar bugün tartışılabilir. Nüfusun 2000 kişi olması yasal bir kriterdi, ona bakılıyordu. Ama o dönem verdiğimiz raporlarda onun ötesinde o yerleşmenin faaliyetler itibarıyla belirli bir çeşitlilik gösterip göstermediğine de baktık. Bu yerleşmenin içerisinde örneğin tarım dışı faaliyetlerin belirli bir orana gelmiş olması, orada örneğin bir sanayi yahut sanayiyle bağlantılı bir yan sektör gelişmesinin, böyle bir potansiyelinin olup olmamasıyla ilgili bir değerlendirme; bütün bunları yapmaya çalıştık. O açıdan belediye kuruluşuyla ilgili elimizde iyi kötü, üstüne üstlük de kamu otoritesinin uygulamasından gelen bazı kriterler var diye düşünüyorum. Bugünkü ilçe değişiklikleri, belediye kaldırmalar yahut belediye kuruluşları meselesini belki bu boyutuyla da düşünmekte fayda olabilir.

NİLGÜN CANPOLAT (Kadıköy Belediyesi)- Ben bu konuyu bizim ilçemiz yönünden ele alacak olursam, Kadıköy biliyorsunuz bu şekilde hemen hemen ikiye bölündü. E5 üst tarafı, yeni kurulacak olan Ataşehir Belediyesine, alt kısmı da Kadıköy ilçesine kaldı. E5 üstünde Acıbadem'den bir kısım var, diğer tamamen E5 altına geçmiş olduk. Buradaki bölünmenin hangi kriterlere, nüfus mu, mahalli müşterek ihtiyaçlar mı olarak değerlendirildi. Onu bilemiyorum, çünkü ben tamamen siyasi olarak değerlendiriyorum; çünkü E5 altı oldukça farklı bir ekonomik ve sosyal yapıya sahip, E5 üstü daha farklı bir şeye sahip. E5 üstündeki 7 mahallemizi

oy hesaplarıyla Ataşehir ilçesine bağladıklarını düşünüyoruz ve orada belki hiçbir ilçeden bu kadar büyük oranda alınmadı, yani yarıya yakın... Mesela Üsküdar'dan sanırım 2 mahalle katıldı, bizden 7 mahalle, çok büyük, Kadıköy'ün yarısını alan bir bölünme yapıldı. Bunu tabii ki merak da ediyoruz. Bu şekilde...

ADALET ALADA (İstanbul Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi)- Sırma'nın hatırlattığı bir şey üzerine söz alma ihtiyacı duydum. İstanbul'daki ilk belediyenin kurulması, tarihsel olarak **6. Daire-i Belediye** (1:08:10). Mesela bu süreçten başlayan bir geleneğin olduğunu pekâlâ söyleyebiliriz. Şöyle ki, hani İstanbul belediyeleşirken, İstanbul bir şehir olarak ele alınıp, o şehrin ihtiyaçları bağlamında bir idari yapı getirilmesinin kaygısı duyulmadan örgütlenmeye gidiliyor, Zaten Belediye Yasası Fransa'dan alınıyor ve Paris kentine bakılıyor, Paris kenti 14 daireye ayrılmış ve Paris'in tam merkezi de 6. Daire olarak kabul edildiği için İstanbul'a bakılıyor, en gelişkin iktisadi merkezi Galata, Beyoğlu ve oraya 6. Daire-i Belediye deniyor. Bir sıralama içinde bile gelmiyor. Dolayısıyla daha başlangıç noktası böyle rasgele bir belirlenışten yola çıkıyor; fakat kısa bir süre sonra, yani 1855'ten 1877'ye gelinip de Osmanlının Anayasal çerçeveye uygun olarak ilk belediye yasalarını hazırlayış çalışmalarına ve bu yöndeki meclis tartışmalarına baktığımızda da kamusal bilinç anlamında ve şehre bakış bağlamında inanılmaz yol alındığını görüyoruz. Mesela bu dairelerin tartışılması konu ediliyor. 14 daireyle başlıyor, ama süreç içinde acaba bunlarda alansal anlamda daireler arası değişiklikler olabilir mi tartışmaları başlıyor. Bir de ikincisi, belediyelerin görevleri ne olmalıdır. Bizim demin tartıştığımız, hani kamu hizmeti nasıl tanımlanmalı? Mesela oradaki o zabıt tutanaklarının ortaya koyduğu çok güzel tespitler var. Bir tarafta çamurdan yakınan bir halk var, öteki tarafta ekmeği, suyu bulamayan bir kesim var. Şimdi bunların ortak kesen ihtiyaçlarını nasıl belirleyeceğiz ve bunları hangi idari çerçeve içine alacağız, bunlar tartışılıyor. O dönemin

insanlarının aynı bugün olduğu gibi bakış açısı, tercihleri, öncelikleri ve algılayış biçimlerine göre değişen bir şey. Aslında bizim yasamız, yani biz bu kriterler nüfus mu olmalı, olmamalı mı konuşuyoruz, ama yasa zaten bunun hepsini veriyor. Nüfus derken, 2000'den 5000'e çıkarması bir tercih, bunu veriyor. Bir kere 5000, bir belediye kriteri. İkincisi, mesafeyi belirliyor, 5000 metrelik bir alanda tanımlıyor. Bu ne demek, belirli bir yoğunluk içinde bir arada yaşamayı öngörüyor. Üçüncüsü, orada yaşayan insanlardan toplanabilecek vergi düzeyinin kamusal ihtiyaçları karşılayabilme potansiyeli araştırılıyor. Bu önemli bir şey, yani yerelin kendi kaynağını yaratabilme gücü var mı; bir anlamda bunun hesaplanması. Ne kadar ekonomik potansiyeli var, bunun getireceği kazanç, vergilendirme, buraya dönebilecek olan kamu hizmetini karşılayabilir mi?

Bence bunlar en azından ilk bakışta yeterli kriterler, ama bugün yapılan müdahaleleri bu çerçevenin içine sokmamız mümkün değil, yani bugün bu yazılı olanın dışında fiili ve tamamen ekonomi politikalarla yönlendirilmiş, çerçevelenmiş bir bakış açısı var. Henüz bu yasal kriterlerin üzerinden 3 yıl geçmedi ve aynı kadrolar yeniden bu müdahaleyi yapıyorlar. 3 ay önceye ait gene sınırların değişimiyle ilgili bir Anayasa Mahkemesi kararı var, yani akıl almaz bir müdahale süreci ve aynı elden çıkmış, aynı düşünceden çıkmış yasaların birbiriyle çelişkisi söz konusu. Bence burada sorun, bugün geldiğimiz, yaşadığımız dünyada diyoruz ya, belediyecilik hizmetindeki bu ortak müşterek ihtiyaçların giderilmesi diye tanımlanan şeyin yapısı değişmiştir ve kendimizi, onu yorumlamaya zorluyoruz. Nasıl değişti, neye doğru değişti? Bence burada mahalli olan, müşterek olan bir ihtiyaçta nüfus kapasitesi artmış olabilir, kaynaklarımız buna bağlı olarak iyi değerlendirilmemiş olabilir; ama asıl belirleyenin bugün ortaya konan ekonomi politikalar olduğunu tespit ediyoruz; çünkü Birleşmiş Milletlerin ve Dünya Bankası'nın karşılaştırmalı olarak 'nasıl bir yerel yönetim' sorusuna verdikleri bir çalışmanın cevaplarında şu yatıyor: Diyorlar ki, belediyeler

küçük ve etkinliklerinin bedelini ödeyebilmekten uzak bir düzeyde değil, - çünkü bu maliyet arttırır-, bir arada bulunmanın, bir arada yaşamının ihtiyaçlarını verimlilik düzeyinde karşılayabilecek, 'gerektiğinde borçlanabilecek'; ve nihayet borçlanmayı ödeyebilmeyi taahhüt edebilecek, kendisi ödeyemediği takdirde de devletin, üst yönetimin bunu ödemek üzere garanti vermesini zorlayabilecek bir yerel yönetim tanımlaması yapıyor. Dolayısıyla kriter aramaya ihtiyaç yok, kriter aramamıza gerek yok. Bu büyüklüklere çekilmesi, istenenin belirli bir optimum ölçeğe çekilmesinin ana hedefinde belirli bir gelir potansiyeli ve bu gelir potansiyelinin yaratacağı kamusal ihtiyaç, bu kamusal ihtiyacının da daha fazla borçlanma, kredi gibi mahalli ihtiyaçlara yönlendirmesi gerekiyor ki, dünyada bugün hâkim olan finans kurumları, kuruluşları bu döngüde varlık buluyorlar ve bu sermaye dolanımında gerçeklik buluyorlar.

Dolayısıyla nüfusun ne kadarında acaba daha etkin, daha demokratik, daha katılımcı bir belediyeçilik olur sorusu bence, yıpratılmış bir soru ve bizim burada aldığımız veriler çerçevesinde verebileceğimiz bir cevabı yok; çünkü bunun cevabını piyasa koşulları belirliyor. Dolayısıyla ortaya konan uluslararası anlayış, uluslararası yerele bakış perspektifi burada bizi seçenezsiz bırakıyor; Bu reel ekonomi politikanın ortaya koyduğu bir şey, ama siyaset, katılma, demokrasi, yurttaşlık, hemşehrilik çerçevesinde baktığımızda başka bir şey getiriyor. Bugün Batı da bizden çok farklı bir yerde değil, ama bütün bu yurttaşlık haklarını, hemşehrilik haklarını bizden daha ileri bir noktada tanımlamış, Belediye dediği kurumsal yapının hukukunu bizden daha önceleyn bulabilmiş. Daha doğrusu kentsel burjuvaziye ve onun ihtiyacını daha önce tespit edebilmiş. Batı dünyası bugün geldiği noktada demokrasi anlamında referansını bu hakları kazandığı söz konusu sürece vermiyor. Dönüyor, daha demokratik yönetim modeli olduğu için antik sitedeki en dar nüfusla, en doğrudan demokrasiyi kullanabileceği bir ölçeğe referans veriyor. Dolayısıyla bu önemli bir şey,

demokrasiye bakışımıza bağlı bir şey. Eğer doğrudan, katılımcı bir demokrasiyi öngörüyorsak, bunu olabilecek en küçük ölçekte modelleyebiliriz, ama temsili demokrasiyle, aracılı demokrasiye razıysak ve bunu hani çok da fazla ilgilendirmiyor, hatta siyaseti de kirletilmiş bir alanda tanımlıyorsak, o zaman buna rıza göstermemiz ve gidebildiği kadar, megapol de olabilir, metropol olabilir, biz varız ya da yokuz veya hemişehri anlamında kimliğimiz var ya da yok, bu çerçevede okumamız mümkün. Şuna bir parantez açmak istiyorum: Modernleşme öncesi bizim kentsel yönetim geleneğimizde ölçek önemliydi. Hem toplumsal anlamda, katılım anlamında ve yönetilebilirlik anlamında çok önemliydi ve bunun taşıyıcısı, zemini mahalleydi. Nüfus, mahallede büyüyünce hemen mahalleler bölünürdü, çünkü idare edilemez bir konuma gelirdi. Dolayısıyla buradaki müdahalenin de, bölünmenin bir anlamı vardı. Bugün gelinen noktada mahallelerdeki bölünmenin dahi bu anlamda yapay ihtiyaçlar noktasında belirlendiğini söylemek önemli diye düşünüyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI- Ben de soru sormak adına, siz de sorabilirsiniz. Ben de zaten mikrofon var, sizde kalabilir. Bir ara hem yönlendirmek açısından Adalet hocaya da teşekkür ederiz. Ben yine biraz daha planlamaya çekmek adına sizin söylediklerinizle ilgili söylüyorum, bu bölüşüm anlamında, mali kaynakların bölüşümü açısından, verimlilik dedik, bu açıdan, tarihsel süreç içinde gelen yaklaşımlar açısından, yasal düzenlemeler açısından sorun yok gibi ya da başka boyutlarıyla tartışılabilir diyoruz ya; şimdi kafama takılan sorunlarda sesli düşünüyorum. Bizim bu tartışmayı ya da çalışmayı yapmamızın altında yatan gerçek, planlamayla ilgili, bu ilçe sınırlarının ayrışması, bölünmesi, büyümesi, küçülmesinden ziyade aslında hep sorguladığımız şey planlamaya olan etkileri, planlama çalışmalarına olan yansımalarından yola çıkıyoruz. Hep meslek odası olarak, akademisyen olarak savunduğumuz kararların bütüncül alınması, bir bütün

içinde stratejik bir planın üst ölçekli olması, aşağıda noktasal plan kararlarının alınmamasından yola çıkıyoruz. Hepimizin, en azından plancıların böyle genel bir söylemimiz var. Şimdi bu mantıktan baktığımız zaman aslında onların küçülmesi, büyümesi, sınırların olması, müşterek mahalli haklar... Benim kafamdaki, o zaman plan yapma yetkisi o noktada o yerin ihtiyacına cevap verecek müşterek hak mıdır gibi ya da biz bir yeri planlarken bazı kamu hizmetleri sadece oradaki nüfusla sınırlı ve şöyle ifade ederiz: Yerele hizmet edecek olan, diyelim ki, sosyal donatı alanları, teknik donatı alanları, biraz daha çeperiyle beraber ilçe bütününe hizmet edecek kamusal hizmet alanları. İstanbul için düşündüğümüz zaman, özellikle Beyoğlu Belediyesi, Eminönü Belediyesi gibi yerlerde metropolün tamamına, bazen de ülkeye hizmet edecek donatıları da içinde bulunduran alanlardır.

Şimdi mesela benim kafama takılan sorulardan birisi, bu E5'in altı üstü diye 7 mahalle verildi. Kadıköy Belediyesi'nin yaptığı araziyi kullanım dağılımında ya da bir çalışmada sosyal donatı alanları ya da çok basit, Türkiye ölçeğinde her kentte ve metropolde sıkıntı olan yeşil alanlar, spor alanlar, kültürel tesisler, kişi başına ortalamalar bölünmeyle alındığında ne kadarı Ataşehir'e gitti ve sizin 5 yıl evvel plan kararlarında oluşturduğunuz Kadıköy bütününde yoğunluk kademesi yaptınız, nüfus kademelenmesi oldu, donatı alanlarının dağılımı, sosyal tesislerin, sağlık kurumlarının, deprem mastır planından gelen birtakım altyapı çalışmaları, bir yatırım ve etaplama çalışması sonucundaydı. Hiçbir şey bilmeden söylüyorum, dün Kadıköy'de kişi başına 5 m² yeşil alan düşüyorken –olmayacak bir şey olduğunu bilerekten söyleyeyim- bugün bakıyoruz bunların sonucunda Ataköy'e 7 m², Kadıköy'e m² mi? Çünkü ben bunu sonuçta planlama, bu tarafından... Tabii ki, işin hukuk tarafı, yatırımlar, mali örgütlenme, istihdam, bir şekilde bakıyorum. Şimdi sorunlardan birisi bu. O nedenle diyorum ki, Levent bey ve Sırma hanıma katılıyorum, bunu bir İstanbul özeli ve Anadolu... İstanbul'un içinde de biz düne kadar bütün derslerimizde,

literatürümüzde Kadıköy birinci kademe merkez, nüfus büyüklüğü, ihtiyaçlar, içinde barındırdığı hizmet alanları, okullar, üniversiteler, dershaneler falan sıralayabilirken böyle bir resim vardı. Şimdi Ataşehir sınırim nüfus olarak İstanbul metropoliten alanının en büyük ilçesi durumunda olacak. Bu donanımlar açısından mahalli müşterek ihtiyaçlar, kamu hizmetleri, hangi kamu hizmetleri o yerel sınırlar içinde, hangi kamu hizmetleri nereden başlayıp nereden bitecek, ne kadarına dâhil olacak? Bu bir.

Eminönü özelini belki farklı tartışabiliriz. Eminönü'nü de nüfus kriterlerinin ötesinde şöyle bir sorun diye görüyorum: 1996'da biz Habitat toplantısını yaptığımızda hâlâ İstanbul'un Miyası diye literatürde -tek merkezli bir kent diye geçer- üstüne düştüğümüz, koruyalım, koruma yaşatma dengesini sağlayalım... Ondan sonra, iki sene evvel yine hep birlikte, belki Pınar hanımla birlikte katıldığımız tarihi kent merkezlerini yaşatma diye UNESCO'nun da katıldığı tarihi kent merkezleri yönetimi nasıl olmalı, bunlar nasıl canlandırılmalı diye yeni politikalar ve stratejiler belirlediğimiz ve kişisel uzmanlık alanında doktoramı yaptığım kent merkezlerinin yeniden canlandırılması konusunda da bütün tarihi kent merkezlerinde gece nüfusu, nüfus politikası nasıl olur? Buralar geceleri 5'ten, 6'dan sonra ıssızlaşan mekânlar nasıl olmamalarının dünyada da stratejileri geliştirilirken, şimdi Eminönü'nde çalışılıyor, Fatih'te yatılacak gibi bir yatakhane mantığında 3 seneyi geçen bambaşka bir strateji var. Yine aynı yönetimler tarafından ve bunlar kendi içinde de çok ciddi tehlikeli. Belki bir yol haritası yapmak adına da bunları böyle ayrı kulvarlarda, kendi sorunları ve kendi dinamikleri, geçmişte kendilerine ait alınan kararlar diye bakıp bu anlamda bir plan bütünlüğü içinde bakmamız gerekir diye düşünüyorum.

SIRMA TURGUT (Yıldız Teknik Üniversitesi)- Şimdi ben size... Büyükşehir Belediyesine aslında... Şunu söylüyoruz: Nüfus ölçüttür, tek ve ilk ölçüt değildir. Orada hatalı dile getirmememiz gerek ya da sürçülisan

etmememiz gerek. Tabii çok önemli, ama en başta gelen ölçüt değildir, ilk ve tek ölçüt değildir. Bir ikincisi, kent planlamada birtakım şeyleri standart kalıpların içerisine sokmak son derece zor. Biz de bir sosyal bilim, sizin de altını çizdiğiniz gibi iki kere iki dördü oluşturmak, tek tip kriterleri şablon halinde bir yerlere uygulamak çok zor. Onun için İstanbul ve taşra önemli bir ayırım. İstanbul'un içinde de çok önemli, çünkü mesela hemşerilik bilincinden açıldı. Kent merkezine baktığınızda bu sorun farklı, çeperde farklı; ikisinde de hemşerilik sorunu var, ama dünyanın her tarafındaki kent merkezlerinde farklı bir hemşerilik şeyi var. Oralarda ne vardır; çocuklu aile yoktur, gündüz nüfusu yoktur, çok fazla kalıcı nüfus değildir, değişir, sirküle eder, bina yapıları farklıdır, daire büyüklükleri farklıdır, stüdyo tiptedir, vesaire çöküntü bölgeleridir ya da dediğim gibi farklı profillerin yaşadığı ve hemşerilik bilinci bu anlamda bizim anladığımız, kırsal yörenin ya da kalıcı konut Kadıköy'ün hemşerilik bilincinden ya da Beşiktaş'ın konut bölgesinin hemşerilik bilincinden doğal olarak farklıdır. Çepere gittiğinizde yasa dışı bölgelerde, varoşlarda gelir seviyesinin çok düşük olduğu noktalarda da ne yazık ki, aynı şekilde hemşerilik problemi vardır. Orada da sahiplenememe vardır, kenti algılayamama vardır, tanıyamama vardır. Bu, kent planlamanın sorunları. Onun için tek kalıpla bir şeyleri yoğurmak, şekillendirmek ve oturtmanın sıkıntısı var. O nedenle aslında şeyde çok net: Birleşmiş Milletlerin kararları, Dünya Bankası'nın keza istekleri sadece yönetim değil, bütün anlamda, pazar ekonomisine oturtmaya çalışmıyor mu; bütün sistem buna oturtulmaya çalışılıyor. O noktada da kendi kabullerinizi, çıkarlarınızı, kendi kent modellerinizi nasıl kurgulayacaksınız, aslında buna dönüyor, oturuyor. Bizim planlamada en önemli başlangıç noktamız nedir; nüfustur. Aglomerasyona bakarız; nerede nasıl büyüklükler vardır. Bölge ölçeğinde hizmetleri dağıtırken de... Sonra onların yığılaşmalarına ve yoğunlaşmalarına bakarız. Ondan sonra onların yapay ve doğal eşiklerine bakarız, yani coğrafya bunları nasıl yan yana getiriyor, kim kiminle rahat ilişki kurabiliyor. 5

km'den çok daha azdır, ama arasında ulaşılmaz eşikler vardır. Dolayısıyla uzaklık da bir anda bütün anlamını yitiriverir, elinizde kalır ya da çok hızlı ulaşım akslarının üstündedir.

Bugün buradan başlayıp bir süre sonra Trakya'ya çıkacak hızlı tren aksıyla belki 2010'larda, 2015'lerde bir saat içinde Edirne'de olma imkânınız vardır. Km'nin anlamı nedir; hiçbir anlamı kalmaz. Dolayısıyla teknolojiyi beklentiler, değişim, o değişimin yarattığı beklentiler, değişimin yönetimi; işin zor tarafı da buradan kaynaklanıyor. Oysa standart birtakım kalıpların içerisine bunu kurgulamaya çalışırsak o zaman elimizde patlıyor. Belki gerçekten belli standartları bütünde, kırsalda kurgulamak, ama bunun altına muhakkak birtakım başka kabullerle desteklemek, Büyükşehirler üzerinde kimlikle bunu kurgulamak gerekiyor; çünkü Eminönü'nü bu kalıbın içine sokmak çok zor. Sabah verdiğim örnek, bence Göreme'yi bu kalıbın içerisine sokmak, artık bunu 5000 nüfusla, 2000 nüfusla, gece nüfusuyla, gündüz nüfusuyla yargılamak, değerlendirmek çok insafsızca. Uluslararası tarihe saygısızlık gibi geliyor. Öyle baktığınızda da şimdi başka bir soru: Tarihi Yarımada coğrafi olarak kendini çok güzel kurtarıyor. Bir de yarımada olmasaymış o zaman vay halimize, iyiden iyiye darmaduman kalacaktık. Acaba böyle bir sistemde Galata'dan, Beyoğlu'ndan koparmak ne kadar doğrudur? Yönetim yapıyor. Hep aynı şeyi veriyorum, ama alan yönetimi çalışması şu anda buradan kopararak Tarihi Yarımada'yı alıyor. Bütüncül bakmadığımız sürece, odağı, kapsamı biraz genişletmediğimiz sürece o yasa, bu yasa, böyle birleştirelim, böyle ayıralım, sorunumuzu çözmeyecek. Onun için sadece sınırlara bağlı kalmak ya da sadece tek tip normlarla değerlendirmeye çalışmak bizi hatalı sonuçlara götürür ya da bir hatadan kurtarıırken başka birtakım yanlışların içerisine sürükler diye düşünüyorum.

PINAR ÖZDEN (Şehir Plancıları Odası, İstanbul Şubesi)-

Teşekkür ederim.

Şimdi ilçe sınırlarının değişmesi ya da kriterlerin belirlenmesi konusunda aslında farklı boyutlarla bakmamız gerektiği çok ortada. Hukuk ve siyaset boyutu var, planlama boyutu var, ekonomi boyutu var ve bunları belki daha da fazla açabiliriz. Hukuk ve siyaset boyutuyla ya da yönetim boyutuyla baktığımızda, aslında Adalet hocam güzel açıkladı, o anlamda birtakım kriterler de var. Onlarda o anlamda, o boyutta baktığımızda problem görünmeyebilir. Planlama boyutu, demin Hülya hanım da değindi, Sırma hanım da değindi, başka bir şeyleri sorgulamayı gerektiriyor. Her zaman 5000 metreyle bakıyoruz. Bunun yakınında bir yerle yaşama ihtimali var, çok uzağında bir yerle de yaşama ihtimali var. Türkiye'deki ilçeleri düşünün, hepsi kendi merkezleriyle ne kadar yaşıyor? Mesela küçük bir örnek vereyim, Antalya-Akseki, Seydişehir'le yaşayan bir yerdir. Antalya'yla yaşamaz. Siz iyi bilirsiniz, Marmara Adası, Balıkesir'e bağlıdır, halbuki Tekirdağ'la yaşayan bir yerdir. Elimizde böyle çok fazla örnek var.

Dolayısıyla bizim o pergel yasası dediğimiz, cetvelle ölçen, pergelle ölçen kriterlerin içine kesin adlarla soktuğunuz zaman sistem bir noktada planlama açısından okuduğunuzda tıkanıyor, orada problem çıkıyor; ama kaynakların etkin kullanımı, verimliliği açısından problem olmayabilir, olabilir de, ama bu noktada bir darboğaz söz konusu olabiliyor. Keza işte donatıların dağılımı, ilçeleri parçaladınız ya da birleştirdiniz, mevcut donatıların ne kadarı nerede kalıyor? Bunların paylaşımı, kamunun bunlardan adil bir şekilde yararlanıp yararlanamayacağı, birer sorun olarak önümüzde duruyor. Dönüyorum, ekonomi boyutuyla bakıyorum, mesela gene Tarihi Yarımada'ya bakalım: İki ilçe birleşti, Eminönü zaten sorunlarıyla baş edemeyen bir yer, keza Fatih aynı şekilde. Eminönü'nden -2005 nüfusuna göre- 55 bin Fatih'le birleşti, oraya eklendi. Fatih'in 450 bin; 50 bin daha koyduk, 500 bin oldu. Buna karşılık, Fatih'in alacağı bir gelir var, belki 55 bin nüfus kadar arttı; ama buna karşılık yapacağı iş kaç kat arttı? Bu analizlerin... İşte bu yüzden burada iktisatçı olmasını çok arzu ettik. Bunları biz yapamayız, bunları

iktisatçıların yapması lazım, önümüze koyması lazım. Kent ekonomisi uzmanlarının önümüze koyması lazım. Bunları çok net okumamız gerekiyor. Evet, başka noktaları çözebiliriz, yasa birtakım şeyler söyler, o 5 bin olur, 10 bin olur, 15 bin olur, bunlar sorun değil; ama kilitlendiğimiz noktalardaki analizleri önümüze çok iyi koymamız gerekiyor.

Nüfusa geri döneyim, tek kriter değil dedik, ilk kriter de değil dedik; ama bunun ötesinde kentlere baktığımızda o kentlerin üstlendiği misyon çok önemli. Kentlerin de değil, o ilçelerin diyelim artık, üstlendiği misyonla belki de değerlendirmek lazım. Belki böyle kriterler koymamız lazım. 5 bin, 10 bin, sayısal şeylerle ölçülebilirliği o kadar zor ki, bunları söyleme imkânımız yok, ama ilçe olarak değerlendirebildiğimiz o alt bölgelerin kimliklerine bakmamız lazım. Bu kimlikler neyi getiriyor, geleceğe yönelik nasıl açılımlar getiriyor, ne gibi işlemlerin üstlenmesini gerektiriyor ve işte o kaynaklar bu işlemi sürdürebilmeye yönelik yeterli midir, değil midir, bunlara bakılması gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

NİLGÜN CANPOLAT (Kadıköy Belediyesi)- Ben, Hülya hanımın o arazi kullanışla ilgili Kadıköy ilçesine ilişkin sorduğu sorulara cevap vereyim. Evet, arazi kullanımına baktığımızda etkin şey, konut ve hizmet sektörü Kadıköy'de geçerli. E5 altında daha fazla hizmet görülmekle birlikte, E5 üstünde, özellikle şu son Ataşehir planlarıyla birlikte birçok donatı aslında Ataşehir'den karşılanacaktı. Ayrıca Kadıköy Belediyesi'nin üst bölgede yaptığı birçok donatı alanı var. Örnek vereyim, çocuklara yönelik bir diş sağlığı merkezi, bütün Kadıköy'deki ilkokul çocuklarına hizmet verilen bir merkezdi, çok yatırım yapılan bir merkezdi. Onun kullanımını vesaire yukarıda yapılan birçok yatırım şu anda yeni kurulacak olan ilçeye geçmiş olacak. Bunlar tabii ki donatı dengesinde büyük sorunlar oluşturacak. Yeşil alanlar, yine dediğim gibi üst bölgede çok fazla yeşil alanlarımız var. Tabii ki planlar

uygulandıkça bu yeşil alanlar oluşacak. Onların hepsi maalesef üst bölgeye kalmış oldu. Bunlar nasıl dengelenecek, bu da ayrı bir soru.

Ben Levent beye vereyim.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)-

Kadıköy Belediyesi'nin işi zor, çünkü yeni bir plan yapmak zorunda. İlçe belediye sınırları değişince, zorunlu olarak da daha önce yapmış olduğu planda birtakım yetki sorunları yaşayacak, zorunlu olarak da değiştirecek. Anlaşılan yeni bir plan gözüküyor. Tartışmanın bu safhasında sayın Adalet hocamızın yaptığı konuşma üzerine bir hususu sormadan edemeyeceğim. Konuşmanızdan iki hususun birlikte olmasını arzuladığınız ve önerdiğiniz anlıyorum. Yaptığınız açıklamada belediyeler küçülmeli ve aynı zamanda belediyeler büyük organizasyon sahip olmalı ve böylece şu an yapıla gelen gibi değişen bir belediye anlayışıyla metropoliten bir anlayışa yönelmeli; her ikisinin birden gerçekleşmesini önerdiğiniz anlıyorum, ancak sizin söylediğiniz şekliyle, bu ihtimal gerçekleştiğinde belediyelerin hemşerilik hukukunun oluşabileceği, küçük ölçekte, bireyler arasında ulaşılabilir ve doğrudan doğruya demokrasiye yönelebilecek bir oluşumu arzu ediyorsunuz. Oysaki şu an yapılan bunun tam tersi, yani bir merkezileşme. Küçülme, belediyelerin yer, nüfus açısından küçülmeye başlaması, az önce Hülya hanımın söylediği şekliyle planlamanın bütünlüğünde planlama disiplini bozucu bir hal ortaya çıkıyor. Bu da meselenin sorun yaratan farklı bir boyutu. Böyle bir durumda ben, yerleşmenin merkezileşmesi yönünde bir çaba var ve sadece bu planlamanın zorlamasıyla gerçekleşiyor derken, tam tersi bir fikri ileri sürmek, belediyelerin alabildiğine küçülmesi ki belediye yasasının da söylediği bir nevi o; hemşerilik hukuku, mahalli müşterek ihtiyaçların belirlenmesi. Bu şekilde küçüldüğü zaman, bu defa planlama sorununu nasıl aşacak? Belediyeler, böyle bir sorunla karşı karşıya kalacak. Size böyle bir sorum olacak. Teşekkür ederim.

ADALET ALADA- Sanıyorum yanlış anlattım ki böyle anlaşıldı. Şunu söylemek istiyorum: Uluslararası finans örgütleri ve uluslararası kuruluşlar ki Birleşmiş Milletler burada çok önemli, optimum bir kent büyüklüğünden yola çıkıyorlar. Küçülmekten bahsetmiyorum. Optimum kent büyüklüğünü istiyorlar ve bu kent bu optimum tanımlaması da borçlanabilme gücüyle eş anlamlı bir optimum büyüklük; çünkü biliyorsunuz, eskiden 2000'di, 5000'e çekilirken biz onu büyüttük zaten. Biz bir taraftan şunu yapıyoruz: Çok sayıda il üretiyoruz. Çok uzun yıllar sabit kalmıştı, şu anda 81. Biz il yapısını parçalıyoruz. Onu daha fazla bu bölgesel yönetime açmak için küçük küçük iller oluşturuyoruz. Bu da aynı hedefin bir parçası, ama yerel yönetimlerde şu an yapılan, belediyelerde şu an yapılan küçük, işe yaramıyor, çünkü küçük, verimsiz ve işlevsiz ama orta ölçekte optimum olarak tanımlıyor, tam karşılığında optimum tanımlaması var ve bu optimumun da açılımı, borçlanabilir, borçlarını taahhüt edebilir, ödeyebilir ve o ödeyemediği takdirde de üst ölçeğe ödetebilir. Bu anlamdaydı, yani bunun aksi bir şey söylemedim.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)- Karşılıklı olacak, ama kusura bakmayın. Hocam, böyle bir ölçü, yani borçlanabilir bir ölçüt, optimum kent büyüklüğü. Bunun kriterini çok kolay bulabiliriz. Mali kaynakları kendine yeten bir kentten bahsediyoruz. Eğer ödeyemediği takdirde kefil olacak ve hazine ödeyecek, ama sizin söylediğiniz şu: Borçlanabilir ve borçlarını ödeyebilir. Bunun kriteri belli, mali kaynakları yeterli bir belediye. Ödeyemediği takdirde bir üst yönetim ödeyecek, o zaman her ölçekteki yönetim optimum bir yönetimdir. Belediye açısından söylüyorum, diğerleri de... Ben burada bu tartışmalara, sonuçta ilçe ve belediye sınırlarının belirlenmesinde bir kriter belirlemek ve bu kriterleri ortaya koyabilmek ve planlamaya yansıyan sorunları konuşmak için buradayız, ama ben belki de bu tartışmayı il özel idarelerini katarak da tartışılması gerektiği kanaatindeyim. Eğer bu ayağı tartışmadığımız takdirde,

planlama noktasında bir eksiklik ortaya çıkacak. O da, belediyelerin küçüklüğü, büyüklüğü şu anki görüntü itibarıyla sorun olabilir; ancak il özel idarelerinde gelecek yeni değişimler, yeni oluşumlar, o zaman planlamanın sorunlarının bir kısmını, belki de büyük bir kısmını çözmeye başlayacaktır. Bu nedenle kriterleri belirlerken, her ne kadar az önce açılabilir kriterler de olsa izah etmeye çalıştım, fakat il özel idareleri de bu işin bir ayağıdır ve onu da ihmal etmemek gerekiyor.

Teşekkür ederim.

DÜRİYE UÇAR (İstanbul Barosu)- Ben de öncelikle Eminönü ilçesinin, hem ilçelikten hem de belediyelikten kaldırılmasını anlayabilmiş değilim; ama şimdi siz şehir planlayıcılar olarak, oluşmuş bir şehri planlamak, artık planlama değil de, yaşanılabilir kılma mı diyelim. Planlama deyince, mesela bir köy var, köyden sonra eğer bu gelişir ve belirli bir kriterlere ulaşırsa belediye olacak. Belediye olması için bu köyün uygunluğu önceden tartışılmalı ya da köy de değil, şehirler içerisindeki yerleşim birimleri önceden planlansa, şehir plancıları bu büyümeyi öngörebilseler, ona göre şehrin belirli noktaları, şehrin yaşanılabilir hale getirilmesi daha kolay olmaz mı? Mesela en basitinden diyelim, Bodrum. Bodrum çevresi, belirli yerler gelişecek, büyüyecek. Nüfus kriteri daha sonra gelecek, ekonomik kriterler, mahalli ihtiyaçlar. Peki, bu planlama, yani önce böyle bir plan yapıp, şuralar şuralar yerleşime uygun, nüfusu da gelişir, ekonomik olarak fabrikalar da kurulur. Yerleşim alanı olarak planlansa, daha sonra il ve ilçe ya da belediye olma hakkı verilse olmaz mı? Şehir plancılarının işlerinin daha kolay olacağını... Oluşmuş şimdi, nüfus kriterini ele alıyoruz ya da başka kriterleri ele alıyoruz, ilçe yapıyoruz. İlçe yaptığımız zaman, küçük bir yere ilk diktiğimiz bir belediye binası. Belediye binasının arkasında çarpık çurpuk oluşumlar oluyor. Bir çöp arabası, oldu sana belediye. Aslında belediye olmak için ya da belde olmak için belirli şartları taşıyan yerlere ön izin, şu şu

yerler, merkezi yerleşimler şu kriterleri sağarlarsa belediyelik hakkı verilecek diye bir...

OTURUM BAŞKANI- Sanırım plancı olarak Sırma hanım size cevap verecek...

DÜRIYE UÇAR (İstanbul Barosu)- Plan olarak ilk başta böyle daha kolay olacak gibi, yoksa oluşmuş bir şeyi, İstanbul'da oluşmuş ilçeleri nasıl düzeltereğiz? Bilemiyorum.

HÜLYA YAKAR- Tabii planlamanın herhalde kamuoyunda tartışılan, görünen, bilinen kısmı hep bu olunca, bizler yanlışları düzelterler olarak biliniyoruz.

SIRMA TURGUT (Yıldız Teknik Üniversitesi)- Şimdi sizler hukukçu olarak ideal durumu söyleseniz, herkes buna uysa, örneğin suç olmasa yargıya gerek var mı, cezaya gerek var mı? Çok hoş, ideal bir toplum yapısı; işte onunla aynı derecede, belki çok benzeşen bir örnek değil, ama inanın, aynı derecede, yani ...(01:43:35)... şartını bulmak. Şimdi planlama nedir, nasıl, öyle bir şeye girmeye toplantı formasyonu itibariyle gerek yok, ama çok haklısınız, tabii bölge planlama söylediğiniz şeyleri içermekte. İşin idealinin böyle kurgulanması gerekiyor. Bu üst düzey politikalardan alt ölçekteki uygulamalara kadar inen bir şey, araçların tanımlanması gerekiyor. Oluyor, olmuyor, maalesef düzenleniyor, düzenlenmiyor, ama ikisi iki ayrı sistem, onu ayırmamız gerekiyor. Bir defa planlama, sadece öngörü değildir. Olanı toplamak, sıkıntıyı minimuma indirmek, olası sıkıntıyı görmek ve ona önlem almak, ama mevcut probleme de çözüm üretmek, içerisinde bu da var. Kestirim var, ama olmuş bir sorunu çözmek de var.

Dolayısıyla kent merkezlerinde işte bu önem kazanıyor. Onun için sizin kamuoyundan duyduğunuz, ama bizim nefretle andığımız kentsel dönüşüm öyle çıkmış. Batıda sanayi alanlarında ve köhneyen kent merkezlerinde... İlla öyle uygulanması gerekmiyor. Başka alanlarla da

olabilir, ama hataları da bizim kamuoyuna şu anda çok geldi, onun altını çiziyorum, bu sebeple çıkmış. Olan problem alanların çözümüne yönelik üretilmesi, çözümlerle plan üretilmesi ya da planlama yaklaşımlarının üretilmesi. Fakat bir yandan da bütün bunların... İkisi ayrı iki kulvar, o kadar üst üste çakışan iki kulvar ki benim kabul ettiğim bir şey vardır: Çift iskeletli sistem gibi; planlama, yönetim, onun altında da hukuk ya da kamu yönetimi. Bütün bunları birbirinden ayırma olanağınız yok; ama bir tarafta aksayan bir sistem ve bunlar ne yazık ki bizde ayrı kulvarlar olarak işliyor. Bir planlamanın öngördüğü hiyerarşi var, bir yönetim kavramı var, kamu yönetimi geleneği var, bütün bunların üstünde değişen beklentiler var. Bütün bunları üst üste çakıştırmaya çalıştığınızda ya da çakıştırmaya gerek yok, sistem doğası gereği üst üste işleme gerekiyor. Evet, bir idari sınır söz konusu; bu var. Bizim planlama sürecimizde biliyorsunuz bu, yani bir yerleşme idari olarak hangi statüde yer alıyor; bu planlama adına nasıl bir müdahaleye karşılık geleceğini belirliyor. İlçe, dolayısıyla il strateji planından bahsediyoruz. İlçe mi, Büyükşehir mi, Büyükşehirin altında bir ilk kademe belediyesi mi, herhangi bir belde belediyesi mi? Bunun yanında özellikli alanlar kavramı giriyor. Koruma alanları, dolgu alanları, turizm alanları, orman alanları vesaire. Dolayısıyla üst üste çakışmış o kadar fazla mevzuat, o kadar fazla kurum, yetki alanları var ki koordinasyonsuzluk da ne yazık ki geleneğimiz olmuş. Çok karamsar bakmak istemiyorum. Dolayısıyla sizin o buyurduğunuz çok doğru olan, ilk akla gelen, olması gereken sistemin kurgulanması ne yazık ki mümkün olmuyor.

HÜLYA YAKAR- Başka söz almak isteyen... Zaten süremiz de bitiyor. Son sözlerimizi şey yapalım.

HASAN KARACAOĞLU (Büyükşehir Belediyesi)- Ben süreyi biraz tasarruflu kullanacağım, çok şey yapmayacağım. Şimdi konuşmacılardan şunu anladım, şunu çıkardım: Tabii bu yeni ilçelerin oluşması, donatı alanlarında birtakım kısıtlamaların geleceği, bu kısıtlamalardan dolayı da

yeni sınırlar içinde yeni planların oluşacağı ve ek donatı alanlarının ihdas edileceği gibi bir kavram çıkıyor, özellikle Kadıköy Belediyesi'nde. Tabii bunun beraberinde kaynakların israfı da beraberinde gelecektir. Şöyle bir düşünce, başkanın da biraz önce bahsettiği gibi, belediyelerin ortak parkuru nedir; işte alet edevat kullanımındaki ortak parkurlar düşüncesi nasıl geliştiriliyorsa, Kadıköy Belediyesi'nde çocukların dış sağlığına yönelik kuruluşun –eğer bir donatı alanı olarak düşünülüyorsa- bir üst kuruluş tarafından ortak koordinasyonla kullanılması şeklinde düşünce geliştirilmesinin planlamada daha uygun olacağı, yeni, gereksiz israfa yönelik, kaynakların etkin kullanılmamasına yönelik bir plan geliştirmekten ziyade buna yönelik bir planlamadaki kriterlerin belirlenmesinin daha uygun olabileceği kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

ÖMER AYKUL (Avukat)- Büyükşehir Belediyesinden gelen değerli arkadaşımızın hukukçu yanıtı diye söylediği, sorduğu bir soru vardı. Bu hemşeri hukukuyla ilgiliydi. Onunla ilgili birtakım açıklamalar yapıldı, ama onları inkar etmemek adına ve onları biraz daha geliştirmek adına birkaç şey eklemek isterim. Bir kere hemşeri hukuku tanımı Belediye Kanununda vardır, Büyükşehir Belediyesi Kanununda yoktur. Kanun koyucu bu tanımı yaparken, bu kavramı ortaya atarken büyük ölçekli düşünmemiştir, küçük ölçekli düşünmüştür. Doğru düşünmüştür, yani o düşüncede doğrudur; çünkü hemşeri hukuku, bugünkü deyişle kentli-kentlilik kavramı bizim bilmediğimiz bir kavram değildir. Çok önceden beri kullanılan, bilinen bir kavramdır. Hatta bugün İstanbul çok göç almıştır, İstanbullu olunamamıştır, hâlâ “Nerelisin” kavramı da hemşerilik hukukunun aslında hâlâ bu boyutuyla olmaması gereken, ama bir başka yönüyle de doğru olarak sürmektedir. Dolayısıyla İstanbul ölçeğinde hemşeri hukuku, bugünkü koşullarda düşünmek, uygulamak olası değildir; ama eğer yasa koyucunun da, bizim de bildiğimiz gerçek anlamda hemşeri hukuku geliştirilebilirse belki bir gün

büyük kentli olmanın altyapısı da, hukuku da olabilir. Hemşeri hukuku kendini geliştirir, geliştirir, İstanbulluluk kavramına dönüşebilir; ama bu kadar çok göç alan bir kentte hemşeri hukukunu, İstanbul'un bütün o alanlarına yayabilmek zaten mümkün değil. Biz çocukluğumuzda yurttaşlık bilgisi dersi okuduk, çok kişi, belki benim yaşına yakın olan arkadaşlarımızdan varsa eğer onlar gördüler. Yurttaşlık bilgisi derslerinde hemşeri hukukunun izleri vardı, hukukun izleri vardı, kentli olmanın izleri vardı, en önemlisi vatandaşlık bilinci vardı. Şimdi tabii bunları terk edince, aslında terk ettiklerinizin, bugün başımıza gelen sorunların aslında bulduğumuz çözümleri sürdürmememizden de kaynaklandığını görüyoruz. Biz aslında bunların çözümlerini bulmuştuk, ama onları beğenmedik, daha iyisini bulduğumuzu zannettik.

Bunu böylece kapattıktan sonra, nüfus konusunda söylediklerime bir iki şey daha eklemek istiyorum. Tanımlamada, planlamada nüfusun... Biz planlılar, nüfus bizim için önemlidir; doğrudur. Zaten kanun koyucu da, her ne kadar Anayasada bunun kriteri yoksa da yasalarda, özellikle Belediye Kanununda nüfus kriterine oldukça girmiş, pek çok maddede nüfus incelemiştir. Buradaki tartıştığımız sorun, yani somut örnekte Eminönü ölçeğindeki sorun, buranın sadece nüfus kriteriyle bu şekilde dönüşmesindeki yaşanan sıkıntı. Nüfus kriteri olmasın mı; tabii olsun. Bulabiliyorsak yeni kriter olsun, ama bulunan kriter veya Anayasa da olan kriter aslında içi zenginleştirilebilecek bir kriter: Mahalli müşterek ihtiyaç. Şimdi salt nüfus kriteriyle turizm mevsiminde 100 binleri bulan veya 40-50 binleri bulan bir yerleşimi belediye olmaktan çıkartırsak, oradaki yerel ihtiyaçları nasıl karşılarız; karşılayamayız. Onun için nüfusun kriter olacağı yerler mutlaka vardır; fakat bu hiçbir zaman mahalli müşterek ihtiyaçlar kriterinin üstünde yer almamalı, onu yok edici olmamalıdır. Değerli hocamızın, yerel yönetimde borçlanma kriteri konusunda bir açıklaması var. Bu hakikaten yeni bir açılamadır. Burada buna karşı çıkmamakla birlikte, bu yeni kavramı

geliştirmeye ihtiyaç olduğunu belirtmekle birlikte borçlanma kriterinde bir endişemi belirtmek isterim. Bölge Kalkınma Ajansları Yasası ile Türkiye'ye uygulanmak istenen modelin içerisinde yerel yönetimlerin borçlanabilmesi, hatta yerel yönetimlere uluslararası alanda icra takibi yapılabilmesi gibi kavramlar vardı. Zinhar, altını çiziyorum, hocamızın bunu kastettiğini söylemiyorum, sakın yanlış anlaşılmasın; ama bu kavramın hakikaten incelenmesi, işlenmesi, üzerinde tartışılması lazım. Bu kavramın olası olumsuz kullanımlarına izin vermemek gerekir. Bunun üzerinde hakikaten daha konuşmak lazım, ama borçlanmak dinamik bir kavramdır. Borçlanabilen, üretiyor demektir. Ben bu kavrama katıldığımı belirtmek isterim. Bu üretmektir, dinamiktir, gelişmecidir. Sadece ve sadece bunun olumsuzluğundaki bir unsuru burada belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

ADALET ALADA- Ben yine üzerinde durulduğu için daha fazla açma ihtiyacını duyuyorum. Kesinlikle borçlanma kriterini pozitif bir değer yükleyerek ya da olması gereken budur diyerek bir sunum yapmadım. Tamamen reelden, gerçekten yola çıkarak, uygulanan ekonomi politikaların bağlamında yerele bakışın gelip sıkıştığı alanı işaret etmek istedim. Bugün liberal yeni politikaları izleyen iktidarlar, dünyanın her yanında yerel yönetimleri birer ticari anlayışa odaklı biçimde, kendi kaynağını yaratabilen, bu çerçevede de borçlanabilen, kredilendirilebilen iktisadi bir kuruluş haline getiriyorlar. Üstelik de bunun önemli bir bölümü kamu olduğu için riski de kamunun üstlendiği bir iktisadi, ticari kuruluş anlayışına odaklanıyor. Bunu benimsemem ya da bunu bir kriter olarak benim önermem kesinlikle mümkün değil. Ben olanı böyle tespit ediyorum ve zaten bu, programı önerenlerin ifadesi. Burada benim hiçbir katkı yok. Ben sadece önerilen bu modelin ne yönde nasıl işlevselleştirilebileceğini işaret etmek istiyorum ve çok özür diliyorum, ama borçlanmayı hiç de dinamik bir süreç olarak nitelendirmiyorum, çünkü 5 yıllık seçilmiş siyasi iktidarlar o yerel toplumu çok

uzun yıllar vebal altında tutabilecek borç yüküne sokabiliyorlar. Hatta bunu o yerelle tutmuyorlar, Hazine ödediği sürede bu hizmetten hiçbir şekilde yararlanmamış bir memleket halkını bunu ödemeye zorunlu tutuyorlar. Bunu ne desteklemek, ne bu fikre yandaş olmam mümkün değil. Bilakis bunun karşısında ve kamunun, kamu fikriyle, kamu çıkarları doğrultusunda, ama bunu toplumun belirlediği çerçevede bir programın sadece ve sadece kamu zihniyetiyle çalışmasını öngören bir yaklaşımı savunuyorum. Bunu ben savunuyorum, ama hayatı böyle gerçekleştiremiyorum. Hayatın gerçeği, piyasa değerleri üzerinden yürüyor ve bugün yerel yönetimler, uluslararası literatür çerçevesinde de borçlanabilme kabiliyetleriyle tanımlanıyorlar.

Buradan yola çıkarak bölge kalkınma ajansları yapılabilecek diye ilişkilendirmeye şu anlamda karşıyım: Bölge kalkınma ajansları, belediyelerden daha ziyade il düzeyini muhatap alıyor, il özel idarelerini muhatap alıyor. Onun için de demin Levent arkadaşımıza verdiğim cevapta şunu söyledim: İl düzeyinde bir parçalanmaya gidiş var, onu küçültme, çoğaltmaya gidiş var, ama belediyelerin daha bir optimum ölçekte kendi kendini çevirebilme düzeyinde büyütülmeye ihtiyacı var. Bu iki süreç birbirine karşıt geliyor. Neden iller parçalanıyor; çünkü iller, inisiyatifli küçük alanda daha fazla paylaştıkları zaman bölge kalkınma ajanslarının çerçevesi içinde kuracakları ortaklıklarda, tam da sizin dediğiniz gibi, bu piyasaya açılma süreçlerini, uluslararası kredi verebilir kuruluşlarla ilişkilendirmeyi, proje destekli bir yerel kalkınma fikrini ören ve bu anlamda ulusal düzlemde değil, yereller üzerinde kalkınan bir modeli bize empoze etmeye çalışan bir formülasyon sadece. Bunu da desteklemem mümkün değil, ama ben sadece reel tanımlıyorum ve doğrusu kendi baktığım perspektif şu: Siyasi iradeyle oluşturulmuş kamu kurumu bu iradeyi heba etmeyecek ölçüde kamu çıkarına çalışmalı. Bunu piyasanın dili, piyasanın koşulları, piyasanın kurallarıyla, ancak kamunun güvencesinde gerçekleştirmeyi ise bir aldatmaca, bir

yanılmaca, doğru olmayan antidemokratik bir seçenek olarak görüyorum ve benim bunu tasvip etmem mümkün değil.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Başka söz almak isteyen var mı? Aslında programda gözüken saatin de sonuna gelmiş bulunuyoruz. Son söz almak isteyen var mı diye sordum. Eğer izin verirseniz, oturmaktan biraz da sıkılmış olabilir, manzara karşısında çay kahve içerken biz de Pınar hanımla birlikte birtakım çıkarımlarda bulunduk. Bir de belki 20-25 dakikalık, bir arayla yeniden toplanırsak, hem bundan sonra sizin belki çay kahve arasında tartışırken de bundan sonraki aşamada nasıl bir yöntem, yani daha sonra yapılacak çalışmaya ipucu vermek açısından bir yol izleriz, belirleriz. Hem de biz, sabahki oturumla birlikte birtakım ana başlıklar çıkardık, size onları sunarız; ama bu sunuşu biz sizlere mail yoluyla da yollayacağız. Zaten yayına da dönüştüreceğiz. Hatta katkılarınız, burada tartışılma... Ana başlıklar halinde söyleyeceğiz. Belki çalışmayı, öncelikle ele alınması gereken konular diye bundan sonraki aşamalarda etaplayacağız. Bu anlamda da e-mail yoluyla sekreteryamız aracılığıyla çalışmayı daha zengin hale getirme imkânımız olacaktır.

Tekrar herkese en içten teşekkürlerimizi Odamız adına sunuyoruz. Katıldığınız için Teşekkür ederiz. Siz biraz dinlenirken, 16:20 gibi yeniden buraya gelebilerseniz son noktayı birlikte koyarız.

-----&-----

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Oturum Başkanı: Hülya YAKAR

-----&-----

OTURUM BAŞKANI- Pınar Hanımla birtakım alt başlıklar halinde tartışma konuları toparladık ancak mutlaka eksiklerimiz olacaktır, bu eksiklikleri ve sizlerin ilavelerinizi e-mail yoluyla alabilir ve çalışmayı tamamlayabiliriz.

Tartışma başlıkları; hukuk, politika, yani siyaset, planlama ve ekonomi dördlüsü içinde, zaman zaman da iç içe, geçti. Hukuk başlığı altında kavramlar ve tanımların yeniden yapılanması gerektiğini, aslında Anayasa ve yasalarda, uluslararası anlaşmalarda birtakım ipuçları ve ölçütlerin olduğunu, ancak bu ölçütlerin kendi içlerinde yine ekonomik, demografik, coğrafi, sosyo-ekonomik göstergeler anlamında çeşitlenebildiğini /çeşitlenebileceğini, bunun dışında idari sınırların tek tip ölçütler ya da standart birtakım şablonlarla belirlemenin doğru olmadığını ve hiçbirimizin bu konuda hemfikir olmadığını, ancak yere göre birtakım arayışlar sonucunda kendi sınırları ve kendi koşulları içinde birtakım değerlendirmeler yapmanın mümkün olabileceğini, hatta bu anlamda yasanın ve yeni oluşumun İstanbul içi, İstanbul dışı, hatta İstanbul'un merkez ve çeperleri, yani İstanbul 'un merkezi olarak kabul gören ilçeleri ile Kadıköy ve Eminönü gibi ve diğer ilçelerin farklı değerlendirilmesi gerektiği üzerinde tartışılmaktadır.

Farklı ölçütlerinin ya da koşulların tartışılabilceğini, bunun dışında yine literatürde ve yasalarda kamu hizmetine olan talebin düzeyi, mahallenin ölçeği, hemşerilik bilinci gibi birtakım tanımlar olduğu, bunların da belirleyici ölçütler olduğu, uluslararası çalışmalarda, özellikle Dünya Bankası'nın tanımlamalarında kabul edelim ya da etmeyelim birtakım sayısal olmayan

yön göstericiler bulunduğu , ama- üzerinde çalışmamız gereken yada irdelememiz gereken birtakım kavramlar olduğu, bunların artıları ve eksileriyle irdelenmesi gerektiği, planlama açısından ise kesinlikle sınır değişikliklerinin yapılması ya da yapılmaması ya da belediye sınırlarının büyütülmesi, küçültülmesi, parçalanmaya ya da büyümeye karşıyız ya da birleştirmeye karşıyız anlamında bir yargı olmaksızın, sadece bunların gerekçeleri, nedenleri yada ölçütler veya ilkeleri üzerinde tartışıldı.. Yine bu anlamda plan bütünselliği içinde plan yapma , uygulama , sınır değişikliklerinin hangi boyutlarıyla, ekonomik, toplumsal, fizik mekân ,yatırım kararları gibi, hangi boyutlarıyla , geleceği etkileyecekleri ne gibi sorunlar doğurabileceği konusunda birtakım alt başlıklar saptandı.

Şimdilik bunlar, çok temel ve ana hatlarıyla çıkarttığımız, notlardır. sizin İlveleriniz ya da dikkatimizi çekmek istediğiniz hususlar var ise onları da alabiliriz.

Buyurun.

EMİNE ERBAŞ (Bahçeşehir Belediyesi)- Belki konuşulmuştur, geçmiştir, ama toparlanması açısından, bir de direkt vurgulanması açısından söylemek istiyorum. Bu belediye sınırı, yerel yönetim sınırlarının üst ölçekli planlama çalışmalarında birlikte düşünülmesi ve uygulanması bence çok önemli; çünkü orada tüm analizler, tüm etütler o çalışmada yapılıyor. Çok ayrıntılı olarak ve tüm kesimleri kapsayan geniş araştırmalar yapıldığı için, çalışmanın en önemli altlığı o zaman oluşacaktır. Bu önemli, yani üst ölçekli planlarda değerlendirilmesi gerektiği şahsi görüşüm, ama zannediyorum, 100 binlik ...(06:10)... yapılan çalışmalarda da gündeme gelmişti. Ayrıca bazı kararların çok kolay değiştirilmesi konusunda ben belki biraz muhafazakarım, yine yerel yönetim sınırlarının çok kolay kolay değiştirilmesinin gündeme gelmemesi, belki bir Anayasa Maddesi gibi, tarihsel dokuyu, kültürel dokuyu zedeleyecek, orada kaos yaratacak ya da

kimliği bozacak kararların çok kolay kolay gündeme gelmemesi gerektiğini düşünüyorum. Orada yüzyıllar sonucu oluşan bir yaşam kültürü var ve o kolay kolay değişmemeli. Bir de şey var, belki şehirlerin sosyal dokusu, hemşerilik bilinci çok önemli. Şehirlerin oluşmasında, belediyelerin sınırlarının oluşmasında belki ya da sosyal dokunun oluşmasında bu yeni toplu konut yerleşkelerindeki site alanlarında güvenliklı oluşan sitelerin dışında ortak kullanım alanları yaratılmadığı için bu merkezin dışındaki, İstanbul'un çevresindeki, çeperlerindeki yerleşmelerde, zamana yaydığımız süreç içerisinde aslında birbirinden kopuk sosyal dokular oluşacağını düşünüyorum. Onlarla ilişkili eğer İstanbul merkezine ilişkilendiremezsek, bir şekilde, yani bu yönetsel sınırlarla da olabilir, ideal sınırlarla da olabilir, kopukluk zaman içerisinde farklı bir sosyal yaraya da yol açar diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan Üniversitesi)- Keşke bu imece, bütün idari örgütlenmelerde olabilse. Ben bu somut toparlamasına bir şey eklemek istiyorum. Atlamış olabilirim, çünkü çok hızlı okundu. Belediyelerin kurulmasındaki usul şartları belirlenirken bir de –nüfusu eskiden 2000’di- şimdi 5000 nüfusu geçen yerler belediye olmak istediklerinde valiliğe müracaat ediyorlar, halk oylaması gibi bir oylama yapıp daha sonra vali görüşünü ekleyerek İçişleri Bakanlığı’na gönderiyor. Bu süreçte bunun tersi de, yani kaldırılması ya da birleştirilmesini de katılım adına ki burada bunlar aşağı yukarı söylendi, (İşte hemşerilik hukuku, doğrudan doğruya demokrasi ve katılımın sağlanması yönünde) halkın bu sürece katılması da oylama yöntemi mi olur, başka bir yöntem mi, bunu da bir kriter olarak kabul etmenin yararlı olacağını düşünüyorum.

HÜLYA YAKAR- Sabahki oturumda Sırma hanım, sanırım Avrupa Kentsel Anlaşması içinde 5. madde diyerek bu katılımı söylemişti.

ası içinde 5. madde diyerek bu katılımı söylemişti.

LEVENT YARAR (Mimar Sinan Üniversitesi)- İdare hukukunda bir işlem nasıl tesis edilirse, eğer idare tarafından yapılıyorsa kaldırılması da aynı usullerle yapılması genel esastır. Bu da aslında bir idari işlem, ama tabii burada farklı bir işlem türü var. Burada sadece idarenin, sınır değişikliklerinde ya da tamamen ortadan kaldırma ya da bir başkasıyla birleştirmede böyle bir yetki tanımıyor. Sadece bu katılımı sağlamak adına... Aslında bunun yasal dayanağı da var, Ömer bey bu konuda fikir beyan etmek ister mi bilmiyorum, hemşerilik hukuku bunlardan bir tanesi, Belediye Yasasından kaynaklanıyor. Katılım, aşağı yukarı buna ilişkin yasalarda gizli olsa da var. Bu bağlamda baktığımız zaman bu işlem, belediye -ilçe için söylemiyorum; çünkü ilçe için farklı- sınırlarının değiştirilmesi gerektiği durumlarda o yörede yaşayan insanların fikrinin alınmasını bir şekilde bir kriter olarak ileri sürülebileceğine inanıyorum.

Teşekkürler.

HÜLYA YAKAR- Biz teşekkür ederiz. Söz almak isteyen var mı?

PINAR ÖZDEN- Şimdi zaten programa göre de en son aşamada onu bir konuşalım istemiştik. Bundan sonraki aşamada nasıl bir çalışmayla bunu daha ileri bir noktaya çalışabiliriz, üzerine bir taş daha koyabiliriz... Biz, doğrusu bundan sonraki aşamada daha geniş katılımlı bir etkinlik bekliyoruz; ama buradaki kadro bir çekirdek kadrodur, bu işte emek koymuştur, ortaya bir metin çıkmasına katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte bunun üzerine daha fazla belediye, daha fazla akademisyen, il özel idaresi burada konuşuldu, valiliği de katmanın yollarını belki açmamız gerekecek. Bu daha küçük bir etkinlikti, zamanımız kısaydı, ne kadar önemli bir konu olduğunu belki biz yeterince anlatamamış olabiliriz. Bilmiyorum, belki bundan sonraki

aşamada onları biraz daha teşvik ederek bu sürece katmamız lazım; çünkü onların katkıları hakikaten bu çerçeveyi şekillendirmede önem taşıyacak. Dinleyiciler de olsun diye düşündük, bundan sonraki aşamada belki onların da katkılarını alırız. Belki araya bildiriler katarak birtakım akademik çalışmalarla zenginleştirebiliriz. Bilmiyorum, başka önerileri olanlar... Buradan çıkan bir karar olarak aslında onu alalım, meslek odaları dinleme talebinde bulunsun dedi.

BEKTAŞ ERDOĞAN (Bahçeşehir Belediyesi)- Özellikle Anayasa Mahkemesinde geline süreç şöyle: Geçtiğimiz Salı ve ondan önceki Salı, Anayasa Mahkemesi, tahmin ettiğiniz gibi Türkiye Büyük Millet Meclisinden gelen kanunları belli bir sırayla alıyor, ama bu kanunu öncelikli olarak görüşülmek üzere ön bir karar alarak raportöre atadı ve bu süre içerisinde de –her ne kadar Anayasamızda yoktu, ama gene bir gelenek olarak işliyor-yürütmenin durdurulması kararı da alınabilecek durumda. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesine sunulan belgeler, bilgiler, Mimar Sinan Üniversitesi'nden Aykut Beyin bilgilendirme raporu, Ülkü Azrak Beyin idari hukukçu olarak bir raporu ve Suavi Tosun Bey diye bir nüfusbilimcisinin TÜİK raporuna TÜİK sayımına yönelik bilgilendirme raporu ve diğer hukukçuların da bu konuya dair raporlarını da içeren ekler var dosyada. Dosyayı çok yakından takip ettiğim için biliyorum, biz içerisinde bayağı varız. Bu sürede eğer Anayasa Mahkemesine sunulan dava dilekçesinde mevcut olanların dışında söyleyecek sözünüz varsa, bu hem yararlı olacaktır, ama farklı bir söyleme biçimiyle zaten mevcut olanlara Anayasa Mahkemesi'nde çok ciddi zaman kaybettirecektir; çünkü bu süre içerisinde sunulan her belge doğal olarak incelemek durumunda ve de davayı geciktirici olacak. Bir süre sonra da gündem yumuşayacak diye düşünüyoruz. Anayasa Mahkemesi'ne başvuran hukuk adamlarının genel şeyi de bu. Bu konuda bir sürü belediyeler kendilerince delil sunmak istiyorlar, ama Anayasa Mahkemesi meseleyi anayasal hukuk çerçevesinde ele alıyor. Bu süreçte arkadaşlarımız

sorunları, dava dilekçesini incelerler ve kısa bir şey söylemek gerekiyorsa, “Şurası atlanmış” diyorsa isabetli olur, onun ötesinde zaman kaybettirici olur.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Tabii, ama mesela meslek odaları henüz bu konuda bir şey söylemedi.

BEKTAŞ ERDOĞAN- Söylemedi, yani refleksleri zayıftı söyleyemedi.

OTURUM BAŞKANI- Yok onunla ilgili değil. Bu süreçte söyleyemedi, o bakımdan...

BEKTAŞ ERDOĞAN- Ciddi biçimde söyleyemedi, ama yasanın tartışılmaya başladığı süreçte... Tabii çok doğal olarak beklenen bu, ama bu da sonuçta bir öğreti. Kusurdan vesaire falan değil, ama bu noktada böyle bir çekişmenin de “bilerek davranmakta...”

Av. ÖMER AYKUL- Bu bir dava; davayı açanın politikasıyla yürür. Bu öneride bulunurken tabii bu davayı açan davacı kurumla koordine etmeden yapılmaz. Üzerinde çok uzun konuşmadım, sadece fikri beyan ettim, bir yöntemi, bir usulü anlatmaya, bir hakkı söylemeye çalıştım. Tabii ki koordine edilmelidir. Eğer davacı bunu istemiyorsa, o zaman yapılmaz. Davacının istememesine rağmen davaya bir şekilde müdahil olunmaz, ama bir şeyi belirtmekte fayda var: Sizin dinlenilme talebinizin, davanın uzamasında çok fazla rolü olmaz; çünkü Anayasa Mahkemesi’ndeki yargılama süreci, raportörün raporunu hazırlamasıyla başlar. Raportör, raporunu hazırlar; dinlemez. Eğer Anayasa Mahkemesi dinlemeye uygun bulursa, zaten yargılama süreci başladıktan sonra olacaktır, yani raportör, raporunu verdikten sonra olacaktır. Onun için ben bu dinlenilme istemlerinin, yargılama sürecini çok uzatacağını sanmamakla birlikte, ama ‘mutlaka

davacının dava politikasına uygun hareket etmek adına onunla koordine edilerek yapılmasını' özellikle belirtmek isterim.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI- Katıldığınız için tekrar teşekkür ediyoruz. Sağ olun, en kısa zamanda görüşmek üzere. İyi günler.

-----&-----